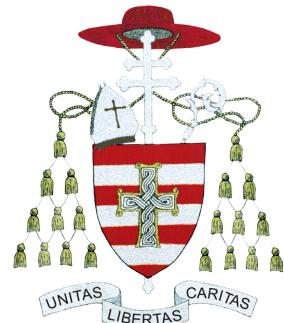

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj: 7-8/2016. SRPANJ/KOLOVOZ

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Izdaje: Nadbiskupski ordinariat, Jurja Biankinija 2, 23000 Zadar

tel: 023/208-650; faks: 208-640;

e-mail: izdavstvo@zadarskanadbiskupija.hr

Odgovara: Mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Uredništvo: Don Josip Lenkić, don Šimun Šindija, don Roland Jelić, Ines Grbić, prof

Fotografije: Ines Grbić; Računalni slog: don Šimun Šindija

Tisak: IT CENTAR - BIOGRAD

Slika na naslovnoj stranici: Bartolomé Esteban Murillo, Povratak izgubljenog sina

Bartolomé Esteban Murillo

Roden je u Sevilli, 1. siječnja 1618. Gdje je i umro 3. travnja 1682. Poznati je španjolski slikar koji je slikao "u zlatnom stoljeću" španjolskoga slikarstva. Klasificiraju ga kao pučkog slikara naspram onih "dvorskih majstora" poput Velázqueza. Radeći slike za crkve u Sevilli, primjenjivao je iskustva talijanskih i flamanskih slikara. Pored religioznih slika, njegovi drugi poznati radovi prikazuju djecu koja prose, prodavačice voća kao i obične ljudi iz Seville. U prigodi rada na slici Svetе Katarine u kapucinskoj crkvi u Cádizu pao je sa skele i od posljedica udara preminuo je par mjeseci nakon pada, 3. travnja 1682.

KRŠTENJE EMANUELA, ŠESTOG DJETETA U OBITELJI PAPIĆ
BIBINJE, 28. KOLOVOZA 2016.

Neka se zdravi športski duh natjecanja preseli i u školske dvorane, a duh zajedništva neka cvjeta po našim župama i odgojnim i obrazovnim ustanovama

1. Završili su dani odmora, a školsko zvono označilo je početak nove školske godine. Sve vas, dragi učenici, ravnatelji, učitelji, roditelji i djelatnici u našim školama i odgojnim ustanovama od srca pozdravljam i želim blagoslovjen početak škole. Od završetka školske godine i novog početka nekoliko je velikih svjetskih događaja privlačilo našu pozornost. Na poziv pape Franje okupilo se milijunsko mnoštvo iz čitavoga svijeta na Svjetski dan mladeži u Krakovu, u Poljskoj (27.-31. 07. 2016.). Susret se odvijao između dva velika sportska natjecanja: Europskog nogometnog prvenstva u Francuskoj (10. 06.-10. 07. 2016.) i Olimpijskih igara u Brazilu koje su završile 21. kolovoza, a okupile su oko 11.500 športskih natjecatelja iz 206 nacionalnih olimpijskih odbora. Oni su se natjecali na borilištima Rio de Janeira u 28 sportova i 302 športske discipline. Među njima bili su i naši sportaši i osvojili nekoliko važnih olimpijskih medalja.

Nogometno prvenstvo, skup mladih vjernika u Krakovu i Olimpijske igre ovoga su ljeta, dakle, povezale tisuće mladića i djevojaka iz cijelog svijeta. Pod dojmom smo ne samo športskih uspjeha, već i onog molitvenog druženja u Krakovu o čemu se priča i komentira kod kuće i na ulici. A siguran sam kako će se o tomu i u školi razgovarati. Htio bih stoga ovim pismom „uključiti se u razgovor“ i obratiti se vama djeco i mladi, učitelji i odgojitelji koji ste se ponovno našli u svojoj školi. Velim „svojoj školi“, jer ona je doista dio vaše svakodnevice: kako za one koji uče, tako i za one koji poučavaju. Ona je dio „zajedničkog životnog prostora“ gdje se razgovara i sluša, uči i poučava. Od srca vas pozdravljam i želim blagoslovjen početak nove školske godine. Sa željom neka se zdravi duh natjecanja preseli i u školske dvorane, a duh zajedništva sa susreta katoličke mladeži u Krakovu neka cvjeta po našim župama i odgojnim i obrazovnim ustanovama.

2. Čini mi se ovdje prikladnim reći nešto o značenju i poruci spomenutih skupova. Posebice gledom na susret mladeži u rodnom mjestu velikoga pape, svetog Ivana Pavla II., koji je prije 31 godinu ustanovio Svjetski dan mladih (1985.). On je s osobitom radošću predvodio devet takvih velikih susreta mladih vjernika. Nakon njegovoga nasljednika Benedikt XVI., koji je predvodio susrete u Kölnu (2005.), Sydneyu (2008.) i Madridu (2011.), Papa Franjo je predsjedao Svjetskom danu mladih u Riju de Janeiru prije tri godine (2013), te u Krakovu ovoga ljeta. Ovi svjetski „molitveni festivali“ katoličke mladeži uvijek su dobra prigoda osjetiti žar mladenačke vjere koja Crkvu pomlađuje i zahvaliti svetom Ivanu Pavlu II. za dalekovidnu inicijativu koju je započeo prije tri desetljeća. Ovakva okupljanja, naime, omogućuje mladima zajedno slušati Božju riječ, otkrivati ljepotu Crkve, te skupa doživjeti iskustvo vjere koju samo Krist darovati može onima koji se u njegovo ime okupljaju.

A u Kristovo ime okupilo se ovoga ljeta u rodnoj biskupiji velikoga Pape Wojtyle milijunsko mnoštvo mladih vjernika, svećenika i biskupa iz Europe i čitavoga svijeta. Susreti raspjevane mladosti pokazuju da Crkva o mladima razmišlja s povjerenjem i nadom, pa se trudi pomagati im kako bi uz Božju pomoć bili kadri sanjati i stvarati bolji svijet. A u tom procesu i hodu mladima pomažu ne samo njihovi roditelji, nego i sve odgojne institucije: od dječjih vrtića i škola do sveučilišta. Odgojne i obrazovne institucije, naime, uvode đake i gojence u nove spoznaje i uče ih zajedno živjeti i raditi. Pomažu im rasti u znanju, krjeposti, dobroti i plemenitosti kako bi učenjem i osobnim zalaganjem humanizirali vrijeme i prostor u kojemu žive. Stoga, Crkva s interesom prati sve rasprave o odgojnim, obrazovnim i školskim temama, kao i o školskim re-

formama. I smatra školu vrlo važnom i potrebnom institucijom u kojoj se uči ne samo zajedno biti, učiti, vjerovati, razgovarati i slušati, već i međusobno se bolje poznavati i poštivati. A tomu uvelike doprinose i školski satovi vjeronauka.

3. Ove godine, evo, navršavaju se dva desetljeća otkada je hrvatsko društvo prepoznalo vrijednost vjeronauka kao izbornog školskog predmeta. Zbog toga se Republika Hrvatska obvezala, temeljem Ugovora sa Svetom Stolicom o suradnji na području odgoja i kulture (1996.), „u skladu s voljom roditelja ili skrbnika jamčiti nastavu katoličkog vjeronauka“ (čl. 1). Dobro je ovdje spomenuti kako su neka istraživanja pokazala da je dvadeset godina školskog vjeronauka u sklopu „Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda“ (HNOS) dalo „vrlo pozitivan obol u vidu cjelovitog i skladnog razvoja pojedinaca“. Valja, međutim, imati na umu da se školsko odgojno djelovanje ne može smatrati „čudotvornim lijekom“ kojim bi se rješavalo probleme suvremenog čovjeka i društva. No, dobro je uočiti da vjeronauk u sklopu drugih predmeta i aktivnosti nacionalnog obrazovnog standarda doprinosi skladnom razvoju pojedinaca, te služi humanizaciji vremena i prostora u kojem učenici žive, uče i rade.

Poslužit će se ovdje olimpijskim znakovljem pa poželjeti da život, rad i odrastanje naših učenika prati duh olimpijskog gesla „brže, više i jače“. Neka vaše svladavanje školskog gradiva, zadataka i odgojni ciljeva, dragi učenici i mladi, bude sve brže i s više duha solidarnosti, razumijevanja, prijateljstva i ljubavi. A vaše zauzimanje za ostvarenje istine, pravde, mira i slobode neka bude sve dublje, svestranije i jače. Idealno će biti ako se i onih pet olimpijskih krugova umreži i poveže. Istina, oni simboliziraju pet kontinenata. U vašem slučaju međutim oni označuju tri životna prostora koje obilježavaju vaš mlađenački rast u obitelji, školi i župi, povezano s dva dinamična i skladna stava rada i molitve. Obitelj je, dakle, vaš „prvi krug“ koji je povezan i umrežen s druga dva kruga škole i župe. A dinamiku njihove usklađenosti određuju dva nezamjenjiva kruga rada i molitve. Poželio bih stoga neka tih pet krugova vašeg životnog prostora i dinamike budu odraz vašeg osobnog zalaganja s blagoslovom nebeske rose Duha Svetoga.

4. Dragi roditelji, učitelji, vjeroučitelji i odgojitelji. Dok vam ovim pismom zahvaljujem na vašem zauzetom odgojnem i obrazovnom radu, uljudno vas molim i potičem budite ustrajni u tom časnom i povjerenom poslu i zadatku. Pomažite mladima u traganju za smislim života. Otvorite im vrata svoga srca i osluškujte pažljivo i strpljivo njihova pitanja. Znam kako to danas nije nimalo lako, jer zadaci i pitanja o kojima mlađi žele razgovarati vrlo su zahtjevni. Ali su i ostvarivi. U tom vidu važna je životna povezanost i integracija spomenutih krugova obitelji, škole i župne zajednice. Jer, dok im obiteljsko i školsko okružje pomaže u proučavanju kulturnih i vjerskih korijena, kao i u spoznaji zakona upisanih u prirodi i u ljudskoj naravi, župno druženje na kojem se hrane Riječju i euharistijom pomaže im rasti u dobroti i plemenitosti. Budite radosni dionici tih druženja i veselite se uspjesima vaših učenika.

Crkva vas podržava u vašem odgojom zadatku, a mlađi u vama gledaju svoje uzore. Razgovarajte stoga s njima kada se nađu u poteškoćama i problemima. Imajte trajno pred očima kako ste vi presudni za njihove stavove i uvjerenja. Vi ste zapravo njihova nezamjenjiva škola života. Jer, učenici uglavnom vjeruju i poštuju ono što njihovi roditelji i učitelji vjeruju i cijene. Stoga završavam poticajem ohrabrenja koje je sv. Pavao uputio svom učeniku Timoteju: „Propovijedaj i uvjeravaj sa svom strpljivošću i poukom.. Raspiruj milosni dar Božji i izvrši djelo blagovjesničko..“ (2 Tim 4, 2-5). Raspirujte, dakle, milosni dar i budite dostojni svoga poziva i zahvalni za povjerenje koje vam se ukazuje. Neka vas u odgovornom poslu prati Božja pomoć i zagovor sv. Krševana, vrsnog odgojitelja i katehete svete Stošije. I neka vam nikada ne dojadi poticati svoje učenike na dobro, pa će i Bog blagosloviti vaš trud i nastojanje.

Svima pozdrav i blagoslov od Gospodina,
Zadar, 30. kolovoza 2016.

† Želimir, nadbiskup zadarski

SVETA STOLICA

Svjetski dan mlađih – mozaik bratstva

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 3. kolovoza 2016.

- Poruka Svetog Oca u prigodi Olimpijskih igara u Brazilu

Draga braćo i sestre, dobar dan!

Danas ču se zadržati u kratkom razmišljanju o apostolskom putovanju u Poljsku na kojem sam boravio posljednjih nekoliko dana.

Prigoda za putovanje bio je Svjetski dan mlađih, 25 godina od onog povijesnog koji se slavio u Čenstohovi nedugo nakon pada "željezne zavjese". U ovih 25 godina se promjenila Poljska, promjenila se Europa a i svijet se promjenio, i ovaj Svjetski dan mlađih postao je proročki znak za Poljsku, za Europu i za svijet. Novi naraštaj mlađih ljudi, nasljednikâ i sljednikâ hodočašća koje je započeo sv. Ivan Pavao II., dao je odgovor na današnji izazov, dali su znak nade, a taj znak se zove bratstvo. Jer, u ovom svijetu koji je u ratu, treba nam bratstvo, treba nam blizina, treba nam dijalog, treba nam prijateljstvo. A ovo je znak nade: kad vlada bratstvo.

Krenimo upravo od mlađih koji su bili prvi razlog tog putovanja. Ponovno su odgovorili na poziv: došli su iz svih krajeva svijeta – neki od njih su još uvijek ovdje! [pokazuje na hodočasnike u dvorani] – bio je to festival boja, različitih lica, jezika, različitih životnih priča. Ne znam kako to uspijevaju: govore različitim jezicima, ali uspijevaju jedni druge razumjeti! A zašto? Zato što imaju tu želju ići zajedno, graditi mostove, bratstvo. Došli su također sa svojim ranama, sa svojim pitanjima, ali prije svega nošeni radošću što će se susresti; i još jednom su oblikovali mozaik bratstva. Može se govoriti o mozaiku bratstvu. Simbolična slika svjetskih dana mlađih je nepregledno mnoštvo šarenih zastava koje se vijore u rukama mlađih: zapravo, na Svjetskom danu mlađih nacionalne zastave postaju još ljepše, tako reći "pročišćuju se", pa i zastave narodâ koji su u sukobu vijore se jedna pokraj druge. I to je lijepo! I ovdje ima zastava... pokažite ih!

Tako su na tome velikom jubilejskom susretu mlađi iz čitavoga svijeta prigrli poruku milosrđa, kako bi ju posvuda pronosili po duhovnim i tjelesnim djelima milosrđa. Zahvalujem svim mlađima koji su došli u Krakov! Zahvalujem i onima koji su nam se pridružili iz svih krajeva svijeta. U mnogim su zemljama naime održani mali Dani mlađih u povezanosti s onim u Krakovu. Dar koji ste primili neka postane svakodnevni odgovor na Gospodinov poziv. Sjećanje puno ljubavi ide Suzani, djevojci iz ove biskupije, koja je umrla u Beču neposredno nakon što je sudjelovala na SDM. Neka Gospodin, koji ju je zasigurno primio u nebo, utješi članove njezine obitelji i prijatelje.

Na ovom putovanju pohodio sam također svetište u Čenstohovi. Pred Gospinom slikom sam primio dar Majčina pogleda, koja je na osobit način Majka poljskoga naroda, tog plemenitog naroda koji je toliko propatio i, snagom vjere i njezine majčinske ruke, uvijek iznova ustajao. Pozdravio sam nekolicinu Poljaka ovdje [u dvorani]. Sjajni ste, vi ste sjajni! Tamo, pod tim pogledom, shvaća se duhovno značenje hoda tog naroda, čija je povijest na neraskidiv način povezana s Kristovim križem. Tamo je opipljiva vjera svetog Božjeg vjernog naroda, koji čuva nadu dok prolazi kroz kušnje, a čuva također onu mudrost sklada između tradicionalnoga i novoga, između sjećanja i budućnosti. A Poljska danas podsjeća čitavu Europu da za taj kontinent nema budućnosti bez temeljnih vrijednosti, koje pak u svom središtu imaju kršćansku viziju čovjeka. Među te vrijednosti ubraja se i milosrđe, čiji su osobiti apostoli bili dvoje poljskih velikana: sv. Faustina Kowalska i sv. Ivan Pavao II.

Na kraju, i ovim sam putovanjem htio zagrliti čitav svijet, svijet pozvan odgovoriti na izazov

rata "u dijelovima" koji mu prijeti. I tu je velika tišina posjeta Auschwitz-Birkenau bila rječitija od svake riječi. U toj tišini sam slušao, osjetio sam prisutnost svih duša koje su onuda prošle; osjetio sam suošjećanje, Božje milosrđe, koje su neke svete duše donijele također u taj bezdan. U toj velikoj tišini molio sam za sve žrtve nasilja i rata. I ondje, na tome mjestu, shvatio sam više no ikad prije vrijednost sjećanja, ne samo kao sjećanja na prošle događaje, već kao opomenu i odgovornost za sadašnjost i budućnost, da sjeme mržnje i nasilja ne pusti korijena u tlu povijesti. I u to sjećanje na ratove i tolike rane, na tolike doživljene boli, uključeni su i mnogi današnji muškarci i žene – tolika naša braća i sestre – koji trpe ratove. Gledajući tu okrutnost, u tom koncentracijskom logoru, odmah sam se sjetio današnjih okrutnosti koje su im slične: nisu tako koncentrirane kao na onome mjestu, nego su rasute posvuda u svijetu; ovome svijetu koji je bolestan od okrutnosti, od boli, rata, mržnje, tuge. I zbog toga od vas uvijek tražim da molite da nam Gospodin udijeli mir!

Za sve to zahvaljujem Gospodinu i Djevici Mariji! Izražavam još jednom svoju zahvalnost poljskom predsjedniku i svim drugim predstavnicima vlasti, kardinalu nadbiskupu Krakova i svim poljskim biskupima kao i svima onima koji su, na bezbroj načina, omogućili ovaj događaj, koji je pružio znak bratstva i mira Poljskoj, Europi i svijetu. Također bih želio zahvaliti mladim volonterima, koji su više od godinu dana radili na organizaciji ovog događaja, kao i medijima, onima koji rade u medijima: hvala vam što ste učinili da se ovaj Dan može vidjeti u cijelom svijetu. Ovdje ne mogu ne spomenuti Anna Mariju Jacobini, talijansku novinarku koja je iznenada ondje izgubila život. Molim i za nju: umrla je obavljajući svoj posao.

Poruka Svetog Oca u prigodi Olimpijskih igara u Brazilu

Želim sada uputiti srdačan pozdrav brazilskom narodu, posebno gradu Rio de Janeiru, koji je domaćim atletičarima i strastvenim zaljubljenicima u atletiku iz cijelog svijeta u prigodi Olimpijskih igara. U svijetu koji žeda za mirom, tolerancijom i pomirenjem želim da duh Olimpijskih igara nadahne sve, sudionike i gledatelje da vode "dobar boj" i zajedno završe utrku (usp. 2 Tim 4, 7-8), željni postići kao nagradu ne medalju, već nešto mnogo dragocjenije: ostvarenje civilizacije u kojoj vlada solidarnost, utemeljena na svijesti da smo svi članovi jedne jedine ljudske obitelji, neovisno o razlikama u kulturi, boji kože ili religiji. A za Brazilce, koji će radosno i karakterističnom gostoljubivošću organizirati ovaj praznik sporta, želim da ovo bude prilika za prebrođivanje teških trenutaka i da se založe u "timskom radu" na izgrađivanju pravednijeg i sigurnijeg društva, ulažući u budućnost nade i mira. Neka vas Bog sve blagoslovi!

Papino obraćanje na općoj audijenciji u srijedu 24. kolovoza 2016. – Apel za Ukrajinu

Pripremio sam današnju katehezu, kao i na svaku srijedu u ovoj Godini milosrđa, na temu Isusove bliskosti, ali zbog vijesti o potresu koji je pogodio Središnju Italiju, u kojem su razorena čitava područja i koji je ostavio za sobom mrtve i ranjene, ne mogu ne izraziti svoju veliku bol i svoju blizinu svim osobama na područjima pogodenim potresom, svim osobama koje su izgubile svoje drage i svima koji se još uvijek tresu od straha i užasa. Čuti gradonačelnika Amatricea kako govorи: "Ovog mjesta više nema" i spoznaja da među mrtvima ima i djece uistinu me duboko ganulo.

Zbog toga želim svim tim osobama – u blizini Accumolija, Amatricea i drugdje, u biskupiji Rieti i Ascoli Piceno te u čitavom Laciju, Umbriji, Markama – zajamčiti molitvu i poručiti im da ih čita Crkva miluje i grli te da ih u ovom trenutku želi snažno zagrliti svojom majčinskom ljubavlju, i da ih grlimo i mi ovdje na ovome Trgu.

Dok zahvaljujem svim dragovoljcima i djelatnicima civilne zaštite koji pomažu tome stanovništvu, molim vas da mi se pridružite molitvi da Gospodin Isus, kojeg je uvijek obuzimalo ganuće na ljudsku bol, utješi ta ražalošćena srca i podari im mir po zagоворu Blažene Djevice Marije.

Pustimo da nas obuzme isto ono gnuće koje je obuzimalo Isusa.

Dakle, odgađamo za idući tjedan katehezu od ove srijede. I pozivam vas da izmolite sa mnom žalosna otajstva krunice.

Apel za Ukrajinu

Posljednjih tjedana međunarodni promatrači su izrazili zabrinutost zbog pogoršanja situacije u Istočnoj Ukrajini. Danas, dok ta draga zemlja slavi svoj nacionalni praznik, koji se ove godine poklapa s 25. godišnjicom neovisnosti, jamčim svoju molitvu za mir i ponavljam svoj apel svim zaraćenim stranama i međunarodnim tijelima da pojačaju inicijative za rješavanje sukoba, oslobođe taoce i odgovore na humanitarnu krizu.

Milosrđe daje dostojanstvo (usp. Mt 9, 20-22)

Papina kateheza na općoj audijenciji 31. kolovoza 2016.

Evangelje koje smo slušali predstavlja nam osobu koja se ističe svojom vjerom i hrabrošću. Riječ je o ženi koju je Isus ozdravio od njezinih krvarenja (usp. Mt 9, 20-22). Probijajući se kroz mnoštvo prišla je iza leđa Isusu i dotakla se skuta njegove haljine. "Mislila je: Dotaknem li se samo njegove haljine, spasit će se" (r. 21). Kolike li vjere? Koliku je vjeru imala ta žena! Razmišlja tako zato što je nošena velikom vjerom i velikom nadom i, uz malo domišljatosti, ostvaruje ono što joj je u srcu. Želja da ju Isus spasi je tolika da je tjera da zanemari propise Mojsijeva zakona. Naine ta je siromašna žena dugi niz godina ne samo bolesna, već se smatra nečistom jer boluje od krvarenja (usp. Lev 15, 19-30). Stoga je isključena iz bogoslužjâ, iz bračnog života, iz redovitih odnosa s bližnjima. Evangelist Marko dodaje da je išla mnogim liječnicima, razdavši sve svoje da ih poplaća i podvrgavajući se bolnim liječnjima, ali joj se stanje samo pogoršavalo. Bila je to žena odbačena od društva. Važno je promotriti to stanje – odbačenost – kako bi se shvatilo njezinu duševno stanje: ona osjeća da je Isus može oslobiti od bolesti i stanja marginaliziranosti i nedostojnosti u kojem se godinama nalazila. Riječju: zna, osjeća da je Isus može spasiti.

Taj slučaj nas potiče razmišljati o tome kako se ženu često doživljava i predstavlja. Svi smo pozvani, također kršćanske zajednice, čuvati se shvaćanja ženskosti zatrovanih predrasudama i štetnih dvojbi u njezino nepovredivo dostojanstvo. U tome smislu upravo evangelijska vraćaju istini i vode oslobođajućem očištu. Isus se divio vjeri te žene koju su svi izbjegavali i pretvorio je njezinu nadu u spasenje. Ne znamo njezino ime, ali svega nekoliko redaka kojima se u evangelijsima opisuju njezin susret s Isusom ističu put vjere koji može ponovno uspostaviti istinu i veličinu dostojanstva svake osobe. U susretu s Kristom se svima, muškarcima i ženama svih vremena, otvara put oslobođenja i spasenja.

U Matejevu Evangeliju se kaže da kad se žena dotakla Isusove haljine on se "okrenu" i "vidje" ju (r. 22), a zatim joj uputi svoju riječ. Kao što smo rekli, zbog svog stanja isključenosti, žena je djelovala potajno, iza Isusovih leđa, bila je pomalo bojažljiva, plašila se da je ne vide, jer je bila odbačena. Isus je međutim pogleda i njegov pogled nije pun prijekora, ne kaže: "Odlazi, ti si odbačena", što je isto kao da bi rekao: "Ti si gubava: odlazi!" Ne, ne prekorava. Isusov pogled je pogled milosrđa i nježnosti. On zna što se dogodilo i traži osobni susret s njom, ono što je u konačnici i sama žena željela. To znači da Isus ne samo da je prihvata, već je smatra dostoјnom toga susreta dotele da joj daruje svoju riječ i svoju pažnju.

U središnjem dijelu izvješća izraz spasenje se ponavlja tri puta: ""Dotaknem li se samo njegove haljine, spasit će se". A Isus se okrenu i vidjevši je reče: "Hrabro, kćeri, vjera te tvoja spasila." I žena bî spašena od toga časa" (rr. 21-22). To "hrabro, kćeri" izražava sve Božje milosrđe prema toj osobi. I prema svakoj odbačenoj osobi. Koliko samo puta osjećamo u sebi da smo odbačeni zbog naših grijeha, a počinili smo ih toliko mnogo... A Gospodin nam kaže: "Hrabro! Dodji! Za

SVETA STOLICA

mene ti nisi odbačen, odbačena. Hrabro, kćeri. Ti si sin, kćer". I to je trenutak milosti, to je trenutak oprštanja, to je trenutak uključivanja u Isusov život, u život Crkve. To je trenutak milosrđa. Danas, svima nama, grešnicima, bilo da smo veliki ili mali grešnici, ali svi to jesmo, svima nama Gospodin govori: "Hrabro, dođi! Nisi više odbačen, nisi više odbačena: ja ti oprštam, ja te grlim". Takvo je Božje milosrđe. Moramo imati hrabrosti poći njemu, moliti oproštenje za naše grijehu i krenuti dalje. Hrabro, kao što je učinila ta žena. Nadalje, to "spasenje" zadobiva mnogostruku konotaciju: prije svega vraća ženi zdravlje; zatim je oslobađa od društvenih i vjerskih diskriminacija; usto, ostvaruje nadu koju je ona nosila u srcu zatirući njezine strahove i njezinu utučenost; na kraju, vraća je zajednici oslobađajući je od potrebe da djeluje potajno. A ovo potonje je važno: odbačena osoba uvijek djeluje kriomice, ponekad ili čitav život: sjetimo se ovodobnih gubavaca, pomislimo na današnje beskućnike...; pomislimo na grešnike, na nas grešnike: uvijek činimo nešto kriomice, imamo potrebu činiti nešto potajno jer se sramimo onoga što jesmo... A on nas oslobađa od toga, Isus nas oslobađa i potiče nas da ustanemo: "Ustani, dođi, na noge!", da budemo onakvi kakvima nas je Bog stvorio: Bog nas je stvorio uspravne, ne ponižene. Na noge. Ono što Isus daruje je potpuno spasenje, koje iznova uključuje ženin život u područje Božje ljubavi i, istodobno, vraća joj njezino puno dostojanstvo.

Ukratko, spasenje ženi nije donio skut haljine koji je dodirnula, već Isusova riječ, prihvaćena u vjeri, koja je kadra utješiti je, ozdraviti je i obnoviti njezin odnos s Bogom i njezinim narodom. Isus je jedini izvor blagoslova iz kojeg izvire spasenje za sve ljude, a vjera je temeljna raspoloživost za njezino prihvatanje. Isus, još jednom, svojim ponašanjem punim milosrđa, pokazuje Crkvi put kojim treba ići ususret svakoj osobi, kako bi svi mogli ozdraviti u tijelu i duhu i povratili dostojanstvo Božje djece. Hvala!

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Poruka hrvatskih biskupa za parlamentarne izbore 2016.

Biblijsko iskustvo nas uči kako samo oni koji su mudri, pošteni i nesebični mogu istinski pomoći da društvo raste i napreduje. Na tome tragu, a osobito u vidu donošenja odgovorne i razborite odluke koga zaokružiti na ovim izborima, dobronamjerno želimo podsjetiti da je od iznimne važnosti upoznati izborne programe onih koji se kandidiraju, osobito one gospodarske koje se odnose na gospodarenje morem, šumama i poljoprivrednim dobrima... Pozvani smo naročito dati povjerenje onima koji se zauzimaju za zaštitu braka kao zajednice muškarca i žene, te promiču kulturu života dugoročnom pronatalitetnom politikom... Isto tako, u svjetlu dugogodišnjih sprječavanja da se procesuiraju zlodjela komunističke diktature, važno je prepoznati kako se pojedine političke opcije namjeravaju suočiti s komunističkom prošlošću.

1. Povodom predstojećih parlamentarnih izbora, koji su raspisani za 11. rujna 2016., mi – katolički biskupi – želimo još jedanput podsjetiti članove Božjega naroda, ali i sve druge ljude kojima je stalo do hrvatske domovine, da su izbori zastupnika za Hrvatski sabor važan događaj koji utječe na našu osobnu, obiteljsku, političku, kulturnu i gospodarsku stvarnost. Za vjernike, izači na izbore i osobno preuzeti odgovornost za nosive vrijednosti, općedruštveni boljxitak i daljnji razvoj demokracije u hrvatskome društvu, nije samo građanska dužnost, nego i izražaj kršćanske odgovornosti i istinskoga domoljublja.

Uvijek kad su izbori pitamo se: Komu od predloženih kandidata na izbornim listama iskazati svoje povjerenje? Biblijsko iskustvo nas uči kako samo oni koji su mudri, pošteni i nesebični mogu istinski pomoći da društvo raste i napreduje. Na tome tragu, a osobito u vidu donošenja odgovorne i razborite odluke koga zaokružiti na ovim izborima, dobronamjerno želimo podsjetiti da je od iznimne važnosti upoznati izborne programe onih koji se kandidiraju, osobito one gospodarske koje se odnose na gospodarenje morem, šumama i poljoprivrednim dobrima. Valja također uočiti i podupirati one koji očituju spremnost stvoriti preduvjete za otvaranje novih radnih mesta, te tako zaustaviti socijalno raslojavanje i osiromašenje građana, a osobito iseljavanje mladih ljudi i obitelji iz Hrvatske.

2. Pozvani smo naročito dati povjerenje onima koji se zauzimaju za zaštitu braka kao zajednice muškarca i žene, te promiču kulturu života dugoročnom pronatalitetnom politikom. Potaknuti nedavnom raspravom o obrazovnoj reformi smatramo da je posebice važno uočiti u kojem smjeru pojedine političke opcije namjeravaju nastavati taj proces. Jer, o tome će ovisiti i budući odgoj i vrijednosni sustav naše djece. Važno je također vidjeti kako pojedine političke stranke, koalicije ili nezavisne liste namjeravaju provoditi daljnju demokratizaciju društva, najprije promjenom izbornoga zakona i razvojem civilnoga društva na načelima pluralnosti i vjerske slobode. Isto tako, u svjetlu dugogodišnjih sprječavanja da se procesuiraju zlodjela komunističke diktature, važno je prepoznati kako se pojedine političke opcije namjeravaju suočiti s komunističkom prošlošću. Guranje „pod tepih“ takvih tema stvara još veće podjele u društvu. Crkvi je stalo da se rasvijetli cjelovita istina, jer samo tada može se uspostaviti kultura dijaloga kao preduvjet i polazište jačanja nacionalnoga zajedništva.

Uljudno se mole svi stranački i nezavisni kandidati neka u predizbornome nadmetanju sačuvaju osobno dostojanstvo, te snagom argumenata nastoje pridobiti povjerenje ljudi. Time će pridonijeti rastu povjerenja građana u društvene i političke institucije. Potičemo i medijske djelatnike neka svoje poslanje ispune s visokim standardima profesionalnosti te pruže dostatne i jasne informacije o izbornim programima i kandidatima za budući saziv Hrvatskoga sabora.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

3. Zaređene pak službenike Crkve pozivamo neka zajedno s vjernicima mole za našu Domovinu i njezine žitelje da ih ne zahvati ravnodušnost i napast malodušja kako se ništa ne može promjeniti. Sama činjenica postojanja tzv. preferencijalnoga glasa daje mogućnost s ponuđene liste izravno birati one kandidate za koje su uvjereni da imaju sposobnosti suočiti se s današnjim izazovima.

Sve preporučujemo zagovoru One koju vjekovima nazivamo svojom Odvjetnicom, kao i zagovoru sv. Josipa, zaštitnika Hrvatske i Hrvatskoga sabora. Posebice molimo zagovor i pomoći blaženoga Alojzija Stepinca koji je svoju službu i svoj život darovao Crkvi i svome narodu.

VJERONAUK U ŠKOLI ZAHTIJEVA I ŽUPNU KATEHEZU

Poruka nadbiskupa Đure Hranića, predsjednika Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za katehizaciju i novu evangelizaciju na početku nove školske godine. U poruci nadbiskup podsjeća kako se Crkva smatra pozvanom i dužnom upoznati sve ljude koji to žele s porukom kršćanske vjere o najdubljem smislu čovjekova života i svijeta. Ona to svoje poslanje na poseban način ostvaruje prikladnim oblicima sustavnoga vjerskog odgoja i obrazovanja (vjeronauka) ne samo u crkvenoj (župnoj) zajednici nego i u školi. Na taj način Crkva istodobno ispunja svoju zadaću naviještanja Evanđelja i svoju djelotvornu ljubav na području odgoja i obrazovanja mladih naraštaja.

Draga braćo svećenici, redovnici i redovnice, poštovani vjeroučiteljice i vjeroučitelji, draga djeco i mlađi, dragi roditelji!

„Radost evanđelja ispunja srce i čitav život svakog onog koji susretne Isusa. Oni koji prihvate njegovu ponudu spasenja oslobođeni su od grijeha, žalosti, duhovne praznine i osamljenosti. S Isusom Kristom radost se uvijek iznova rađa” (papa Franjo, Evangelii gaudium, br. 1). Na početku nove školske i katehetske godine, a povodom dvadeset i pete godišnjice od ponovnoga uvođenja katoličkoga vjeronauka u hrvatske škole, smatramo svojom obvezom podsjetiti na veliki doprinos vjeronauka u školi kojemu je, kao i župnoj katehezi, jedna od temeljnih zadaća naviještanje Radosne vijesti te pružanje mogućnosti osobnoga susreta s Isusom Kristom.

1. Prije dvadeset i pet godina.

Svečano su odjekivale riječi hrvatskih biskupa u

Poruci o vjerskom odgoju u školi i župnoj zajednici

, upućene javnosti u lipnju 1991. godine povodom ponovnoga uvođenja vjeronauka u školu: „Crkva se smatra pozvanom i dužnom upoznati sve ljude koji to žele s porukom kršćanske vjere o najdubljem smislu čovjekova života i svijeta. Ona to svoje poslanje na poseban način ostvaruje prikladnim oblicima sustavnoga vjerskog odgoja i obrazovanja (vjeronauka) ne samo u crkvenoj (župnoj) zajednici nego i u školi. Na taj način Crkva istodobno ispunja svoju zadaću naviještanja Evanđelja i svoju djelotvornu ljubav na području odgoja i obrazovanja mladih naraštaja” (br. 1).

Ponovnim uvođenjem vjeronauka u školu Crkva je na vrlo konkretni način odgovorila Isusovu zahtjevu: „Podite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio” (Mt 28,20). Ispunjavajući taj nalog, izrečen bez granica i razlika, Crkva je s velikom ljubavlju pristupila svojoj evangelizacijskoj zadaći. S jedne se strane ta zadaća temeljila na zapovijedi krštenja, a s druge strane na zapovijedi poučavanja. I jednoj i drugoj je zajedničko to što one ne govore o nekoj pravnoj formi, nego što pozivaju na stvaranje i oblikovanje novoga stila života i vjerovanja. Krštenju je prethodilo poučavanje, a poučavanje se ‘nagradivalo’ krštenjem. Evangelizacija je postala dijelom obrazovanja, a obrazo-

vanje dijelom evangelizacije, za koju je papa Benedikt XVI. ustvrdio da je ‘najuzvišeniji čin ljubavi’ (Poruka za korizmu 2013.).

2. Konfesionalni model vjeronauka. Konfesionalni model vjeronauka, za koji su se prije dvadeset i pet godina odlučili naši hrvatski biskupi, omogućuje evangelizacijski pristup poučavanju kršćanske vjere. Naime, kao što ne postoji kršćanstvo koje ne bi bilo crkveno, tako se ni vjeronauk kao predmet ne smije razumjeti samo kao dio odgojno-obrazovnoga sustava, nego prije svega kao dio crkvene odgovornosti za odgojno-obrazovni sustav u Hrvatskoj. Upravo njegova konfesionalnost nadilazi svaku specifičnu društvenu i kulturološku formu očitovanja kršćanstva, a nauk ispunjava životom.

3. Crkva kao odvjetnica dostojanstva učenika. U vremenu u kojem čovjek sam sebi postavlja zadaću oblikovati drugoga čovjeka te u tom smislu teži za obnovom odgojnoga i obrazovnog sustava, pri čemu se odgoj i obrazovanje često shvaća kao oblikovanje čovjeka po mjeri potreba društva, svjesna da postoji u čovjeku i ono nemjerljivo, Crkva poput drevne učiteljice vjeruje i zna da „ne učimo samo po riječi koja odzvanja, nego i po istini koja poučava i čovjeka vodi prema njegovoj nutrini” (sv. Augustin). Tako je Crkva, na određeni način, postala i jest odvjetnica dostojanstva učenika i njihova života što je puno više od stečenih kompetencija i ispunjavanja kriterija, često zadanih izvan sustava odgoja i obrazovanja. Čovjek je najprije stvoren na sliku Božju, a Crkva je pozvana tu istinu tumačiti i štititi.

4. Moć vjeronauka leži u njegovoj nemoći. Naša je Crkva u posljednjih dvadeset i pet godina mnoge svoje snage uložila u organizaciju sadržajno kvalitetnoga vjeronauka te na obrazovanje vjeroučitelja i kateheta. Ono što je artikulirano kao jedan od ciljeva vjeronauka, a odnosi se na omogućavanje osobnoga susreta s Kristom, vjeroučitelji su pozvani ostvariti svojim nastojanjem i radom. No, živjeti s Isusom Kristom, njega dotaknuti i slaviti, samo je djelomično moguće u okviru vjeronauka u školi. Tako moć vjeronauka, pomalo paradoksalno, leži u njegovoj nemoći. Ipak, ta nemoć dobiva svoju snagu u konkretnoj župnoj zajednici. Ona je onaj izvor na kojemu su pozvani utažiti svoju žed svi koji čeznu za Živom vodom, Isusom Kristom. Župna je zajednica izvorno mjesto susreta s Kristom i mjesto slavljenja zajedničke kršćanske vjere. Vjeronauk u školi tako zahtijeva i upućuje na potrebu župne kateheze. Ona afirmira njegovu važnost te mu daje konačni oblik.

5. Župna zajednica kao izvorno mjesto naviještanja. Danas smo svjesni činjenice da župna zajednica, zbog različitih okolnosti, posrće u svojim nastojanjima da bude mjestom žive vjere u uskrsloga Krista. Poteškoće na koje ona nailazi nalaze se kako izvan njezinih granica djelovanja, tako i unutar njezina načina života. Naime, s jedne strane, svijet u kojemu živimo, utemeljen često na ‘etičkom egoizmu’ kojemu je najvažnije ostvarenje egoističnih ciljeva, u potpunosti izokreće zlatno pravilo Isusova govora na gori: „Sve, dakle, što želite da ljudi vama čine, činite i vi njima” (Mt 7,11). S druge strane postoje mnoge poteškoće unutar same župne zajednice, koje pred nas stavljaju izazov pronalaženja novih odgovora na pitanja: Kako poučavati i učiti te što znači danasnjem čovjeku život s Crkvom kao zajednicom vjernika čiji je član postao sakramentom krsta? U traženju odgovora na ta, ali i ne samo ta pitanja, Crkva se iznova okreće svojoj misionarskoj dimenziji djelovanja, njezinu najintimnijem identitetu.

6. Budućnost evangelizacijskoga djelovanja u izvorima je prve Crkve. Evangelizacija, kako se danas naziva misijsko djelovanje Crkve i njezino naviještanje, iznova je postala izazovom života župne zajednice. Povijest Crkve poznaće različite načine misijskoga, odnosno evangelizacijskoga djelovanja. Ipak, sve se više danas u okviru razmišljanja o (novoj) evangelizaciji otkrivaju ona dva modela koja su Crkvu učinila onim što ona jest. Prvi je model kapilarno širenje vjere svjedočanstvom života (u obitelji, među rodbinom, susjedima, prijateljima i drugim različitim skupinama). Drugi je model onaj ‘profesionalni’ gdje misionari (poput svetoga Pavla) pripovijedaju

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

vlastita iskustva vjere širokim slojevima i heterogenim skupinama. Obje su metode, kako to pokazuje povijest misijskoga djelovanja Crkve, bile vrlo uspješne. Držimo stoga da je put budućega evangelizacijskog djelovanja Crkve, između ostalog, i povratak na izvore. Na tom je tragu i papa Franjo koji veli: „... želimo se potpuno uključiti u društvo, dijeleći život sa svima, slušajući njihove brige, pomažući im materijalno i duhovno u njihovim potrebama, radujući se s onima koji su u radosti, plačući s onima koji plaču i zauzimajući se, rame uz rame s drugima u izgrađivanju novoga svijeta. Ali ne činimo to kao obvezu, kao teret koji nas iscrpljuje, već kao osobni izbor koji nas ispunja radošću i daje smisao našem životu” (Evangelii gaudium, br. 269). Samo onaj, dakle, tko je oduševljen – oduševljava! Samo onaj tko je susreo Isusa Krista, iznova obnavljajući radost susreta s njim, može radosno naviještati njegovo Kraljevstvo.

7. Snaženje župne kateheze. Draga braće i sestre, hrvatski su biskupi istaknuli da „školski vjeronauk ne može zamijeniti i učiniti suvišnom župnu katehezu. Ta dva oblika nisu istovjetna, nego se nadopunjaju” (Na svetost pozvani, br. 25). Danas uviđamo da vjeronauk u školi zahtijeva i župnu katehezu. Zahvaljujući vam za dosadašnju suradnju u vjerskom odgoju vaše djece, nadam se da ćete u vremenu koje je pred nama svesrdno prihvati nastojanja vaših župnih zajednica na planu dodatnog snaženja župne kateheze. Neka nam zagovor Blažene Djevice Marije, zvijezde nove evangelizacije, pomogne da otvorena srca prihvativimo radost evanđelja!

msgr. Đuro Hranić

predsjednik Vijeća HBK-a za katehizaciju i novu evangelizaciju

ZADARSKA NADBISKUPIJA

Velika Gospa na Belafuži 2016.

Propovijed mons. Želimira Puljića

Kao što Isusu, koji je umro na Kalvariji i grob mu treći dan ostao prazan, nije trebala ni grobnica a ni natpis „ovdje počiva“, tako ni njegovo Majci Mariji nije trebao ni grob ni natpis jer kad je blago usnula, dušom i tijelom bila je uznesena na nebo, u vječni život. Upravo danas slavimo i spominjemo taj dan i kad je ona s ovoga svijeta prešla k Ocu i Sinu (Iv 13,1). Uz dan nečije smrti tugujemo i žalimo zbog gubitka i rastanka s dragom osobom. Ovaj dan Marijinog uznesenja na nebo ispunja nas osobitom radošću pa zbog toga kličemo, molimo i pjevamo. Zahvalni Bogu zbog njezine proslave, zagovora, pomoći i zaštite mi s radošću poput njezine rođakinje Elizabetom ponavljamo i molimo: ‘Zdravo Marijo, milosti puna.’ Luka nas u evanđelju izvješće o radosnom susretu Marije s rođakinjom Elizabetom u njezinom domu u Gorju, gradu Judinom. Tamo je, naime, Marija nakon razgovora s arkandželom Gabrijelom pohitila kako bi starici Elizabeti bila pri ruci u njezinim danima poroda. Ovo je divna stranica Lukinog evanđelja koja je puna ljudske topline, radosti i simbolike.

Budući da se u zadnje dvije godine puno govorilo i pisalo, informiralo i dezinformiralo o procesu kanonizacije bl. Alojzija Stepinca, poslužit će se ovom slikom iz evanđelja pa reći: Kao što je mlađa Marija pošla u pohode svojoj staroj rodici Elizabeti, tako je prije 18 godina (u listopadu 1998.) jedan 78-godišnji starac, sveti Ivan pavao II. došao u pohode mladoj zemlji Hrvatskoj, domovini mučenika Alojzija Stepinca. I kao što je susret Marije i Elizabete prepun simbolike i značenja za Povijest spasenja, tako je i drugi pastoralni pohod Hrvatskoj svetoga Ivana Pavla II. bio je obilježen znakovitim zbivanjima kojih se još uvijek rado sjećamo. Vrhunac toga pohoda bio je čin beatifikacije našeg dičnog sina u Gospinom nacionalnom svetištu u Mariji Bistrici, za što posebice zahvaljujemo Mariji, našoj vjernoj odvjetnici i zagovornici, koju od milja i poštovanja nazivamo „kraljicom Hrvata“. Ona je bila zagovornica i velikom zagrebačkom nadbiskupu Alojziju koji je u najteže vrijeme rata i porača mogao hrabro stati na braniku vjere i neustrašivo se sučeliti s „ognjenim Zmajem od sedam glava i deset rogova“, kako veli knjiga Otkrivenja.

U tom „ognjenom Zmaju“ prepoznaju se najopasnije ideologije XX. stoljeća poput nacizma, fašizma i komunizma s kojima se bl. Alojzije hrabro i junački hrvarao. Kad je za vrijeme rata osuđivan zlodjela nacista, ustaša i fašista, komunisti su prepisivali i širili njegove propovijedi. A kad je poslije rata upravio svoju kritiku na strašna komunistička zlodjela, proglašili su ga „neprijateljem naroda“ i osudili na 16 godine robije i gubitak građanskih prava. Prežalosni proces, kako ga je nazvao papa Pio XII., bio je početak „svršetka“ bezbožne komunističke i ateističke ideologije. Istina, taj je završetak predugo trajao, i koštalo je puno ljudskih života: od Beliburga, Macelja i brojnih „Jazovki“, do najnovijih žrtava Domovinskog rata. Dobro je što je na zahtjev Stepinčevoga nećaka na temelju zakona poništena sramotna presuda koja skupa s onom saborskog deklaracijom daje pozitivne naznake kako se naše društvo, sporo ali postupno suočava s prošlošću opakih ideologija. No, pravi sud, zapravo „vrhunaravnu presudu“ o Alojzijevim herojskim krjepostima i mučeničkom trpljenju za Božje Kraljevstvo izrekla je Crkva 3. listopada 1998. po svetom Ivanu Pavlu II.

Vraćajući se ponovno izvješću o Marijinom pohodu rođakinji Elizabeti usuđujem se reći: Kao što je starica Elizabeta Duhom Božjim nadahnuta prepoznala milost susreta, pa izrekla divne pohvale na Marijin račun, tako je starac Wojtyla, u svojoj 78. godini života, došao u Mariju Bistricu reći pohvalne riječi o našem kardinalu Stepincu. Osobiti štovatelj BDM, kojog je sve predao -“totus tuus”-, došao je u naše nacionalno Gospino svetište proglašiti blaženim slugu Božjega Alojzija.

Veličanstveni obred bio je pun simbola koji pokazuju veličinu i značenje toga događaja. Najprije tu je neplanirana, ali dogođena datumska podudarnost proglašenja blaženim (3. listopada 1998.) s danom obrane pred komunističkim sudom u Zagrebu (3. listopada 1946.). Tada je, naime, Stepinac osudio ideologiju komunizma i najavio njezin kraj. Čini mi se također važnim napomenuti da je sv. Ivan Pavao II. sutradan nakon proglašenja u Mariji Bistrici pošao u Prasvetište "Gospe od Otoka" u Solin. U Solinu su naši vjerski i narodni korijeni gdje prije 40 godina (1976.) započela „Velika devetnica“ naših narodnih okupljanja koja su označila početak pada bezbožne ideologije komunizma. To je drugi veliki simbol toga pastoralnog pohoda Hrvatskoj.

Sažimajući na koncu odlike kard. Stepinca Papa je rekao kako su „vjera u Boga, poštivanje čovjeka, ljubav prema svima i praštanja, kao i jedinstvo s Petrovom Stolicom bile su prepoznatljive crte ovo neustrašivoga pastira. Njemu je bila draža tamnica negoli sloboda, i to samo zato da bi obranio slobodu Crkve i njezino jedinstvo. Nije se strašio okova kako ne bi bile okovano evanđelje“.

Zahvalni smo velikom Ivanu Pavlu II. za riječi kojima je ocrtao karakter ovoga hrabroga biskupa XX. stoljeća. Dobro je što ima kod nas i u inozemstvu onih koji osporavaju njegovu veličinu, pa nam daju mogućnost da ga bolje proučavamo i upoznamo, više ga volimo i njemu se molimo. Posebice smo zahvalni vjernim štovateljima ovog uzornog blaženika kojega je povijest Crkve upisala u niz najhrabrijih biskupa Europe onog tragičnog vremena. Stoga, ime Stepinac za nas je poruka: poruka Istine i dobrote, poruka vjernosti Bogu, Crkvi i čovjeku, poruka ljubavi prema svom narodu. Na njegovom grobu stoji ispisano kako se „u ljubavi prema hrvatskom narodu ne da ni od koga natkriliti“.

A na taj grob dolaze nezaustavljivo molitelji: mladi, odrasli, stari, radnici, zemljoradnici, intelektualci, svećenici, redovnici, biskupi iz domovine i svijeta. Tu se uče vjerovati, nadati, ljubiti, praštati. Uče se biti mirotvorci i mironosci jer on ih otuda potiče riječima svoje oporuke: „Predragi sinci, ljubite se međusobno! Vazda se bratski ljubite! Budite jedno srce i jedna duša. Neka vas Marija prati i zagovara!“

Neka Marija, dakle, koja je uz Isusa u središtu Crkve, i u središtu naše povijesti, bdije i čuva naše obitelji, djecu i mlade. Usrdno je molimo neka nam pomogne dostoјno živjeti pradjedovski zavjet vjere. Njoj odvjetnici i zagovornici našoj s vjerom kličemo: Raduj se dragocjena kruno vjernih vladara, časni ponose bogobojsaznih svećenika, nepokolebiva utvrdo Crkve i nerazrušivi bedeme Božjega Kraljevstva. Tebi povjeravamo svoju sadašnjost i budućnost uz poznatu molitvu i pjesmu: „Hrvat za križ bojak bije sveti: vodio ga ljiljan barjak Tvoj. Ti nad nama plašt razastri bijeli; brani Gospo, brani i nadalje narod svoj!“

Po toj smo vjeri bili prepoznatljivi ovdje, diljem Europe i svijeta. S tom odanošću i povjerenjem želimo proslaviti i Twoje slavno uznesenje na nebo. Tako je bilo jučer i kroz stoljeća. Tako neka bude danas i sutra. I u sve vijeke vjekova. Amen.

Paljuv – nagovor u crkvi
Propovijed mons. Želimira Puljića

Čitali smo odlomak iz biblijske priče o Esteri, heroini koja je spasila svoj židovski narod od sigurne pogibije. Bilo je to u Perziji, u doba vladavine kralja Ahasvera u 5. st. pr. Krista. Tada je, naime, kralj zaprijetio pokoljom Židova, pa je mlada Estera, koja je sretnim je spletom okolnosti postala kraljicom, zauzela se za svoje zemljake. U židovskoj je povijesti taj događaj osobito svečano slavi uz blagdan Purima. Kako je Estera došla u kraljeve odaje? Kralj Ahasver pripremao je proslavu trogodišnje uspješne vladavine „nad sto i dvadeset i sedam pokrajina od Indije do Etiopije“. A kako kraljica Vašti nije došla na proslavu, kralj je preko povjerenika potražio nekoliko mladih

djevojaka koje bi mogle zamijeniti kraljicu. A između onih koje su mu doveli izabrao je Esteru („zvijezda“) i postavio je za kraljicu.

Ona je bila Židovka iz Benjamnova roda, koja se iz Jeruzalema doselila u Babilon i nastanila kod strica Mordokaja, koji je dvorski službenik. Kada je postala kraljicom, stric joj savjetovao neka ne otkriva židovsko podrijetlo. A kad je kralj objavio progon Židova jer se nisu htjeli klanjati prezijskim božanstvima, Esterin stric Mordokaj je nagovarao Esteru neka pođe kralju i zauzme se za svoj narod. Ona se bojala pa je sa strahom odlučila to učiniti. No, prije toga tražila neka za uspjeh njezine misije Židovi poste tri dana i tri noći. A i sama je obuzeta smrtnom tjeskobom molila Gospodina (kako smo čuli u prvom čitanju):

„Bože Abrahamov, Izakov i Jakovljev, budi blagoslovлен (Est 4, 17)! Budi uza me jer sam sama, i nema mi druge pomoći do tebe. Iz knjiga roda moga, Gospodine, slušala da ti ne prestaješ izbavljati sve koji ti se mole. Pomozi sada i dodji u pomoć meni osamljenoj koja nema nikoga do tebe, Gospodine, Bože moj. Izbavi nas dakle iz ruku naših neprijatelja, obrati našu žalost u radost i boli naše u zdravlje. A one koji ustadoše protiv baštine tvoje, Bože, primjerno kazni. Pokaži se, Gospodine i očituj se!

**Pozdrav zadarskoga nadbiskupa Želimira Puljića, predsjednika HBK,
na ređenju mons. Tomislava Rogića**

Nekoliko dana nakon obreda ređenja i uvođenju novog biskupa, mons. Zdenka Križića u katedrali Vaše bivše biskupije u Gospiću, stigla nam je radosna vijest da Vas je Sveti Otac imenovao šibenskim Ordinarijem. Vi, dakle, dolazite u Krešimirov grad Šibenik kao dar za njegov 950. rođendan. A Krešimir IV., znamo, bio je snažan vladar i kralj koji je u darovnici otoka Mauna zadarskom samostanu sv. Krševana (1069.) nazvao Jadransko more svojim, „Mare nostrum“, a sebe kraljem Hrvatske i Dalmacije. U prvim godinama njegove vladavine u Rimu se održavao Lateranski sabor (1059.) u neposrednoj blizini baptisterija iz 7. stoljeća s likovima naših mučenika Dujma, Venancija, Anastazija, Maura i drugih. A zabilježeno je kako je opat Majnard po završetku sabora došao iz Rima u Hrvatsku (1060.) i sastao se s Krešimirom IV. u Biogradu gdje je nazočio osnivanju biskupije u tom kraljevskom gradu.

Dakle, u Krešimirovo vrijeme u Hrvatskoj se provode reforme sabora, a kralj osniva biskupiju i obdaruje samostane. U jednoj od tih darovnica prvi put se spominje i Šibenik, kao utvrda i naselje u kojem će i sam kralj povremeno boraviti. Zbog toga se uvriježilo kako je Šibenik “Krešimirov grad”. Učinilo mi se prikladnim ovo spomenuti u kontekstu Vašeg preuzimanje ove časne biskupije u godini velike obljetnice grada u kojem ćete stolovati. Ovi šturi podatci iz 11. stoljeća govore da je hrvatsko kraljevstvo već za Krešimira IV. ušlo u ondašnje europsko političko i mislionicno obzorje (ne u neki imaginarni “region”). A u tom obzoru Papinstvo će biti i ostati orijentir crkvene, duhovne, moralne, ali i političke snage.

Ovaj grad od kamena s požutjelom pergamenom iz 11. stoljeća, ali čvrstih bedema i strmih litica, “ponosnih palača” i tisnih kala, kupola i tvrđava koje miluje sunce i bura, a oliva Jadransko more od danas je Vaš grad. Sličan Senju odakle Vas je Providnost dovela prema jugu. Ova pak katedrala, djelo velikih graditelja i kipara iz 15. i 16. stoljeća (J. Dalmatinca i N. Fiorentinca), bit će odsada Vaša katedra s koje ćete učiti i poticati sve neka ne zaborave kako je “Krist jučer, danas i sutra sve i u svemu”.

Našu pozornost privlači i školjka u Vašem grbu koja se veže uz sv. Jakova, naslovnika i zaštitnika ove katedrale. Papa u miru Benedikt XVI., koji također ima školjku u svom grbu, tumači da ona označuje naš “hodočasnički put na zemlji”. Ali, govori i o “hodočasničkom puku” kojemu je on po Kristovu nalogu na čelu kao pastir. I Vi ste dekretom pape Franje postavljeni pastirom šibenske

ZADARSKA NADBISKUPIJA

Crkve. Očekivanja onih kojima ste poslani mogu stvoriti određene bojazni i strepnje. Ali, ne bojte se. Crkva u kojoj ćete služiti pripada Kristu, koji je sve i u svemu, pa svu svoju brigu povjerite Njemu (1 Pt 5, 7).

Drago mi je što će dosadašnjeg "sjevernog susjeda" s Udbine odsada pozdravljati kao dragog "južnog susjeda" koji je poslan prvenstveno služiti vjernicima časne šibenske biskupije. No, biskupstvo je na otajstven način umreženo u zajedništvo i s drugim biskupima. I nije obično, nego sakramentalno. A utkano je u tajnu biskupske službe koja stvara "školu zajedništva". Neka Vam svijest o sakramentalnom zajedništvu dadne dostatne snage, hrabrosti i povjerenja. Jer puno je onih koji Vas prate svojim molitvama: od Vašeg časnog predšasnika mons. Ante Ivaza kojem izričem iskrenu i veliku zahvalnost za sve što je učinio i što će još učiniti, do svećenika, redovnica i redovnika i zauzetih i odanih vjernika laika. Neka Vas u Vašem radu prati pomoć Srca Isusova na čiji je blagdan objavljeno Vaše imenovanje, te posebice zagovor Blažene Djevice Marije, "Gospe Velikoga hrvatskoga krsnoga zavjeta".

Izričem Vam i srdačnu dobrodošlicu u zbor Hrvatske biskupske konferencije sa željom da u zajedništvu ostvarujemo ono što Gospodin danas i ovdje od nas očekuje. Neka Vam je sretno i blagoslovljeno, dragi biskupe Tomislave. A Gospodin koji Vas je odabrao u časnu službu episkopata neka Vas blagoslovi i čuva. Živjeli!

mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski, predsjednik HBK

Šibenik, 25. srpnja 2016.

Kršćani su znak i sredstvo Božje dobrote u svijetu

Propovijed mons. Želimira Puljića

1. Prvo čitanje iz knjige proroka Izaje govori o vremenu obnove nakon povratka Židova iz babilonskog sužanstva. Bog po njemu poručuje kako će obnoviti svoj savez kao znak prisutnosti za sve narode: „Dolazim da saberem sve puke i jezike, i oni će doći i vidjeti moju Slavu“. A u evanđelju Isus kritizira vjerske predstojnike što postavljaju ljudske granice Božjem djelovanju. Raspravljuju kao cjeplidlake koliko se ljudi može spasiti. A ne žele prihvati znak Božje dobrote prema drugim narodima kako ih Isus poučava. Zbog toga im govori o kazni koja ih čeka, i najavljuje Crkvu u koju će doći različiti narodi.

Zaustavimo se na trenutak kod prvog čitanja iz vremena kad je perzijski kralj Kir (oko 538. prije Krista) dopustio Židovima da se vrate u zemlju otaca. Među povratnicima bio je i prorok Izajia koji u svom završnom poglavljtu (66.) „pjeva o konačnom izbavljenju Izraela“. Današnji tekst obrazlaže Jahvinu nakanu i da se „i poganima objavi Slava njegova“. Jer, Bog je Stvoritelj svih naroda pa želi sabrati „sve puke i jezike“. A Židovi-članovi Izabranog naroda bit će kao „dijaspora koji vrše građanske propise države, a ostaju vjerni monoteizmu u moru poganskih božanstava“. Oni će tako biti „prepoznatljivim znakom kojega Jahve postavlja među narode“. Zanimljiv je popis gradova koje Izajija navodi u čitanju a odnosi se na tada poznate krajeve i narode: Od Taršiјa u Španjolskoj, Puta u Libiji, Luda u Maloj Aziji i pokrajini Frigiji, do Tubala na Crnom moru i područja Javana kako se na hebrejskoj jeziku nazivalo prostore današnje Grčke. Pisac završava izvješće slikom kako „stranci i Židovi dijaspore dolaze u Jeruzalem“ s ondašnjim prometnim sredstvima: „na konjima, bojnim kolima, nosilima, mazgama i jednogrbim devama“. Univerzalizmom ovoga teksta Jahve traži neka se članovi njegova naroda prema poganima tako vladaju da ovi počnu dolaziti na liturgijsko slavlje u Jeruzalem, skupa sa Židovima kako bi tako doživjeli Božju prisutnost u narodu, hramu i bogoslužju.

2. Povezano s ovim čitanjem misao mi ide prema jednom događaju i susretu od prije sedam godina kad je papa u miru Benedikt XVI. u dvorani „Clementini“, 21. prosinca 2009. uz božićnu

čestitku progovorio o inicijativi koja, nažalost, nije imala osobitog medijskog odjeka. Ali, što više godine prolaze, sve se više osjeća potreba toga što je dalekovidni papa Ratzinger tada zborio. A nekako je povezano s današnjim testom proroka Izajije. Papa Benedikt XVI. veli: „Dolaze mi na pamet Isusove riječi kada u Hramu citira Izajiju proroka pa veli „Nije li pisano: dom će se moj zvati Dom molitve za sve narode“ (Mk 11, 17). Mislio je na prostor „Predvorja narodâ“ koji je bio predviđen za pogane koji su se htjeli moliti Bogu, a nisu mogli sudjelovati na bogoslužju u Hramu. Osiguranjem toga „molitvenog prostora za druge“, mislilo se na one koji poznaju Boga „iz daleka“; koji nisu zadovoljni sa svojim mitovima i obredima, pa žele susresti „Čisto i Veliko božanstvo“, „Nepoznati bog“ kojem su se mogli obratiti i uspostaviti neki odnos iako ih je još uvijek obuhvaćala tama.

Smatram, nastavlja papa Ratzinger, kako bi i Crkva morala otvoriti neku vrstu „Predvorja naroda“ gdje bi se ljudi mogli „povezati s Bogom“ prije nego nađu pristup njegovu otajstvu. Valja stoga posebice razgovarati s onima kojima je religija tuđa, a Bog nepoznat. Smatram također važnim, nastavlja Benedikt XVI., da agnostiци i ateisti nama vjernicima budu na osobiti način u srcu i u mislima. Istina, kada čuju da govorimo o „novoj evangelizaciji“, oni se prepadnu, jer ne žele biti objektom naše misije, niti se odreći slobode svoga mišljenja i htjenja. Ali, pitanje o Bogu tiče se i njih, pa nam ne smije biti svejedno kada to „bitno pitanje stave u stranu, usprkos nostalgije za Bogom koja se krije u svakom čovjeku“.

3. Potrebu takvih „predvorja i susreta“ u obliku „izlaženja na periferije“ osobito je obrazložio papa Franjo u svojoj pobudnici „Radost evanđelja“. U njoj jasno i precizno veli da je „Crkva sputnica onima koji Boga traže“. A njezina evangelizacija odvija se „putevima dijaloga“ na tri razine: s državom, s društvom po kulturi i znanosti, te s onima koji ne pripadaju Katoličkoj Crkvi (br. 238). Zbog toga je „naše poslanje ljubiti Isusa i njegov narod (br. 268), te svijetu „pružati razloge svoje nade“. Ne kao „neprijatelji koji prstom upiru i osuduju“ (br. 271), nego kao Božji ljudi koji se „ne umaraju činiti dobro“ (Gal 6, 9). „Opečaćeni tim poslanjem mi prosvjetljujemo, blagoslivljamo, tješimo, liječimo i oslobođamo“, veli papa Franjo (br. 273). Čini mi se ovdje također korisnim pročitati dio teksta iz četvrtog stoljeća, iz „Poslanice Diognetu“ kojim završavam ovo kratko razmišljanje na temu današnjih biblijskih čitanja:

„Kršćani se ne razlikuju od ostalih ljudi, ni područjem gdje stanuju, ni jezikom kojim govore, ni načinom života. .. Oni žive u vlastitoj domovini, ali kao došljaci. Kao građani s ostalima imaju sve zajedničko, a sve trpe kao tuđinci. Svaka im je tuđa pokrajina domovina, a svaka domovina tuđina. Žene se kao i ostali i rađaju potomke, ali ne odbacuju još nerođenu djecu. U tijelu su, ali ne žive po tijelu. Pokoravaju se izglasanim zakonima, a načinom svoga života nadvisuju zakone. Ljube sve, a svi ih progone, preziru ih i osuduju. Ubijaju ih, a oni oživljavaju. Siromasi su, a obogaćuju mnoge. Ružno o njima zbole, a onda svjedoče o njihovoj pravednosti. Vrijedaju ih, a oni blagoslivljaju. Ponižavaju ih, a oni iskazuju čast... Jednostavno rečeno: što je duša u tijelu to su kršćani u svijetu, koji žive u svijetu kao tuđinci, s raspadljivim tijelom, ali iščekuju nebesku neraspadljivost. Svakim danom ih je sve više, iako su izvrgnuti silnim mukama. Bog ih je postavio na takav položaj s kojega im nije dopušteno pobjeći“. Jer, čuli su, shvatili i prihvatali Jahvin poziv po proroku Izajiji koji veli: „Dolazim sabrati sve puke i jezike, kako bi svi došli i vidjeli Slavu Gospodnju“. Amen.

STANOVNI – KRALJICA MIRA

Propovijed mons. Želimira Puljića

1. Antun Kanižlić, DI u jednoj svojoj pjesmi veli: „Slavno Sina veličanstvo, slavno Majke dostojanstvo“; i dodaje kako „Sin sa svitom vlada, a Marija vlada s Njime“. I zaključuje budući da „Sina i Njegovu Majku slave rajske dvori“ neka je „trajna „slava Sinu i Njoj!“ Mariji, dakle, na nebo

uznesena, koju smo proslavili prije tjedan dana pripada mjesto uz Krista Kralja i Gospodara nad Gospodarima. Stoga zemaljska Crkva nakon uznesenja slavi blagdan Kraljice mira i svemira (Regina mundi). Pučka pobožnost izražava tu vjeru zadnjom desetkom slavne krunice: „Koji te je, Djevice, na nebu okrunio“. Simbolizam zlatne krune, kakvu stavljamo na Gospine kipove i slike, tek je zemaljska slika onog dostojanstva koje Mariji daje Bog na nebesima. Pokušajmo malo prohodati već utrtom stazom izvješća i razmišljanja o ovoj temi vjere naše. Prelistajmo najprije neke biblijske stranice koje govore ili najavljuju Mariju kao „kraljicu neba i zemlje“.

Kada prorok Miheja govori o Mesijinom rođenju, on ga najavljuje kao „kneza mira koji će rasprostrijeti svoju vlast sve do krajeva zemlje“. A nju „koja ima roditi toga Kneza“ on opisuje kao „Vladarica-majku“ (Mih 5, 3). U vrijeme kralja Davida u Jeruzalemu se iskazivalo osobitu čast kraljici-majci, napose pri ustoličenju novoga vladara. U tom vidu nastao je i Psalm 45. kao svadbena pjesma s proročkom najavom mesijanskoga Kralja koji će biti „najljepši od sinova ljudskih“. Njega će Jahve „pomazati uljem radosti kao nikoga od tvojih drugova“ i dati „božansko priestolje kroz vjekove“. U ritmu psalma opisana je i kraljica-majka: „S desne ti je kraljica u zlatu ofirskom“ što se odnosi na Mariju kojoj kao „Kraljici-Majci pripada biti s desna“ u nebeskim dvorovima.

2. Navještaj arkandela Gabrijela koji smo slušali u večerašnjem evanđelju zapravo je poruka Mariji da će roditi Kralja kojem će „Bog dati priestolje oca njegova Davida, i on će vladati nad domom Jakovljevim dovjeka, a njegovu kraljevstvu neće biti kraja“ (Lk 1, 32). U ovom tekstu objavljeno je i ono što večeras slavimo i spominjemo: Marija je Kraljica-Majka u kraljevstvu svoga Sina Isusa Krista, čijem kraljevstvu nema kraja. Uz ove biblijske stranice zanimljiva je i otačka predaja koja je Mariju naziva „Kraljicom“. Tako pisac Efrem veli da je ona „Majka Kraljeva“, a Ivan Solunski proširuje taj naslov u „veliku Gospodarica čitavoga svemira“. U jednoj molitvi Ildefonz Toledski moli: „O Gospo, Majko Gospodina mojega i moja Gospodarice, obraćam ti se sa željom biti sluga Tvoj“. Ivan Damaščanin u himnu Marijinog uznesenja kliče: „Tisi, o Kraljicei Gospodarice, prava Božja Majka, bilauznesenau kraljevskene beske odaje“ (PG 96).

Nešto slično sveti Bonaventura zaključuje pa veli: „Ako je dostoјno da Sin iskaže Majci čast, dostoјno je da joj udijeli kraljevsko priestolje.“ Lauretanske litanije, koje se pojavljuju prvi put oko 1200. Godine isповijedaju da je „Marija Kraljica svih nebesnika: anđela, patrijra, proroka, apostola i svih svetih“. A to potvrđuju i brojni „himni“ u čast Kraljice nebeske kao napr. „Zdravo Kraljice“, „Ave Regina caelorum“, „Rajska kruno, rajska slavo, andeoska Djevo zdravo“ (iz 12. st.), te „Regina caeli laetare“ – Kraljice neba, raduj se (uskrnsna antifona iz 13. st.). Petar Kanizije lijepom sintezom sabrao je razloge za ove Marijine naslove kao „kraljice“. Ona je najprije, veli on, „porijeklom od Davidove loze“, a njezin Sin je „Kralj nad kraljevima i Gospodar nad gospodarima“. Zbog toga je ona „s desna Sinu na nebeskom priestolju uzdignuta iznad svih anđela i ljudi“.

3. Tradicija i Predaja o Kraljici-Gospodarici nije nikada bila osporavana. U 20. stoljeću potvrđena je u spisima Učiteljstva Crkve. Tako je Pio XII. nakon dogme o Marijinom uznesene okružnicom „Ad caeli Reginam“ uspostavio blagdan Kraljice svemira, koji danas slavimo (22. kolovoza). Teološke razloge toga blagdana on je ovako obrazložio: Kao što se Krist naziva „novim Adamom i naš Kraljem, na sličan način (modo analogo) govori se da je Marija Kraljica koja je kao Gospodarica s Kristom sve obnovila“. Ona „dostojanstvom nadilazi stvorene stvari, pa joj i pripada prvo mjesto iznad svih stvorova“. Liturgijski spomen Blažene Djevice Marije Kraljice ustanovio je papa Pio XII. 1955. Nju, dakle, najponizniju od svih stvorenja, neznatnu službenicu Gospodnju učinio je kraljicom neba i zemlje.

Zbog toga joj je večeras s arkandelom Gabrijelom ponavljamo „Zdravo Marijo milosti puna“. Kraljice mira i kraljice Jadrana, moli za nas! Svjesni njezine važne uloge u povijesti spasenja molit ćemo je neka čuva roditelje i odgojitelje, biskupe i svećenike, mlade i stare, kao i sve odgovorne u društvu i državi. „Ah, ne ogluši se, uslišaj Djevo, ponizne molbe smjerni nam glas..“ Njezinoj

zaštiti i zagovoru povjeravamo sve. Jer, ona znade najbolje sve naše nevolje. Neka svima učvrsti nadu i ojača međusobnu ljubav kako bismo ustrajali u pradjedovskom zavjetu vjernosti Kristu i Katoličkoj Crkvi. Neka ustane i pohiti k nama na Stanove „ko zora što nam donosi dan; i neka nam vrati molitvu i Krista, u srca naša i u naš stan“. Amen.

„Svrha družbe je svojevoljno sudjelovati u patnjama ljudi i služiti najjadnijima, sa sviješću kako Bog preko nas ljubi siromahe“

Misionarka ljubavi – Majka Terezija (1910.–1997.)

1. Rodila se u Skoplju 26. kolovoza 1910. u katoličkoj albanskoj obitelji Kolë Bojaxhiua (iz Prizrena). Otac joj je umro kad je imala devet godina (1919.). Već u dvanaestoj godini života osjetila je glas Božji i želju potpuno se posveti Bogu. Uoči Velike Gospe 1928., u svetištu Majke Božje Letničke, donijela je životnu odluku “biti sestra misionarka kako bi služila siromasima svijeta”. Iz Skoplja je preko Zagreb otišla za Dublin i Indiju 1. prosinca 1928., a u Kalkutu je stigla 6. siječnja 1929. Tamo je studirala i diplomirala povijest i zemljopis, pa je godinama bila učiteljica, a jedno vrijeme i ravnateljica srednje skole “St. Mary” u Kalkuti.

Kad je 10. rujna 1946. putovala na duhovne vježbe ona veli kako je čula “Božji glas“. Bila je duboko uvjerenja kako je to bilo “zvanje u zvanju”, a poruka je bila: „Moraš poći i živjeti sa siromasima i tako im pomagati!“. Utemeljili je novu redovničku zajednicu, 7. X. 1950., „Sestre Misionarke Ljubavi“. Za svoj predani rada dobila je preko 130 međunarodnih priznanja i nagrada, među kojima i Nobelovu Nagradu za Mir (1979.). Preminula je i “vratila se u kuću Očevu”, u Kalkuti, 5. rujna 1997. gdje je sahranjena uz državničke počasti, 13. rujna 1997. Na sprovodu je ujedinila cijeli svijet jer su sudjelovali predstavnici svih nacija i religija. Šest godina poslije smrti proglašena je blaženom, 19. listopada 2003. Spomenut će interesantan detalj: Kad sam bio na svečanosti proglašenja herojskih krjeposti naše Blajke, Marije Propetoga Isusa u Vatikanu (20. XII. 2002.), i Majka Terezija je uz Ivana Merza bila među desetak predviđenih za beatifikaciju. Kad je njezina nasljednica saznala kako ja dolazim iz Hrvatske, spomenula mi je kako je prije same smrti Majka Terezija molila neku molitvu na stranom jeziku koji oni nisu mogli razumjeti. Kasnije su otkrile kako je to bila posveta Srcu Isusovu koju je ona molila na hrvatskom jeziku.

2. Utemeljitelji ili utemeljiteljice pojedinih redovničkih zajednica uglavnom su imali konkretnе ciljeve i kategorije ljudi kojima su se posvećivali, kao na primjer nezbrinutu djecu, školstvo, zdravstvo, mlade, obitelji, bolesnike, siromašne i stare... Dobar poznavatelj i štovatelj Majke Terezije, dr. Lush Gjergji, zapisao je kako mu je ona na upit koji je osnovni cilj njezinoga reda jednom zgodom rekla: ”Mi smo ‘red bez reda’; jer naše zvanje i poslanje je ljubav prema ljudima svih rasa, nacija i vjera gdje god je život u opasnosti“. Svrha, dakle, njezine družbe je svojevoljno sudjelovati u patnjama ljudi i služiti najjadnijima, sa sviješću kako “Bog preko nas ljubi siromahe”.

Sve je uvijek Bogu pripisivala, a sebe je smatrala običnom „Božjom olovkom“. Sestrama je neumorna ponavljala da su „siromasi zapravo Isus koji trpi“, pa ih je trajno poticala neka „svoje ruke daruju potpuno za služenje, a svoje srce za ljubav prema siromasima“. To je duhovnost Majke Terezije koja se prepoznaje u predanju i služenju, s radošću i zahvalnošću, bezuvjetno i besplatno. Moglo bi se reći kako Misionarke Ljubavi uz zavjet siromaštva, celibata i poslušnosti imaju i četvrti zavjet „potpunog prednja siromasima bez ikakvih uvjeta i razlika“. Zbog toga se pri kraju Godine milosrđa može reći da je Majka Terezija bila i ostala živo evanđelje milosrđa, jer je prepoznala, ljubila i služila Isusu u jadnicima svijeta. No, mi nismo socijalne radnice, nego redovnice. A naš život nije samo aktivno, već i kontemplativno usmjeren. Mi tražimo Isusa i klanjamo mu se u Svetohraništu, a nalazimo ga u svijetu, u siromasima, odbačenima, gladnima i gubavima; u svakoj ljudskoj osobi“.

3. Na kraju navodim samo par misli iz njezine bogate duhovne ostavštine kao i odgovor na pi-

ZADARSKA NADBISKUPIJA

tanje „Tko je za nju Isus Krist“. Iz tih kratkih lapidarnih rečenica osjetit ćemo onu povezanost „govorao Bogu i s Bogom“, kao i životnu umreženost molitve, akcije i kontemplacije. Između citiranih misli Majke Terezije je i ona o „korijenu svih zala koji ona nalazi u sebičnosti, a najbolju zabavu vidi u radu“. „Najgori pak životni poraz je obeshrabrenje, a najbolji poklon jest oproštenje“. I dok „optimizam smatra korisnim i dobrim lijekom u dnevnim nevoljama, najvažnijom pak hranom drži Večeru Gospodnju“. Na pitanje tko je za nju Isus Krist, ona odgovara: On je Kruh živi i svjetlo koje treba upaliti. On je ljubav i sreća koju treba dijeliti. Njega prepoznajem u onima koji su gladni, žedni, goli, bolesni, osamljeni, neželjeni, gubavi, alkoholičari, mentalno zaostali, slijepi, nijemi, bogalji, ovisnici o drogama, prostitutke, zatvorenici, napušteni starci koje treba poslužiti. Isus je moj Bog, moj zaručnik, moj život. On je moja jedina ljubav, moje sve u svemu.

Ne čudi onda što su biskupi na sinodi o novoj evangelizaciji (2012. u Rimu) među uzorima na kojima se evangelizacija treba nadahnjivati, predložili lik Majke Terezije. Neka i nama, koji planom Božje Providnosti imamo zadaću u ovo vrijeme i na ovom mjestu „raspirivati milosni dar Božji i izvršiti djelo blagovjesničko“ (2 Tim 4, 2-5), blažena i sutra sveta Majka Terezija pomogne povezivati i umrežavati akciju i kontemplaciju. S molitvom i željom da i nama Isus bude „svjetlo koje treba upaliti i ljubav i sreća koju treba drugima navijestiti i dijeliti“.

Mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Nin – 40. katehetski dan, 3. rujna 2016.

“Vašoj brizi i odgovornosti povjeravaju se mladi – nada i budućnost ovoga kraja, Crkve i naroda”

– Pozdravni govor nadbiskupa Puljića na 40. katehetskom danu Zadarske nadbiskupije

1. Pozdravljam vas još jednom sve okupljene na ovom redovitom godišnjem zborovanju. Zahvaljujem pročelniku Katehetskog ureda mr. Gašparu Dodiću, tajnici Kat. ureda č. sestri Viktoriji Gadža i župniku don Boži Barišiću za organizaciju i program današnjeg dana. Odabrali smo ove godine Nin radi velike 500-te obljetnice Gospe od Zečeva. Nadam se kako don Dario s Belafuze nije ljutit zbog toga. Obećavamo opet se tamo vratiti, pa neka nam zbog ovoga izleta u Nin dogodine ne zatvori vrata. Posebice zahvaljujem današnjem predavaču prof. dr. Boži Lujiću što je prihvatio poziv biti s nama i govoriti o „Božjem milosrđu kao izvorištu i principu Božjega i ljudskoga djelovanja“. Kao svećenici i katehete mi smo pozvani objaviti i svjedočiti lice toga milosrđa. Kad su stari duhovni pisci govorili o katehetama i teologima, onda su isticali kako oni prvenstveno ne „govore o Bogu“, već „govore s Bogom“. A monah, spisatelj i asketa iz četvrtog stoljeća, Evagrije Pontik (345-399), zapisao je rečenicu kojom povezuje ta dva govora, molitvu i teologiju. Čini mi se prikladnim citirati ovdje tu rečenicu: „Ako si teolog, zaista ćeš moliti; a ako moliš, uistinu si teolog“ (Evagrije Pontik, De oratione, 60; PG 79, 1180B).

Misao može zvučati anakrono, posebice u okolnostima „Božje odsutnosti“ iz javnog života. Kao i pretjerane naglašenosti da je teologija prvenstveno „govor o Bogu“. Tko će, napr. u tom kontekstu reći da je poznata moliteljica i karitativna djelatnica Majka Terezija, koju ćemo liturgijski obilježiti u pondjeljak, kad započinje školska godina, bila dobra teologinja. Ili pak za seoskog župnika, sv. Ivana Arškog koji je jedva s mukom završio teološki studij, govoriti da je bio supilan teolog. No, unutarnju povezanost teologije i molitve potvrđuje upravo dvoje svetaca koje ovih dana slavimo: Sveti Grgur Veliki koga danas liturgijski spominjemo i Majka Terezija koju će papa Franjo sutra pribroji društvu svetih. Stoga, o Grguru ću reći nekoliko riječi sada, a o Majci Tereziji u crkvi, na koncu današnjeg druženja.

2. Papa Grgur Veliki (540.-604.) poznati crkveni naučitelj, u teškim i složenim okolnostima je svojom revnošću učinio silne stvari. Uz rad na obraćenju nekršćanskih dijelova Europe bio je iz-

vrstan učitelj svoga klera i naroda. Pomagao je socijalno potrebnima, plaćao otkupninu za zaro-bljene, te nastojao da među ljudima vlada mir. Bio je uvjeren da kršćani moraju stvarati sklad iz-među riječi i djela, misli i molitve. A upravo po tom skladu, govorio je, „božansko silazi u ljudsko, a čovjek se uzdiže k Bogu“. Njegovi dragocjeni pisani naputci pokazuju koliko mu je bilo stalo do cjelovitog odgoja i sklada u čovjeku; posebice kad je zborio o duši i njezinom spasenju. A brigu o tome nazivao je „umijećem nad umijećima“ (ars artium). U vremenu koje je slično Grgurovom vi ste, dragi svećenici i katehete, pozvani biti promotori toga „umijeća“.

Usprkos činjenice kako danas nije nimalo lako odgajati i stvarati potrebni sklad. Puno je ne-povoljnih okolnosti koje nam u odgoju ne idu na ruku. Previše je rušitelja, a premalo skladnih graditelja. Uz to se neke moralne i opće ljudske vrjednote „stavlja u stranu“. A demokracija kao okvir gdje se može slobodno govoriti, raditi i graditi, nažalost, ponekad poprima oblike anarhije, nereda i nezdravih odnosa. Tržišna pak ponuda različitih ideja i nazora stvara mentalitet prema kojem je „sve što se nudi jednako dobro i vrijedno“. A znamo kako nije tako. U životu ima stvari bez kojih čovjek ne može živjeti (voda, zrak, hrana, dom, sloboda..). No, isto tako ima dosta stvari koje čovjeka opterećuju, ili pak nanose štetu njegovom psihičkom, fizičkom i moralnom, zdravlju (napr. alkohol, droga, pretjerana buka, loši primjeri, sablazan i nemoral).

3. Vašoj umjesnoj, „umjetničkoj brizi“ (sv. Grgur) i odgovornosti povjeravaju se mladi koji su nada i budućnost ovoga kraja, Crkve i naroda. Nezamjenjiva je stoga vaša uloga u procesu njihova rasta i odgovornosti. Oni u vama gledaju svoje uzore pa ste često presudni u stvaranju njihovih stavova i uvjerenja. Vi ste, dakle, nezamjenjiva škola života. Jer, učenici uglavnom vjeruju i poštuju ono što njihovi roditelji i učitelji vjeruju i cijene. Mojim dekretom i mandatom vi zastupate Crkvu u župnoj zajednici, zbornici i u ucionici. Budite stoga zahvalni za milost što možete govoriti i svjedočiti o silnim djelima koje Bog izodi u povijesti spasenja.

Povjernim pak učenicima otvarajte vrata svoga srca i osluškujte njihova pitanja. Strpljivo, zau-zeto, s pažnjom i pozornošću. I neka vam ne dojadi činiti dobro! Nadasve pak volite svoj posao i povjerene duše. A kao poticaj i ohrabrenje navodim riječi sv. Pavla svom učeniku Timoteju: „Propovijedaj i uvjeravaj sa svom strpljivošću i poukom; raspiruj milosni dar Božji i izvrši djelo blagovjesničko.“ (2 Tim 4, 2-5). Neka Gospodin trajno blagoslivlje vaš rad i neka vas u tom sve-tom poslu prati pomoći i zagovor sv. Krševana, vrsnog odgojitelja i katehete svete Stošije. Želim svima plodno i uspješno današnje zborovanje i druženje.

Mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Nin – 40. katehetski dan, 3. rujna 2016.

ODREDBE

Br. 1213/2016.

Predmet: Odredbe o zazivu Duha Svetoga u župama

Neka zaziv Duha Svetoga u župama bude u nedjelju 18. rujna 2016., i neka se tom prigodom iz poruke pročitaju brojevi: 1,3,4. Neka se tom prigodom obznani i raspored župnog vjeronauka.

Neka se zdravi športski duh natjecanja preseli i u školske dvorane, a duh zajedništva neka cvjeta po našim župama i odgojnim i obrazovnim ustanovama.

Br. 1213/2016.

Predmet: Nadbiskupovo pismo na početku školske godine 2016./2017.

Svim župnim uredima i katehetama

1. Završili su dani odmora, a školsko zvono označilo je početak nove školske godine. Sve vas, dragi učenici, ravnatelji, učitelji, roditelji i djelatnici u našim školama i odgojnim ustanovama od srca pozdravljam i želim blagoslovjen početak škole. Od završetka školske godine i novog početka nekoliko je velikih svjetskih događaja privlačilo našu pozornost. Na poziv pape Franje okupilo se milijunsko mnoštvo iz čitavoga svijeta na Svjetski dan mladeži u Krakovu, u Poljskoj (27.-31. 07. 2016.). Susret se odvijao između dva velika sportska natjecanja: Europskog nogometnog prvenstva u Francuskoj (10. 06.-10. 07. 2016.) i Olimpijskih igara u Brazilu koje su završile 21. kolovoza, a okupile su oko 11.500 športskih natjecatelja iz 206 nacionalnih olimpijskih odbora. Oni su se natjecali na borilištima Rio de Janeira u 28 sportova i 302 športske discipline. Među njima bili su i naši sportaši i osvojili nekoliko važnih olimpijskih medalja.

Nogometno prvenstvo, skup mladih vjernika u Krakovu i Olimpijske igre ovoga su ljeta, dakle, povezale tisuće mladića i djevojaka iz cijelog svijeta. Pod dojmom smo ne samo športskih uspjeha, već i onog molitvenog druženja u Krakovu o čemu se priča i komentira kod kuće i na ulici. A siguran sam kako će se o tomu i u školi razgovarati. Htio bih stoga ovim pismom „uključiti se u razgovor“ i obratiti se vama djeco i mladi, učitelji i odgojitelji koji ste se ponovno našli u svojoj školi. Velim „svojoj školi“, jer ona je doista dio vaše svakodnevice: kako za one koji uče, tako i za one koji poučavaju. Ona je dio „zajedničkog životnog prostora“ gdje se razgovara i sluša, uči i poučava. Od srca vas pozdravljam i želim blagoslovjen početak nove školske godine. Sa željom neka se zdravi duh natjecanja preseli i u školske dvorane, a duh zajedništva sa susreta katoličke mladeži u Krakovu neka cvjeta po našim župama i odgojnim i obrazovnim ustanovama.

2. Čini mi se ovdje prikladnim reći nešto o značenju i poruci spomenutih skupova. Posebice gledom na susret mladeži u rodnom mjestu velikoga pape, svetog Ivana Pavla II., koji je prije 31 godinu ustanovio Svjetski dan mladih (1985.). On je s osobitom radošću predvodio devet takvih velikih susreta mladih vjernika. Nakon njegovoga nasljednika Benedikt XVI., koji je predvodio susrete u Kölnu (2005.), Sydneyu (2008.) i Madridu (2011.), Papa Franjo je predsjedao Svjetskom danu mladih u Riju de Janeiru prije tri godine (2013), te u Krakovu ovoga ljeta. Ovi svjetski „molitveni festivali“ katoličke mladeži uvijek su dobra prigoda osjetiti žar mladenačke vjere koja Crkvu pomlađuje i zahvaliti svetom Ivanu Pavlu II. za dalekovidnu inicijativu koju je započeo prije tri desetljeća. Ovakva okupljanja, naime, omogućuje mladima zajedno slušati Bož-

ju riječ, otkrivati ljepotu Crkve, te skupa doživjeti iskustvo vjere koju samo Krist darovati može onima koji se u njegovo ime okupljaju.

A u Kristovo ime okupilo se ovoga ljeta u rodnoj biskupiji velikoga Pape Wojtyla milijunsko mnoštvo mlađih vjernika, svećenika i biskupa iz Europe i čitavoga svijeta. Susreti raspjevane mladosti pokazuju da Crkva o mladima razmišlja s povjerenjem i nadom, pa se trudi pomagati im kako bi uz Božju pomoć bili kadri sanjati i stvarati bolji svijet. A u tom procesu i hodu mlađima pomažu ne samo njihovi roditelji, nego i sve odgojne institucije: od dječjih vrtača i škola do sveučilišta. Odgojne i obrazovne institucije, naime, uvode dake i gojence u nove spoznaje i uče ih zajedno živjeti i raditi. Pomažu im rasti u znanju, krjeposti, dobroti i plemenitosti kako bi učenjem i osobnim zalaganjem humanizirali vrijeme i prostor u kojemu žive. Stoga, Crkva s interesom prati sve rasprave o odgojnim, obrazovnim i školskim temama, kao i o školskim reformama. I smatra školu vrlo važnom i potrebnom institucijom u kojoj se uči ne samo zajedno biti, učiti, vjerovati, razgovarati i slušati, već i međusobno se bolje poznavati i poštivati. A tomu uvelike doprinose i školski satovi vjeronauka.

3. Ove godine, evo, navršavaju se dva desetljeća otkada je hrvatsko društvo prepoznalo vrijednost vjeronauka kao izbornog školskog predmeta. Zbog toga se Republika Hrvatska obvezala, temeljem Ugovora sa Svetom Stolicom o suradnji na području odgoja i kulture (1996.), „u skladu s voljom roditelja ili skrbnika jamčiti nastavu katoličkog vjeronauka“ (čl. 1). Dobro je ovdje spomenuti kako su neka istraživanja pokazala da je dvadeset godina školskog vjeronauka u sklopu „Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda“ (HNOS) dalo „vrlo pozitivan obol u vidu cjelovitog i skladnog razvoja pojedinaca“. Valja, međutim, imati na umu da se školsko odgojno djelovanje ne može smatrati „čudotvornim lijekom“ kojim bi se rješavalo probleme suvremenog čovjeka i društva. No, dobro je uočiti da vjeronauk u sklopu drugih predmeta i aktivnosti nacionalnog obrazovnog standarda doprinosi skladnom razvoju pojedinaca, te služi humanizaciji vremena i prostora u kojem učenici žive, uče i rade.

Poslužit će se ovdje olimpijskim znakovljem pa poželjeti da život, rad i odrastanje naših učenika prati duh olimpijskog gesla „brže, više i jače“. Neka vaše svladavanje školskog gradiva, zadataka i odgojni ciljeva, dragi učenici i mlađi, bude sve brže i s više duha solidarnosti, razumijevanja, prijateljstva i ljubavi. A vaše zauzimanje za ostvarenje istine, pravde, mira i slobode neka bude sve dublje, svestranije i jače. Idealno će biti ako se i onih pet olimpijskih krugova umreži i poveže. Istina, oni simboliziraju pet kontinenata. U vašem slučaju međutim oni označuju tri životna prostora koje obilježavaju vaš mlađenački rast u obitelji, školi i župi, povezano s dva dinamična i skladna stava rada i molitve. Obitelj je, dakle, vaš „prvi krug“ koji je povezan i umrežen s druga dva kruga škole i župe. A dinamiku njihove usklađenosti određuju dva nezamjenjiva kruga rada i molitve. Poželio bih stoga neka tih pet krugova vašeg životnog prostora i dinamike budu odraz vašeg osobnog zalaganja s blagoslovom nebeske rose Duha Svetoga.

4. Dragi roditelji, učitelji, vjeroučitelji i odgojitelji. Dok vam ovim pismom zahvaljujem na vašem zauzetom odgojnem i obrazovnom radu, uljudno vas molim i potičem budite ustrajni u tom časnom i povjerenom poslu i zadatku. Pomažite mlađima u traganju za smislim života. Otvorite im vrata svoga srca i osluškujte pažljivo i strpljivo njihova pitanja. Znam kako to danas nije nimalo lako, jer zadaci i pitanja o kojima mlađi žele razgovarati vrlo su zahtjevni. Ali su i ostvarivi. U tom vidu važna je životna povezanost i integracija spomenutih krugova obitelji, škole i župne zajednice. Jer, dok im obiteljsko i školsko okružje pomaže u proučavanju kulturnih i vjerskih korijena, kao i u spoznaji zakona upisanih u prirodi i u ljudskoj naravi, župno druženje na kojem se hrane Riječju i euharistijom pomaže im rasti u dobroti i plemenitosti. Budite radosni dionici tih druženja i veselite se uspjesima vaših učenika.

ODREDBE

Crkva vas podržava u vašem odgojom zadatku, a mladi u vama gledaju svoje uzore. Razgovarajte stoga s njima kada se nađu u poteškoćama i problemima. Imajte trajno pred očima kako ste vi presudni za njihove stavove i uvjerenja. Vi ste zapravo njihova nezamjenjiva škola života. Jer, učenici uglavnom vjeruju i poštjuju ono što njihovi roditelji i učitelji vjeruju i cijene. Stoga završavam poticajem ohrabrenja koje je sv. Pavao uputio svom učeniku Timoteju: „Propovijedaj i uvjерavaj sa svom strpljivošću i poukom.. Raspiruj milosni dar Božji i izvrši djelo blagovjesničko.“ (2 Tim 4, 2-5). Raspirujte, dakle, milosni dar i budite dostojni svoga poziva i zahvalni za povjerenje koje vam se ukazuje. Neka vas u odgovornom poslu prati Božja pomoć i zagovor sv. Krševana, vrsnog odgojitelja i katehete svete Stošije. I neka vam nikada ne dojadi poticati svoje učenike na dobro, pa će i Bog blagosloviti vaš trud i nastojanje.

Svima pozdrav i blagoslov od Gospodina,

† Želimir, nadbiskup zadarski
Zadar, 30. kolovoza 2016.

Broj: 1082/2016.

Zadar, 18. kolovoza 2016.

Predmet: 40. KATEHETSKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE

Svim svećenicima, redovnicima, redovnicama, bogoslovima,
vjeroučiteljima i župnim katehetama Zadarske nadbiskupije

Draga braće i sestre!

S radošću vas pozivam na 40. Katehetski dan Zadarske nadbiskupije koji će se održati u subotu 3. rujna 2016. godine u Ninu u dvorani Doma kulture Nin (Trg Hrvatskih branitelja 1) i u prostorijama župe sv. Anselma, sa slijedećim programom:

I. Dom kulture Nin

9.30 sati: Uvodna riječ: Mons. dr. Želimir Puljić, nadbiskup
Mr. don Gašpar Dodić, predstojnik Katehetskog ureda
9.45 sati: Predavanje: dr. sc. Božo Lujić: "Božje milosrđe:
Izvorište i princip Božjega i ljudskoga djelovanja"
10.45 sati: Rasprava

II. Župna kuća

11.00 sati: Stanka i okrjepa
11.30 sati: Rad u skupinama
12.30 sati: Izvješća - plenarna rasprava
Događanja u novoj pastoralnoj godini 2016./2017.
13.00 sati: Srednji čas (župna crkva)
13.30 sati: Objed (župna kuća)

Sve vas s radošću očekujem i u Gospodinu pozdravljam,

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1180/2016.

Zadar, 1. rujna 2016.

Predmet: Kolonije bogoslova Zadarske nadbiskupije 2016.

Svim bogoslovima Zadarske nadbiskupije

Poštovani bogoslovi,

Ovogodišnje kolonije bogoslova Zadarske nadbiskupije održat će se u župi Rođenja Bl. Djevice Marije u Selinama, od 12.-14. rujna 2016. godine. Sa sobom je potrebno ponijeti Časoslov. Za-jednički polazak iz Zadra (ispred Sjemeništa) u 10.00 sati.

Sve vas s radošću očekujem i u Gospodinu pozdravljam,

† Želimir Puljić, nadbiskup

IMENOVANJA I RAZRIJEŠENJA

Broj: 1135/2016.

Zadar, 25. kolovoza 2016.

Predmet: Razrješenja i imenovanja u Zadarskoj nadbiskupiji

Nadbiskupijska ustanova za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika

Dekanatski uredi u Nadbiskupiji

1. Don Boris PEDIĆ razriješen je službe župnika u župama Vrsi i Poljica i imenovan župnikom Preka i Sutomišćice (dekret broj: 972/2016., od 5. srpnja 2016.);
2. Don Ivica BAŠIĆ razriješen je službe župnog vikara u župi sv. Stošije u Biogradu i imenovan župnikom župa Vrsi i Poljica (dekret broj: 973/2016., od 5. srpnja 2016.);
3. Don Zvonimir ĆORIĆ razriješen je službe župnika župe Preko i odlazi na pastoralno djelovanje u nadbiskupiju Los Angeles (dekret broj: 974/2016., od 5. srpnja 2016.);
4. Don Antun PEĆAR razriješen je službe župnika župe Sutomišćica i na vlastitu zamolbu odlazi u Sisačku biskupiju (dekret broj: 975/2016., od 5. srpnja 2016.);
5. Don Dario MATAK razriješen je službe župnika župe Privlaka i imenovan župnikom u župama Sali, Žman i Luka (dekret broj: 976/2016., od 5. srpnja 2016.);
6. Don Martin JADREŠKO razriješen je službe župnika u župama Sali, Žman i Luka i imenovan župnikom župe sv. Josipa Radnika u Zadru-Plovanijskoj (dekret broj: 977/2016., od 5. srpnja 2016.);
7. Don Šime ŽILIĆ razriješen je službe župnog vikara u župi sv. Josipa Radnika u Zadru-Plovanijskoj i imenovan župnikom župa Slivnica i Islam Latinski (dekret broj: 978/2016., od 5. srpnja 2016.);
8. Don Vinko STJEPAN razriješen je službe župnika u župama Slivnica i Islam Latinski i odlazi u mirovinu (dekret broj: 979/2016., od 5. srpnja 2016.);
9. Don Marinko mr. DUVNJAK razriješen je službe župnika župe Turanj i imenovan župnikom Privlake (dekret broj: 980/2016., od 5. srpnja 2016.);
10. Mons. Šime PERIĆ razriješen je službe župnika župe sv. Josipa Radnika u Zadru -Plovanijskoj i odlazi u mirovinu (dekret broj: 981/2016., od 5. srpnja 2016.);
11. Don Valter KOTLAR razriješen je službe župnog vikara u župi Uznesenja BDM u Zadru-Bela-fuža i imenovan župnikom u župama Tkon, Dobropoljana i Ždrelac (dekret broj: 982/2016., od 5. srpnja 2016.);
12. Fra Tomislav VRSALJKO, TOR dobio eksklastraciju na godinu dana, te imenovan župnim

IMENOVANJA

- vikarom u župi Uznesenja BDM u Zadru-Belafuža (dekretni broj: 983/2016., od 5. srpnja 2016.);
13. Don Josip LISICA razriješen je službe župnika u župama Škabrnja i Nadin i imenovan župnikom župe Turanj (dekretni broj: 984/2016., od 5. srpnja 2016.);
14. Don Ivan RONČEVIĆ razriješen je službe župnika u župama Tkon, Dobropoljana i Ždrelac i imenovan župnikom u župama Škabrnja i Nadin (dekretni broj: 985/2016., od 5. srpnja 2016.);
15. Fra Anselmo STULIĆ, OFM razriješen je službe župnika u župi Presvetog Srca Isusova u Zadru-Voštarnica (dekretni broj: 986/2016., od 5. srpnja 2016.);
16. Fra Božidar ŠUSTIĆ, OFM imenovan je župnikom u župi Presvetog Srca Isusova u Zadru-Voštarnica (dekretni broj: 987/2016., od 5. srpnja 2016.);
17. Fra Gabrijel ŠKIBOLA, OFM razriješen je službe župnog vikara u župi Presvetog Srca Isusova u Zadru-Voštarnica (dekretni broj: 988/2016., od 5. srpnja 2016.);
18. Fra Bojan RIZVAN, OFM imenovan je župnim vikarom u župi Presvetog Srca Isusova u Zadru-Voštarnica (dekretni broj: 989/2016., od 5. srpnja 2016.);
19. Fra Mladen KOVAČEVIĆ, OFM razriješen je službe župnika u župi Karin (dekretni broj: 990/2016., od 5. srpnja 2016.);
20. Fra Petar KLARIĆ, OFM imenovan je župnikom u župi Karin (dekretni broj: 991/2016., od 5. srpnja 2016.);
21. Don Nikola TOKIĆ imenovan je bolničkim kapelanom u Ortopedskoj bolnici u Biogradu n/M, dok ostaje župnikom župe sv. Ivana Krstitelja u Biogradu n/M - Kosa (dekretni broj: 992/2016., od 5. srpnja 2016.);
22. Don Ante DRAŽINA imenovan je v.d. ravnateljem Nadbiskupskog sjemeništa 'Zmajević' u Zadru, dok ostaje odgojiteljem u Nadbiskupskom sjemeništu 'Zmajević' i vjeroučiteljem u Klasičnoj gimnaziji Ivana Pavla II. u Zadru (dekretni broj: 993/2016., od 5. srpnja 2016.);
23. Don Josip LENKIĆ produžuje se mandat na službu kancelara na idućih tri (3) godine (dekretni broj: 994/2016., od 5. srpnja 2016.);
24. Don Tunjo BLAŽEVIĆ, SDB razriješen je službe župnika u župi Gospe Loretske u Zadru-Arbanasi (dekretni broj: 1101/2016., od 18. kolovoza 2016.);
25. Don Petar BELINA, SDB imenovan je župnikom u župi Gospe Loretske u Zadru-Arbanasi (dekretni broj: 1102/2016., od 18. kolovoza 2016.);
26. Don Mate TOMAS, SDB razriješen je službe župnog vikara u župi Gospe Loretske u Zadru-Arbanasi (dekretni broj: 1103/2016., od 18. kolovoza 2016.);
27. Don Bože TADIĆ, SDB imenovan je župnim vikarom u župi Gospe Loretske u Zadru-Arbanasi (dekretni broj: 1104/2016., od 18. kolovoza 2016.);
28. Don Tomislav VLAHOVIĆ imenovan je kapelanom Policijske kapelani 'Sv. Filip i Jakov' u Zadru (Vojni ordinarijat u RH, Klasa: 805-03/16-07/01, Urbroj: 512-07-16-27, od 27. srpnja 2016.), dok ostaje župnikom župe Perušić.
29. Don Martin JADREŠKO razriješen je službe dekana Dugootičkog dekanata (dekretni broj: 1129/2016. od 25. kolovoza 2016.) i člana Svećeničkog vijeća izborne jedinice dekanata Ugljan, Dugi otok i Silba (dekretni broj: 1130/2016., od 25. kolovoza 2016.);
30. Don Dario MATAK razriješen je službe člana Svećeničkog vijeća izborne jedinice dekanata Nin i Zemunik (dekretni broj: 1132/2016., od 25. kolovoza 2016.);
31. Don Igor IKIĆ imenovan je duhovnikom Marijine Legije za Kuriju 'Bezgrešno Srce Marijino' Zadar (dekretni broj: 1162/2016., od 30. kolovoza 2016.).

Dekan je dužan zastupati Nadbiskupski ordinarijat u primopredajama župa tako da pomogne župniku pripremiti primopredaju župe, prema obrascu propisanom u Zadarskoj nadbiskupiji, te je provesti prema Nadbiskupovoj odredbi. Dužan je zatim Zapisnik o primopredaji župe dostaviti Nadbiskupskom ordinarijatu.

S poštovanjem Vas pozdravljam,

don Josip Lenkić, kancelar

DUHOVNE VJEŽBE ZA SVEĆENIKE ZADARSKE NADBISKUPIJE

Duhovne vježbe u samostanu sv. Pavla (Školjić), 13.-15. srpnja 2016.

Voditelj duhovnih vježbi: mons. Petar Palić.

Sudionici su:

1. Mons. Ivica Mustać
2. Don Tihomir Vulin
3. Don Gašpar Dodić
4. Don Zvonimir Čorić
5. Don Josip Lenkić
6. Don Dario Tičić
7. Don Srećko Petrov
8. Don Tomislav Sikirić
9. Fra Mario Akrap
10. Don Mario Soljačić
11. Don Nikola Tokić

Duhovne vježbe u sjemeništu 'Zmajević' u Zadru, 23.-25. kolovoza 2016.

Voditelj duhovnih vježbi: o. Jozo Milanović OSB.

Sudionici su:

1. Don Jure Zubović
2. Don Zbigniew Jacek Korcz
3. Don Mladen Kačan
4. Mons. Šime Perić
5. Don Andelko Buljat
6. Don Šimun Šindija
7. Mons. Pavao Kero
8. Don Pave Zubčić
9. Don Krešo Ćirak
10. Don Tomislav Baričević
11. Don Stjepan Vinko
12. Don Josip Radoica Pinčić
13. Don Igor Ikić
14. Don Mario Sikirić
15. Don Domagoj Kelava
16. Don Zdenko Dundović
17. Mons. Joso Kokić
18. Don Alojzije Knežević
19. Don Damir Juričin
20. Don Elvis Ražov
21. Don Josip Lisica
22. Don Zdravko Katuša
23. Don Josip Radić
24. Don Zdenko Milić
25. Don Boris Pedić

KRONIKA

SRPANJ 2016.

3. 07. – U povodu 40. obljetnice svećeništva mons. Franje Topića i vlč. Marinka Grubešića, u župi Uzašašća Gospodinova u Novom Travniku svečano Euharistijsko slavlje predvodio je o. Nadbiskup.
4. 07. - U dvorani Pavla VI. u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu upriličeno je predstavljanje zbornika „U jedinstvu, slobodi i ljubavi“, u povodu 25. obljetnice biskupske službe mons. dr. Želimira Puljića, zadarskoga nadbiskupa. Na prestavljanju je sudjelovao i o. Nadbiskup.
5. 07. – Na blagdan sv. Ćirila i Metoda, u istoimenoj bogoslovskoj crkvi u Sarajevu, svečano misno slavlje predslavio je uzoriti Vinko kardinal Puljić, a propovijedao o. Nadbiskup.
9. 07. – U HKM u Kemptenu (Njemačka) o. Nadbiskup je slavio sv. Misu gdje je podijelio sakramenat sv. Potvrde.
11. 07. – 8. 08. – O. Nadbiskup je boravio u Domu pastoralnih susreta u Lovranu.
25. 07. – Na blagdan sv. Jakova ap. u istoimenoj šibenskoj katedrali, upriličeno je biskupsko ređenje mons. Tomislava Rogića, novoimenovanog šibenskog biskupa. U slavlju je sudjelovao i o. Nadbiskup, koji je novozaređenog biskupa pozdravio u ime članova HBK, kao predsjednik HBK.
- 26.07. – U prostorijama Nadbiskupskog doma u Zadru održano je zasjednjanje Stalnog vijeća HBK, pod predsjedanjem o. Nadbiskupa.
29. 07. U Rektoratu Sveučilišta u Zagrebu upriličeno je potpisivanje Ugovor o položaju i djelovanju Filozofskoga fakulteta Družbe Isusove u Zagrebu u sastavu Sveučilišta u Zagrebu, na kojemu je sudjelovao i o. Nadbiskup u svojstvu predsjednika HBK.

KOLOVOZ 2016.

14. 08. – U župnoj crkvi sv. Nikole u Kistanjam, o. Nadbiskup je predslavio sv. Misu s obredom polaganja redovničkih zavjeta sestara sv. Vinka iz Splita: Č. s Marija Palić je položila prve, a č. s. M. Elizabeta Glasnović, č. s. M. Andrea Matijaš i č. s. M. Veronika Ćibarić položile su doživotne zavjete čistoće, siromaštva i poslušnosti.
15. 08. Na svetkovinu Uznesenja BDM, ujutro je o. Nadbiskup predslavio sv. Misu u župi Škabrnja, a poslijepodne u župi Uznesenja BDM na Belafuži, gdje je predvodio obnovljenu procesiju s likom Gospe Maslinske.
18. 08. O. Nadbiskup je predvodio svetu Misu u filijalnoj crkvi Marije zaštitnice kršćana u Paljuvu, župa Novigrad, gdje je blagoslovio krsni zdenac i kip Blažene Djevice Marije.
21. 08. – O. Nadbiskup je pohodio župu Uznesenja BDM na otoku Ravi, gdje je predslavio sv. Misu u župnoj crkvi. Potom je sudjelovao na predstavljanje knjige u četiri sveska ‘Riznica glagoljaške kulture i hrvatske pismenosti otoka Rave’, na trgu Kolešće u Veloj Ravi.
22. 08. – Na blagdan Kraljice mira u istoimenoj župi Zadar – Stanovi, svečanu sv. Misu s procesijom predvodio je o. Nadbiskup.
23. – 25. 08. – U Nadbiskupskom sjemeništu „Zmajević“ održan je II. turnus duhovnih vježbi za svećenike Zadarske nadbiskupije na kojima je sudjelovao i o. Nadbiskup.
27. 08. – O. Nadbiskup je sudjelovao na hodočašću na Udbinu u prigodi proslave Dana hrvatskih mučenika.
28. 08. – U župi sv. Roka u Bibinjama, o. Nadbiskup je krstio malog Emanuela, šesto dijete u obitelji Ankice i i Luke Papić.
30. 08. – Sv. Misu i sprovodne obrede za pokojnog svećenika don Čedomila Šuprahu, u crkvi sv. Luke u Kolalu, predvodio je o. Nadbiskup.
- 31.08. – U Nadbiskupskom ordinarijatu održana je sjednica povjerenstva za mjesecne svećeničke rekolekcije kojoj je predsjedao o. Nadbiskup.

NAŠI POKOJNI

PREMINUO DON ČEDOMIL ŠUPRAHA, SVEĆENIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Don Čedomil Šupraha, svećenik Zadarske nadbiskupije, kanonik Stolnog kaptola sv. Stošije, dugogodišnji ravnatelj zadarskog caritasa koji je i postavio njegovu organizacijsku strukturu (1990.-2004.), preminuo je nakon teške bolesti u subotu 27. kolovoza u Općoj bolnici Zadar. U bolnicu je doveden u petak navečer 26. kolovoza iz Svećeničkog doma u Zadru, gdje je brigom sestara milosrdnica i pažnjom subraće svećenika živio zadnjih mjeseci.

Don Čedo, kako su ga svi od milja zvali, preminuo je u 79. godini života i 54. godini svećeništva. Misu zadušnicu i sprovodne obrede u župnoj crkvi sv. Luke u rodnoj župi don Čedomila, u Kolanu na otoku Pagu, u utorak 30. kolovoza s početkom u 17,00 sati predvodi zadarski nadbiskup Želimir Puljić.

Don Čedo je bio poznati i omiljeni svećenik puka u Zadarskoj nadbiskupiji, prepoznatljiv po svojoj velikoj duhovnoj blizini, radosnoj otvorenosti, socijalnoj suosjećajnosti i osjećaju za potrebe čovjeka. To je, osim u njegovoј pastoralnoј, župničkoј svakodnevici, do izražaja došlo i za vrijeme obavljanja njegove dugogodišnje službe ravnatelja caritasa Zadarske nadbiskupije od 1990. do 2004. godine. Don Čedomil je bio ravnatelj caritasa u teško vrijeme Domovinskog rata.

Njegova duhovna i karakterna oporuka svima koji su ga poznavali njegove su riječi koje je potvrđivao svojim djelima, kako svakome čovjeku treba pomoći, svakoga treba poštovati, tko god počuca na vrata, bez obzira na vjeroispovijest i nacionalnost. To su u agresiji na Hrvatsku osjetili i pripadnici srpske nacionalnosti, toliko da su i sadašnje djelatnike zadarskog caritasa, povratnici nakon Domovinskog rata kojima caritas pruža pomoć, svih ovih godina uvijek pitali kako je don Čedo. Srdačno su ga i zahvalno pozdravljali u sjećanju na njegovu posvjedočenu velikodušnost i nesobičnost.

Ljudi koji ga poznaju i s njim su surađivali u raznim područjima, konkretno su osjetili i znaju koliko je don Čedo bio čovjek ispred vremena. On je prepoznavao potrebe trenutka, kao i one koje će nadoći, te što treba unaprijed i preventivno učiniti. Kao ravnatelj caritasa, don Čedo je učinio veliki iskorak postavivši snažnu strukturu zadarskog caritasa sa stručnim službama i djelatnicima. Prema njima je uvijek pokazivao veliko poštovanje, razumijevanje i suradnički odnos pun povjerenja. Znana su don Čedina zalaganja i konkretna činjenja kako djelatnik mora biti zadovoljan na poslu s obzirom na pripadajuća mu prava i primjereno honoriran. On je savršeno promicao pravilno poimanje i praksu u odnosu dužnosti i prava suradnika. Don Čedo je bio voljena i u suradnji željena osoba kao 'poslodavac'. Izlažući svoj svećenički autoritet u želji da osoba bude zadovoljna u poslu kojim se bavi, i u tom se području pokazivao kao brižni otac i velikodušni zagovaratelj prava djelatnika. To je u vrijeme mlade hrvatske demokracije i početka slobodnog otvaranja Crkve u njenim strukturama bilo napredno i dalekovidno, u smislu odnosa prema laicima kao djelatnicima crkvenih tijela i ustanova.

Dovoljno je bilo spomenuti don Čedino ime i sva vrata su nam se otvarala, ističu sadašnji djelatnici zadarskog caritasa, njegovi suradnici. Oni su njegove smjernice i duh u kasnijem stručnom i predanom radu željeli opravdati, ne iznevjeriti temelje i standarde koje je don Čedo postavio u ljudskom, duhovnom, stručnom i svakom drugom pogledu. Za njegova mandata ravnatelja caritasa otvorena je Pučka kuhinja sv. Vinka Paulskog u Zadru, i to u ranom poraču 1996. g. God. 2004., kad je bio župnik Benkovca, u sklopu župnog pastoralnog centra Porođenja BDM otvore-

POKOJNICI

na je i Pučka kuhinja sv. Ante Padovanskog u Benkovcu. Tom je prigodom rekao kako je taj čin izraz odgovorne brige za čovjeka u potrebi.

Don Čedo je bio vrlo poduzetan, pragmatičan, sklon ulaganjima i podizanjima novoga, inicijator koji je uspješno rješavao potrebe brojnih ljudi i situacija. Resio ga je požrtvovni duh osobnog duhovnog i tjelesnog trošenja, suradnički karakter sa subraćom svećenicima i laicima, prema kojima je bio otvoren i uvijek srdačno raspoložen, na najljepši način živeći i svjedočeći plodno suradničko jedinstvo klera i laika.

Don Čedomil je rođen 20. siječnja 1938. g. u Kolanu u obitelji Luke i Barice r. Oštarić Šupraha. Gimnaziju je pohađao u Zadru od 1949.-1957. g., prvu godinu teološkog studija u Zagrebu 1957./58. g., a ostale godine teologije u Zadru (1960.-1964.). Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1963. g. u Zadru.

Don Čedomil je obavljao sljedeće službe: bio je poslužitelj župa Popovići i Medviđa od 1963. g., ekonom Nadbiskupskog sjemeništa 'Zmajević' i pomoćni odgajatelj (1968.), profesor u Nadbiskupskoj srednjoj školi za vjerouauk (1969.), član pastoralne ekipe Poluotok – Zadar (1969.), upravitelj župe Seline i poslužitelj župe Starigrad – Paklenica (1970.) te član Ekonomskog vijeća Zadarske nadbiskupije (1972.). Bio je upravitelj župe Jasenice (1975.), župnik Nina i poslužitelj župe Zaton i dekan Ninskog dekanata (1978.) te upravitelj župe Vrsi (1988.). Bio je i pomoćnik u Ekonomatu Zadarske nadbiskupije (1988.), ravnatelj Svećeničkog doma u Zadru (1989.) i ekonom Zadarske nadbiskupije (1989.).

Poslužiteljem župe Turanj je od 1989. g., župnik Smiljevca u Zadru (1994/95.) a upravitelj župe Visočane (1995.). God. 1996. postaje župnik Benkovca, Raštevića i Korlata i dekan Benkovačkog dekanata. Benkovačkim dekanom imenovan je u još dva mandata, 2001. i 2007. g. Službe benkovačkog dekana razrješen je 2009. g. Bio je pastoralni mentor don Josipu Lenkiću na jednu godinu (1997.). Kanonikom Stolnog kaptola u Zadru i članom Zbora savjetnika imenovan je 2001. g. God. 2002. imenovan je župnikom, voditeljem in solidum župa Benkovca, Korlata, Rodaljica, Bruške i Popovića, a od 2003. je i upravitelj župe Medviđa. God. 2004. je imenovan članom Ekonomskog vijeća Zadarske Nadbiskupije, a taj mu se mandat produžuje i 2010. g. God. 2009. je razrješen službe župnika Benkovca i Bruške i imenovan župnikom Ista, što ostaje do 2013. g., i tako pokazujući da mu kao starijem svećeniku nije bilo teško služiti na udaljenom zadarskom otoku, kako svojim pastirskim životom za te udaljene sredine potvrđuju mnogi hrvatski svećenici.

Članom Svećeničkog vijeća Zadarske nadbiskupije po službi je od 2011. g., a članom Ekonomskog vijeća Zadarske nadbiskupije od 2010. do 2015. g., kada mu je produžen mandat na tri godine. Od 2010. g. do zadobivanja bolesti 2016. g. don Čedo je obavljao službu ravnatelja Nadbiskupskog sjemeništa 'Zmajević' u Zadru.

Od 14. travnja 2016. g. bio je umirovljen. Usprkos bolesti, do zadnjih trenutaka svoje pokretne moći, rado je s pukom i subraćom svećenicima sudjelovao u liturgijskim obredima u zadarskoj katedrali sv. Stošije.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE NADBISKUPIJE

VRANA: ZAVJETNI BLAGDAN SV. NEDILJICE

Zavjetni blagdan sv. Nediljice svečano je proslavljen u nedjelju 3. srpnja u svetištu sv. Nediljice u Vrani, kada se tradicionalno okupilo više tisuća hodočasnika iz cijele Zadarske nadbiskupije. Središnje koncelebrirano slavlje za vanjskim oltarom u vranskom svetištu predvodio je mons. Mile Bogović, gospicko-senjski biskup u miru. „U Vrani su na pučki način ispričane ključne evađeoske poruke. Puk je osjetio Božju blizinu i Božju snagu u sv. Nediljici. U prvom planu je ljubav prema Bogu i čovjeku“ rekao je mons. Bogović, podsjetivši da je ranokršćanska svetica Nediljica mučena u vrijeme cara Dioklecijana. Mnogi su je htjeli za djevojku, ali ona je bila Gospodnja – Dominica. „Kao kršćanka je bila podložena raznim mučnjima. No ostala je vjerna do kraja. Radije je umrla nego se iznevjerila Bogu“ rekao je mons. Bogović.

Razni ideolozi i stranke nude narodu svoje uređenje društva i obećavaju bolju budućnost, a „Isus iz Nazareta upućivao je ljude o uspostavi Božjeg reda među ljudima, Kraljevstva Božjeg. I danas Isus šalje svoje poslanike na razna mesta da govore o Kraljevstvu Božjem. Jedno od povlaštenih mesta gdje se to navješta je svetište sv. Nediljice u Vrani“ rekao je biskup Bogović. U Vrani su nekad djelovali vitezovi templari i ivanovci, pa je u propovijedi mons. Bogović govorio o značenju viteza, viteštva i viteškog duha. Pritom je istaknuo sv. Jurja kao idealnog lika kršćanskog viteza.

I pred vanjskim oltarom kod puka bili su muškarci odjeveni u vitešku odjeću u spomen na tradiciju nekadašnjih vranskih vitezova. „Biti vitez znači dati prednost drugome, izložiti se za dobro drugoga, ne varati nego svjedočiti istinu, ne iskorištavati drugoga nego radije biti iskorišten. To znači okrenutost prema drugome dotle da mu postaneš vjerni sluga. Nasuprot tome je okrenutost sebi, sebičnost, zaljubljenost u sebe ili narcisoidnost“ rekao je mons. Bogović, opisavši njene oznake tragom iz grčke mitologije.

Narcis je mislio samo na sebe i divio se samo sebi. Toliko je bio zaljubljen u sebe da je na obali potoka, kad je ugledao svoju sliku u vodi, skočio u vodu da sebe zagrli te se utopio. „Sebičnjak koji vodi brigu samo o sebi, samo sebe hvali, ne spašava sebe nego se uguši u svojoj sebičnosti. Nasuprot Narcisu, kršćanstvo je stvorilo viteza Jurja koji govori da ne smijemo biti okrenuti sebi, nego sposobni pročitati potrebe drugoga i na njih odgovoriti. To je viteški duh“ istaknuo je mons. Bogović, poručivši da je snaga u kršćanstvu spremnost sebe izložiti za dobro drugih. Ona je spasonosna, oslobađa veliku snagu i dobrotu.

„To se događa kad je Juraj spremjan poginuti da spasiti drugoga. S kršćanskim vitezom Jurjem u grad Silenu dolazi drugi duh, spremnost umrijeti za drugoga. To je spasonosno, grad se prestaje gušiti u sebičnosti. Sebičnost je paraliziranje moći i dobrote“ upozorio je mons. Bogović, dodavši kako Juraj nije junak koji ide okolo i od šale pobjeđuje. „Juraj je mučenik. To je presudni čas kad se događa oslobođanje grada. Kad u grad ulazi čovjek koji ne misli kako spasiti sebe, nego kako spasiti drugoga. To je injekcija, novina s kojom kršćanstvo ulazi u svijet. Taj duh nalazimo u evangeljima“ rekao je biskup Bogović. Kad je došao Isusov čas, on kreće prema Jeruzalemu, prema narcisoidnom svijetu.

„Juraj je tako činio jer je naslijedovao Isusa. Krist viteški izlaže sebe da bi spasio svijet, grad. Završava mučenički, ali je postao izvor

IZ ŽIVOTA ZADARSKЕ CRKVE

spasenja i života. Iz Isusova predanja nastaje novi život i spasenje. Što više ima predavanja svoga tijela, moći, znanja, krvi za drugoga, to je brži naš hod prema Kraljevstvu Božjem“ poručio je mons. Bogović.

Upitavši zašto se Juraj toliko izlaže za narcisoidne građane Silene, jesu li vrijedni njegove volje da se za njih do kraja izloži kako bi ih spasio, mons. Bogović je istaknuo da su ti ljudi vrijedni Jurjevog truda, jer je svaki čovjek stvoren na sliku Božju, čovjek je remek-djelo Božje stvaralačke moći. Zato Bog ni svoga Sina nije poštudio, nego ga je dao za naše spasenje.

„Svakoga treba spasiti. Tako Bog gleda na uzvišenost svakog čovjeka, tu je temelj njegova dostojanstva. Ako se to makne, čovjeka se može spustiti na ono što su oslobođitelji činili poslije Drugog svjetskog rata, jer su govorili da ne ubijaju ljude, nego štakore. Ako se čovjeka spusti da je nevrijedan, takvi se mogu baciti i u jamu“ rekao je mons. Bogović. Nedavno je išao Križnim putem od Bleiburga, bio je u Hudoj jami, Macelju, Jazovci.“Tu sam doživio kako je bilo uništavano ljudsko dostojanstvo. To nije Jurjev hod da se spasi grešnika, nego zmajski hod da se uništi sve što je živo. Tu je skinuto svako dostojanstvo čovjeka“ upozorio je mons. Bogović.

Podsjetio je i na ulogu Vrane u povijesti. Kralj Zvonimir darovao ju je Svetoj Stolici na dan svoga krunjenja u Solinu 1075. g. uz riječi: ‘Predajem apostolskoj stolici samostan sv. Grgura koji se zove Vrana sa svim njegovim blagom. Neka bude za vječna vremena gostinjac poslanicima sv. Petra’. U Vrani je bio srednjo-

vjekovni benediktinski samostan sv. Grgura koji je 1136. g. predan templarima, od kojih su opatiju 1212. g. preuzeli ivanovci. Oni su tu imali svoj Priorat Vranski, uz koji su vezani mnogi događaji iz hrvatske nacionalne i crkvene povijesti.

Mons. Bogović je upozorio kako su ljudi skloni sve vrijednosti mjeriti u novcima, kao da čovjek vrijedi koliko je vrijedan polog u banci. „Koju karticu ćemo pokazati na ulazu u Kraljevstvo Božje? Koja valuta je najvrijednija na tim vratima, u koju se isplatilo najviše ulagati? Ona koju je Isus pokazao apostolima kad je uskrsnuo i prije nego ih je poslao u svijet. Pokazao im je rane koje je podnio za njih. Do kraja se žrtvovao za druge. To je valuta u koju treba ulagati, u koju su ulagali sv. Nediljica i sv. Juraj. Isus je na dan svog uskrsnuća proglašio da je to spasonosna valuta koja donosi spaseњe cijelom svijetu.

Ono što smo pretrpjeli, podnijeli za drugoga, ti ulozi povećavaju vrijednost naših uloga u Božju banku. Ulažemo kad predajemo svoje tijelo, znanje, imanje, svoje življjenje“ istaknuo je mons. Bogović, navodeći kako su trenuci žrtve Nediljice i Jurja kao Nediljičin, Jurjev čas, naslijedovanje duha Isusa koji sebe predaje za nas, ‘Došao je čas...’.

„Ti su časovi uvijek puni ljudske nemoći i Božje svemoći. Primjer sv. Nediljice pokazuje gdje su prave vrijednosti, a povijest hodočašća u Vrani što je važno u povjesnom hodu. Gledajući medije, reklo bi se da je duh viteštva i predanja poput sv. Nediljice i sv. Jurja stvar prošlosti, da ljudi ne vode brigu o Kraljevstvu Božjem. Ljudi

koji su došli u Vranu kažu da ono što nam Bog nudi preko Krista, Nediljice i Jurja, privlači dušu i budi u čovjeku osjećaj o Božjoj blizini i njegovom kraljevstvu“ zaključio je biskup Bošović.

ZADAR: ZLATOMISNIČKI JUBILEJ MONS. DR. PAVLA KERE U KATEDRALI SV. STOŠIJE

Mons. dr. Pavao Kero, vikar za kulturu Zadarske nadbiskupije i ravnatelj Stalne izložbe crkvene umjetnosti u Zadru proslavio je pedeset godina svoga svećeništva svečanim misnim slavlјem koje je predvodio u nedjelju 10. srpnja u katedrali sv. Stošije u Zadru. Propovijedao je don Jerko Gregov, umirovljeni kanonik Stolnog kaptola sv. Stošije, dugogodišnji kolega zlatomisnika Kere koji je bio orguljaš Središnjeg gradskog crkvenog zbora kojim ravnala mons. Kero.

„Zahvaljujemo s jubilarcem za pedeset godina njegove svećeničke službe, Presvetom Trojstvu za dar svećeničkog života kojeg snagom Božjeg duha godinama živi. Hvala na darovima koje je primio u vršenju svećeničke službe“ rekao je Gregov, istaknuvši da se dar svećeništva može razumjeti samo svjetлом vjere. To je dar Božje milosti. „Svećenika godinama gledamo, slušamo dok govoriti, propovijeda, susrećemo na ulici. Jesmo li se ikad ozbiljno zapitali tko je zapravo svećenik, kakvu službu ima u kršćanskoj zajednici i današnjem vremenu“ potaknuo je Gregov, dodavši kako se na to daju razni odgo-

vori, osobito oni koji su daleko od Boga i Crkve i često puno toga ne razumiju.

„Mnogi nastoje umanjiti osobu i službu svećenika smatrajući ga pripadnikom staleža koji su vremenom čovjeku nema što reći. Poziv, poslanje i nasljedovanje tri su temeljne vrijednosti kojima su apostoli i svećenici odlazili u službu Isusova evanđelja. Svećenik se uzima iz zajednice vjernika i vraća se toj zajednici. Jedinstveno poslanje svećenika je navještati Božju riječ, dijeliti sakramente i voditi ljudi Bogu“ rekao je Gregov, istaknuvši da zato zlatomisnički jubilej nije slavlje samo jubilarca, nego je to slavlje za narod Božji; slavlje svećenika slavlje je naroda.

„Svećenik ne postaje svećenik za sebe. Život svećenika je u službi za druge. Svećenik čini Krista prisutnim u živoj Crkvi, on ga predstavlja i posadašnjuje“ rekao je Gregov. Svećenik poput oca i domaćina obitelji okuplja oko stola Gospodnjeg, lomi kruh života koji dijeli. „Svećenik se ne može ničim nadomjestiti. U slavlju euharistijske žrtve svećenik je znak Krista, Božjeg patira koji mu je prvi i najveći uzor“ poručio je Gregov, dodavši da svećenik kao čovjek dijeli radosti, očekivanja i nade ljudi svoga vremena. „Kao čovjek prolazi s drugim ljudima tvrdi put života i povijesti. Tu se nalazi ljepota svećeništva. Svećeniku su obitelj svi ljudi, svjedok je i savjetnik u svim važnim trenucima čovjekovog života“ rekao je Gregov, navodeći krštenje, pričest, krizmu, vjenčanje, bolesničko pomazanje, molitvu za mrtve i onda kad ih se nitko ne sjeca. „Svećenički jubilej ima važnu poruku i za mlade koji osjećaju svećenički poziv i trebaju pozitivne uzore. Unatoč poteškoćama, da su radosni u zajedništvu s Kristom u ostvarenju svog životnog poziva“ rekao je Gregov, podsjećivši na misao sv. Ivana Pavla II. kako „svećeništvo nije napušteni model života, svećeničko zvanje je zvanje za budućnost“.

Nakon mise, mr. don Ante Sorić, ravnatelj Klasične gimnazije Ivan Pavao II., čestitao je mlađomisniku zlatni jubilej svećeništva u ime svećenika Zadarske nadbiskupije poželjevši mu Božji blagoslov u radu. Sorić je predstavio životopis jubilarca. Mons. Pavao Kero rodio se 25. siječnja 1940. g. u Bibinjama od oca Dragutina i majke Jelisave rođ. Frleta. Godine 1951. zavr-

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

šio je četverogodišnju osnovnu školu u rodnom mjestu i s 11 godina uputio se u zadarsko sjemenište.

„Na upis u Sjemenište vodio ga je njegov rođak, nedavno preminuli don Joso Kero i to na tovaru jer u to vrijeme nije bilo boljeg prijevoznog sredstva. Zbog državne reforme školskog sustava koja je u to vrijeme tražila osmogodišnje osnovno školovanje, morao je po završetku prve godine klasične gimnazije ponovo u osnovnu školu. Tako je u Osnovnoj školi Petar Preradović u Zadru pohađao 6. raz., a u Osnovnoj školi Arbanasi 7. i 8. razred. Potom nastavlja srednjoškolsko obrazovanje. Maturirao je 1959. g. i upisao Visoku teološku školu u Zadru kao bogoslov Zadarske nadbiskupije“ rekao je Sorić. Od 1961. do 1963. godine služio je vojni rok u mjestu Gnjilane na Kosovu.

Studirao je teologiju u Rimu za vrijeme Drugog vatikanskog sabora te je 20. rujna 1963. g. putovao u Rim sa zadarskim nadbiskupom Matom Garkovićem, pomoćnim biskupom Marijanom Oblakom i šibenskim biskupom Josipom Arnerićem koji su odlazili na zasjedanje Sabora. Po završetku studija teologije na Sveučilištu Gregoriana upisao je studij moralne teologije na Alfonsianumu, odjelu Lateranskog sveučilišta, gdje je 1970. g. doktorirao na temu: ‘Nerazrješivost braka prema prirodno – moralnom zakonu’. Uz studij teologije, izvanredno je pohađao Papinski glazbeni institut u Rimu. Za svećenika je zaređen u crkvi Dvanaest apostola u Rimu 10. srpnja 1966. g. Njegovo mladominsničko geslo je „On mora rasti, a ja se umanjivati“ (Iv,3.30). U Zadarskoj nadbiskupiji obavljao je sljedeće službe: bio je tajnik nadbiskupa

Marijana Oblaka (1970.- 1971.), duhovnik u sjemeništu Zmajević (1971.-1972.), generalni vikar Zadarske nadbiskupije (1972.-1990.), od 1990. biskupski vikar za kulturu, predavač u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji Sjemeništa Zmajević (1970.-2000.), voditelj Stalne izložbe crkvene umjetnosti od 1976. g. do danas, dirigent Središnjeg gradskog crkvenog zbora od 1970. do danas, predavač na Visokoj teološko-katehetskoj školi (1992.-2015.).

Bio je član administrativnog vijeća Zavoda sv. Jeronima u Rimu (1981) i član raznih nadbiskupijskih i drugih vijeća: Zbora savjetnika (1973.), Ekonomskog vijeća Nadbiskupije (1993.), branitelj ženidbenog veza u ženidbenim parnicama (1999.), Svećeničkog vijeća Zadarske nadbiskupije (2016.). Pastoralno je služio u župama Veli i Mali Iž, Polača, Radovin, Puntamika u Zadru, Silba, župe Bukovice, Briševi, Murvica i Kistanje te Dračevac Ninski, gdje je i sada u službi. Imenovan je kanonikom i prepozitom Stolnog kaptola Sv. Stošije, kapelanom (1983.) i prelatom pape in honoris (1990.). God. 2009. na XXXVIII. Plenarnom zasjedanju HBK u Zagrebu produžen mu je mandat članstva na narednih pet godina u Viđeću HBK za kulturu i crkvena kulturna dobra.

Dobitnik je raznih priznanja. Predsjednik RH dr. Franjo Tuđman odlikovao ga je Redom Danice Hrvatske s likom Marka Marulića, a Općina Poličnik i Grad Zadar nagradom za životno djelo. Mons. Kero je uвijek isticao važnost duhovne brige za katehizaciju djece i odraslih te važnost sakramenata.

Osobiti je i poznati ljubitelj glagoljice. Spasio je brojne stare glagolske kodekse u Zadarskoj

nadbiskupiji te su njegovom zaslugom objavljeni u dva izdanja posebne knjige. Pokrenuo je tiskanje edicije 'Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae' u nakladi Stalne izložbe crkvene umjetnosti i Sveučilišta u Zadru, do sad je tiskano 25 knjiga u 19 svezaka. U raznim publikacijama objavio je 72 knjižne jedinice. Mons. Kero je vrstan poznavatelj povijesti Zadarske nadbiskupije te je gotovo nemoguće pisati o toj povijesti, a da se njega ne zamoli za pomoć i stručnu suradnju.

Mr. Sorić je od osobina mons. Kere istaknuo i njegovu sklonost ironiji. „Ta ironija nema zle namjere nego je njegov osobni obračun s hipokrizijom, primitivizmom i suvremenim mentalitetom kaosa i relativizma. Njegova ironija plod je životnog iskustva, bogatog znanja i bibinjskog dišpeta, a glavni joj je cilj natjerati sugovornika da razmišљa o bitnome u životu koji je čovjek zakomplikirao u šumi nebitnoga“ rekao je Sorić. Istaknuo je kako je mons. Kero poznat i po rečenici koju često uputi ljudima u kontaktu, 'Isto ćeš umriti'.

„Premda je ljudi često doživljavaju kao šalu, ona predstavlja ozbiljnu istinu koja se ne može pobiti nijednom ljudskom metodom. Ona ostaje kao najveća istina ljudskog života. Oponinje čovjeka da nije stvoren za zemlju nego za vječni život s Bogom, korigira život čovjeka koji ponekad previše računa na zemaljsko“ rekao je Sorić, zaključivši da se mons. Kero preko Nadbiskupije posvetio cijeloj Crkvi „kao neu-morni radnik, sakupljač izgubljenih vrijednosti, moralna vertikala, duhovni intelektualac, pastoralac bitnoga, doktor života i pravi pop staroga odgoja kojemu je slava Božja i spasenje duša na prvom mjestu“.

U misi su sudjelovali i brojni župljeni iz Kerine rodne župe sv. Roka u Bibinjama. Pjevanje je predvodio Središnji gradski crkveni zbor pod ravnjanjem prof. Tomislava Košte koji Kero vodi 46 godina od njegova osnutka. Među su-slaviteljima su bili i svećenici rodom iz Bibinja: mons. Josip Lenkić, generalni vikar i kancelar Zadarske nadbiskupije, fra Grgo Sikirić, Ante Sorić, Tomislav Sikirić i Jerolim Lenkić. Božju riječ su navijestili Frane Šindija, bogoslov Zadarske nadbiskupije i dr. Ante Gverić, ravnatelj Hrvatskog državnog arhiva u Zadru, obojica rodom iz Bibinja, a Evandželje don Josip Radojica Pinčić, prije sadašnje službe katedralnog župnika, župnik u Bibinjama. Solist popričesne pjesme 'Kruh andeoski' bio je Bruno Kero, brat mons. Pavla Kere.

Zlatomisniku su dolaskom na misu čestitali i dr. Dijana Vican, rektorica Sveučilišta u Zadru i prorektor dr. Josip Faričić. Nakon mise na trgu ispred katedrale sv. Stošije mnogi vjernici i prijatelji su čestitali mons. Keri te se zadržali u druženju uz slasticu, piće i pjesmu u animaciji Središnjeg gradskog crkvenog zbora.

BLAGDAN SV. BENEDIKTA KOD ZADARSKIH BENEDIKTINKI SV. MARIJE

Blagdan sv. Benedikta, zaštitnika Europe, svečano je proslavljen u ponедјeljak 11. srpnja u crkvi sv. Marije u Zadru kod benediktinki sv. Marije koje su najstarija, tisućljetna redovnička zajednica u Hrvatskoj, a u ženskoj benediktinskoj zajednici svijeta druga su najstarija monaška zajednica, nakon jedne francuske. Večernje misno slavlje predvodio je don Božo Barišić, župnik župe sv. Anselma u Ninu i dekan Ninskog dekanata, inače osobiti poštovatelj i promicatelj benediktinske karizme. „Bog nas po liku sv. Benedikta potiče da budemo ljudi molitve, dijaloga, komunikacije koja je put zajedništva s Bogom i bližnjima. Benediktov blagdan nas hrabruje za tišinu, riječ i ljubav i potiče na služenje jer ono je rezultat pažljivog slušanja i pažljive ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Ako je mogao Benedikt, milošću Božjom možemo i mi“ poručio je don Božo, podsjetivši

IZ ŽIVOTA ZADARSKЕ CRKVE

kako je papa sv. Grgur veliki za Benedikta rekao da je bio muž časna života, blagoslovjen imenom i milošću. Navještena Božja riječ pokazuje kojim je putem svetosti pošao Benedikt.

„Bio je to put otvorenog uha koje je slušalo i primalo Božju Riječ. Ta Riječ je dan za danom oblikovala, mijenjala, preobražavala Benediktovo srce i njegove misli, planove i život. Uvijek je tako kad dopustimo Bogu da uđe u naš život“ rekao je don Božo, istaknuvši da je Benedikt pobegao od svjetske mudrosti i mudrovanja te je srcem počeo tražiti mudrost srca. „Slušao je Riječ, čuo je srcem i poslušao životom. Benedikt nas potiče da i mi podemo putem svetosti, koja je put otvorenog uha i otvorenog srca. Prva riječ Benediktovog Pravila je ‘Poslušaj’. Da bolje slušamo Boga i bližnje, da dopustimo Bogu i bližnjima da osvajaju prostor našeg srca i da se mijenjamo, preobražavamo iskustvom zajedništva s Bogom i bližnjima“ poželio je don Božo. Apostol Petar u poslanici poziva da se osvijestimo i otrijeznimo za molitvu. „Sv. Benedikt je bio otvorena uha i srca, zato je bio i čovjek molitve. Molitva je tišina i riječ, slušanje i govor, čovjek i Bog, nebo i zemlja u dijalogu povjerenja i ljubavi. Benedikt je želio da njegov i život njegove braće u samostanima postane molitva. Donositi pred lice Božje ljubavi i milosrđa svoju stvarnost i stvarnost svijeta i s povjerenjem staviti pred Boga“ potaknuo je don Božo.

Uz slušanje i molitvu, služenje u poniznosti je treća stvarnost i važna poruka koju nebo šalje preko sv. Benedikta. „Ponizno služiti u ljubavi, svatko po primljenom daru. Poniznost je sv. Benediktu draga krepost, toliko da joj po-

svećuje sedmo poglavje svoga Pravila, jedno od dužih. Poniznost je put normalnosti, put ostvarenja najčovječnijeg i božanskog u nama. Kako vole reći braća benediktinci s Čokovca, ‘poniznost je dioptrija stvarnosti’, a služenje u ljubavi potvrda, dokaz poniznosti srca“ istaknuo je don Božo. I Gospodin je bio ponizna srca i došao je služiti, a ne biti služen. „Poniznost i služenje idu zajedno. Svi imamo to iskustvo, kada volimo, nije ponižavajuće biti ponizan, nije ponižavajuće služiti. To je onda izbor srca, to je izbor naše slobode, to je put svetosti. Jer ljubav daje smisao svemu, a Bog je ljubav. Zato sv. Benedikt poručuje monasima i svima nama: Ništa ne prepostavljati ljubavi Božjoj. Ništa ne staviti prije te ljubavi, jer samo ona daje smisao svemu“ naglasio je don Božo.

U Godini milosrđa, podsjetio je i kako sv. Benedikt u svom Pravilu piše: Nikada ne zdvajati, sumnjati, o Božjem milosrđu. „Milosrđe je ljubav na djelu, konkretna ljubav, konkretno iskazana. Milosrđe nije teorija, nego praksa. Benedikt nas potiče da nikad ne sumnjamo da Bog vidi našu stvarnost, našu bol, molitve, strahove, zahvalnost i nadanja. Vidi ih i prilazi nam, dotiče se naše stvarnosti. Njegova blizina i dodir lijek su našoj slabosti“ rekao je don Božo, potaknuvši vjernike da mole za hrabrost poniznosti, kako stoji u molitvi svetom Benediktu, za hrabrost pažljivog gledanja koje vidi čovjeka i u njemu prepoznaje skriveno lice Krista.

„Ne bojmo se pristupiti jedni drugima ljubavlju, brigom i podijeliti što imamo i jesmo. U tome je tajna svetosti i blagoslova“ rekao je don Božo, dodavši da Crkva pred nas stavlja

lik Benedikta i drugih svetaca da nas podsjeti, ohrabri, da nam pokaže i poruči: 'Ako su mogli on i ona, možeš i ti. Ne sam, ali da milošću Božjom i u zajedništvu braće i sestara. Svetost je moguća, na nju smo pozvani, ona je poziv svakog kršćanina" naglasio je don Božo. Benedikt je rođen u malom gradu Nursiji u srednjoj Italiji. Predvoditelj slavlja je podsjetio kako je Benedikt napustio Rim gdje je pošao studirati i započeo traženje Boga u monaškom životu. „Gospodin je blagoslovio Benediktovo traženje. Benedikt znači blagoslovljen. Bog je blagoslovio njegovu molitvu i rad, njegovu samoču i zajedništvo s braćom koja su se počela okupljati oko njega i živjeti stvarnost Evandjela na drugačiji način. Tako je Benedikt iz dana u dan praćen Božjom milošću rastao u milosti i svetosti" zaključio je ninski župnik Barišić.

U Zadru zasjedalo Stalno Vijeće HBK

U Zadru je 26. srpnja 2016. pod predsjedanjem mons. Želimira Puljića, zadarskog nadbiskupa i Predsjednika HBK održano redovito zasjedanje Stalnog vijeća HBK na kojem su sudjelovali uzoriti gospodin Josip kard. Bozanić, mons. Đuro Hranić, mons. Dražen Kutleša, te Generalni Tajnik mons. Enco Rodinis i Tajnik mons. Fabijan Svalina.

Na zasjedanju je bilo riječi o zaključcima s Izvanrednog plenarnog zasjedanja HBK koje je održano u Zagrebu, 7. lipnja 2016. Uz rješavanje pristiglih dopisa izvješćeno je i o primjedbama gledom na planirani dokument "Da vaša radost bude potpuna" (Iv 15, 11), kao i plani-

ranju simpozija u svezi s 25. godinom vjeronauka. Član Mješovite komisije o ulozi blaženoga kardinala Alojzija Stepinca prije, za vrijeme i poslije Drugoga svjetskog rata, uzoriti gospodin Josip kard. Bozanić, izvjestio kratko o održanom susretu Mješovite komisije u Vatikanu.

Pregledani su pristigli dokumenti o primopredaji u Papinskom hrvatskom zavodu Sv. Jeronima u Rimu između donedavnog rektora, a sada Vojnog Ordinarija mons. Jure Bogdana i novoimenovanog Rektora mons. Bože Radoša. Kongregacija za evanglicizaciju naroda potvrdila je mandat dosadašnjem ravnatelju Papinskim misijskim djela vlč. gospodinu Antunu Štefanu. Tajništvo Hrvatske inozemne pastve izvjestilo je o novim zabranim i imenovanim delagatima za Ameriku, Kanadu, Zapadnu Europu i Švicarsku. U vidu priprave jesenjeg zasjedanja HBK Stalno vijeće planira održati redovitu sjednicu 5. rujna 2016. u Zagrebu.

Svečano potpisani ugovor o položaju i djelovanju FFDI-ja u sastavu Sveučilišta

Rektor Sveučilišta u Zagrebu i predsjednik Rektorskoga zbora Republike Hrvatske prof. dr. sc. Damir Boras i zamjenik Velikoga kancelara Filozofskoga fakulteta Družbe Isusove R. P. Ante Tustonjić S. J., provincial Hrvatske pokrajine Družbe Isusove, u nazočnosti Nj. E. mons. Alessandra D'Errica, apostolskoga nuncija u Republici Hrvatskoj, i mons. dr. Želimira Puljića, nadbiskupa zadarskoga i predsjednika Hrvatske biskupske konferencije, potpisali su u petak 29. srpnja 2016. u 11 sati Ugovor o položaju i djelovanju Filozofskoga fakulteta Družbe Isusove u Zagrebu u sastavu Sveučilišta u Zagrebu.

Svečanom potpisivanju u Rektoratu Sveučilišta u Zagrebu nazočili su mons. dr. Valentin Pozaić, pomoćni biskup zagrebački, preč. Marko Kovač, moderator Nadbiskupskoga duhovnoga stola – izaslanik uzoritoga gospodina Josipa kardinala Bozanića, nadbiskupa metropolita zagrebačkog, prof. dr. sc. Mario Cifrak, izaslanik dekana Katoličkoga-bogoslovnoga

IZ ŽIVOTA ZADARSKЕ CRKVE

fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Ivan Koprek i prof. dr. sc. Ivan Šestak, dekan Filozofskoga fakulteta Družbe Isusove.

Svečanosti su također nazočili prorektori Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Ante Čović, prof. dr. sc. Miloš Judaš i prof. dr. sc. Miljenko Šimpraga, savjetnik rektora i dekan Fakulteta elektrotehnike i računarstva prof. dr. sc. Mislav Grgić, dekan Učiteljskoga fakulteta prof. dr. sc. Ivan Prskalo, voditelj Hrvatskih studija prof. dr. sc. Josip Talanga i akademik Mislav Ježić.

Odluku o uključenju Filozofskoga fakulteta Družbe Isusove kao ustanove pod nazivom Fakultet filozofije i religijskih znanosti u sastav Sveučilišta u Zagrebu donio je Senat Sveučilišta na 5. sjednici u 347. akademskoj godini održanoj 8. prosinca 2015.

KUKLJICA: BLAGDAN GOSPE SNJEŽNE

Zavjetni blagdan Gospe Snježne svečano je proslavljen u župi Obraćenja sv. Pavla u Kukljići na otoku Ugljanu, gdje puk pet stoljeća časti Gospu Snježnu u zavjetnoj crkvi Gospe od Sniga u morskom tjesnacu Ždrelac. Ta crkva datira

od 1514. god., a ove je godine 502. put u nizu okupljen brojni narod u zahvali Majci Božjoj za dobročinstva i zaštitu. Uz brojne domaćine među kojima su bile i žene u narodnoj nošnji, ujedno i predvoditelji glagoljaškog pjevanja na slavlju, u proslavi tradicionalno sudjeluju i brojni iseljenici koji ljeti borave u rodnom kraju te domaći i strani gosti. Svečano misno slavlje u petak 5. kolovoza u svetištu Gospe od

Sniga predvodio je mr. don Marinko Duvnjak, župnik Turnja, u zajedništvu s nekoliko svećenika. Osobitost te proslave je i tradicionalna procesija brodovima od kukljičke župne crkve Obraćenja sv. Pavla do crkve Gospe Snježne u Ždrelcu i natrag, kada se brodom prenosi kip Gospe Snježne. Tom prigodom brodice, koćarice i jahte, kruže oko broda u kojem se nalazi Gospin kip okičen brojnim zavjetnim darovima zahvalnih vjernika za uslišane molitve tijekom stoljeća.

Don Marinko je potaknuo vjernike da sudjelovanje u toj procesiji bude pobožni čin predanja popraćen riječima 'Gospodine, pomozi mi', po zagovoru Majke koja vidi i kaže, vina nemaju. „Vino je znak života, sreće, zadovoljstva, zajedništva. Voda je kao tvar bez boje, okusa, mirisa, znak za naš život koji postaje nepodnošljiv, bez smisla, okusa, zadovoljstva i radosti. Isus ima moć pretvoriti vodu u vino, bolje nego smo ga mi svojim činima mogli priskrbiti. Marija nas zagovara, a Bog nas ponovno rađa svojim milosrđem i daje novo vino, novi život. Na hodočašću zastanimo, usmjerimo svoje biće i misli na Krista, tražimo da nas ponovno rodi. I on će to učiniti“ potaknuo je don Marinko. U propovijedi je govorio kako je Marija kraljica i majka milosrđa, a korijen riječi milosrđe na hebrejskom znači utroba. „Kao što čovjek dolazi

na svijet iz utrobe majke, rađa se čovjek, kao što je Marija rodila Sina Božjega, tako svaki čovjek dolazi na svijet po majci, iz utrobe, rađa se za zemaljski život. Milosrđe označava ponovno rođenje. Bog nas ponovno rađa svojim milosrđem. Sin Božji je postao čovjekom u krilu BDM. Marija je kao zagovornica majka milosrđa koja nas vodi Kristu. Isus ima moć ponovno nas roditi, oživjeti naše duše“ istaknuo je don Marinko, dodavši da ta stvarnost želi zahvatiti svakog od nas.

Bog je zajedništvo Oca, Sina i Duha Svetoga, triju božanskih osoba, rekao je don Marinko te je i naš život u odnosu prema drugima i prema Bogu. „Ako u našem životu nema odnosa prožetih milosrđem, dobrotom, vjernošću, velikodušnošću, ljubavlju, ako prevlada samo interes, počinjemo dizati zid prema drugima. Više ne vjerujemo u ljubav i dobrotu drugoga, mislimo da će nas drugi prevariti. Čovjek više ne vjeruje u ljubav i drugoga ne pušta sebi. Postaje nesposoban primiti i dati ljubav“ upozorio je don Marinko, istaknuvši da je čovjek mrtav u sebi ako su njegovi međuljudski odnosi prožeti samo interesom. Stoga se zna dogoditi i da se neki ljudi ubiju, a izgledaju uspješno. Duša tog čovjeka je bila mrtva, rekao je don Marinko, jer su ljudi oko njega gledali interes. Tada osoba više ne vjeruje u ljubav ljudi i zapostavlja temeljnu vezu, Božju ljubav. „Ako više ne vjerujemo da postoji ljubav Boga koji nas voli i ljudi koji nam žele dobro, čovjekov život postaje nepodnošljiv. Shvaća da zapravo nikoga ne ljubi, nego je u svemu gledao sebe. Teško je ako se čovjek suoči s tom činjenicom, a nema Božje ljubavi koja spašava“ rekao je don Marinko. Nasuprot đavlu koji je tužitelj, sotona znači onaj koji nas optužuje, Marija je nova Eva, posrednica svih milosti. „Ako čovjek ne

vjeruje u ljubav a nema nekoga da mu navijesti Božju ljubav, u njemu nastaje pakao. U svojim mislima nismo sami, nego smo uvijek u dijalogu: sa zlim duhovima koji žele da sumnjamo u dobrotu i ljubav ljudi ili otvoreni Božjim nadahnućima i onome što nam Gospodin govori. Zato je važno slušati Božju riječ. Nekad dođu misli i pitanja koja izazivaju stanje duha koje vodi besmislu, nezadovoljstvu, očaju i mržnji. Zato je za kršćanina jedan od temeljnih darova rasuđivanje, da znamo odakle nam dolaze misli i nadahnuća“ naglasio je don Marinko, dodavši kako je karakteristika zloduha đavla da je djelitelj, čini razdor. „Đavao nas navodi na grijehe, a onda nas optužuje. Posljedica grijeha je da sumnjamo u Božju ljubav i ljubav i dobrotu ljudi“ rekao je propovjednik. Potaknuo je vjernike da se usmjere prema mislima koje dolaze od Duha Svetoga i čine da vjerujemo u ljubav, izazivaju da ljubimo bližnjega i Boga, a Marija nam u tome pomaže.

Na Dan domovinske zahvalnosti don Marinko je rekao kako nitko od svjetskih moćnika nije računao da će Hrvatska opstatiti. „Susreli smo se s beščutnim neprijateljem koji nije imao milosrđa. Izgledao je kao zmaj koji će progutati domovinu. Čudom smo spašeni. To zaboravljamo. Ali nije dovoljno imati svoju domovinu i državu“ rekao je don Marinko, upozorivši kako naš narod uništavaju i desetci tisuća ovisnika o kocki. Prije je bilo zakonom određeno da kockarnice moraju biti udaljene 500 m od škole, a sad su otvorene i ispred škola. Narod razara ovisnost o alkoholu, drogi, igricama, pornografiji, bludnosti, rastave, preljubi. „Grijeh oduzima čovjeku život i čini ga nesretnim. Zato stojimo pred Marijom Bogorodicom, Kraljicom i Majkom milosrđa, da nas zagovara. Isus je platio svojim životom za naše grijeha. Ako se čovjek otvori i povjeruje u Božju ljubav, ponovno se rađa. Marija zagovara da se možemo ponovno roditi“ rekao je don Marinko, istaknuvši da Bog ima neizmjerno milosrđe. „Bog nas svojim milosrđem ponovno rađa, skida teret grijeha s naše duše. Nesretnim nas čini stanje grijeha u kojem živimo. Odrecimo se grijeha. Bog obnavlja dušu, skida teret s duše da se može ponovno iskusiti ljepota života. Papa poziva mlade da se zaljube u život jer je Bog darovatelj života“ zaključio je don Marinko Duvnjak.

KISTANJE: SVEČANOST POLAGANJA ZAVJETA I PROSLAVA JUBILEJA

U župskoj crkvi sv. Nikole u Kistanjama održana je, 14. kolovoza 2016., svečanost polaganja zavjeta i proslavljenje su obljetnice zavjetovanja naših sestara. Slavlje polaganja zavjeta iznimno je ove godine održano izvan naše provincijalne kuće jer su tri sestre zavjetovane rodom iz Janjeva, tj. odrasle su u župi Kistanje kamo su se njihove obitelji doselile s Kosova.

Prve svete zavjete na tri godine, u ruke svoje provincijalne glavarice s. M. Radoslave Kevo, položila je sestra Marija Palić, a doživotne zavjete čistoće, siromaštva i poslušnosti položile su s. M. Elizabeta Glasnović, s. M. Andrea Matijaš i s. M. Veronika Ćibarić.

Zahvalne gospodinu za dar poziva na posvećeni život, pedesetu obljetnicu redovničkih zavjeta proslavile su s. M. Korona Miljković, s. M. Darija Ivanković, s. M. Hosana Marijanović, s. Mirjana Bitunjac, s. M. Viktorija Budimir Bekan, s. M. Jasna Jakić i s. M. Mirta Škopljanc Mačina. Srebrni jubilej proslavile su s. Antonija Delonga i s. Dominika Vrdoljak.

Svečano euharistijsko slavlje predvodio je mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski u zajedništvu sa župnikom mons. Nikolom Dučkićem i još desetak svećenika. Pjevanje su animirali župski zbor i zbor sestara pod ravnanjem s. Blaženke Delonga i s. M. Mirte Škopljanc Mačina.

Na početku misnoga slavlja okupljene je pozdravio župnik mons. Dučkić koji je zahvalio sestrama što su odlučile svoje veliko slavlje održati u Kistanjama i zaželio da takvih slavlja bude još.

Mons. Puljić se u svojoj propovjedi osvrnuo na lik proroka Jeremije koji je, iako svjestan svoje slabosti i malenosti, unatoč svim poteškoćama i problemima, ostao vjeran Gospodinu koji ga je odabrao. Istaknuo je da kad Bog dotakne nečiji život, život se mijenja i Bog daruje milost da čovjek ispuni ono što Bog od njega očekuje. Na kraju svoje propovijedi Nadbiskup je čestitao sestrama zavjetovanicama i zaželio »neka ih Bog obdari milošću kako bi uz Isusov križ moglo biti trajno brižne i dobre prema svima, posebice malenima, siromašnima i potrebnima. Neka se ne umaraju svojom dobrotom i

majčinskim srcem tražiti Isusa na poprištima ljudske nevolje i jada. Neka u zajedništvu sa svim ovogodišnjim jubilarkama i cijelom redovničkom zajednicom s pjesmom na usnama i radosnim srcem zahvaljuju i kliču: Velika nam djela učini Svesilni, sveto je ime njegovo, ali uvijek sa sviješću kako su temelji kršćanskog i redovničkog života vjera, molitva i trpljenje – na njima se gradi sigurna budućnost. Blažena Djevica Marija, Majka Dobrog Savjeta, neka im pomaže biti i ostati vjernima Kristu i evanđelju, vjernima Crkvi i njezinu misijskom poslaju kao i idealima posvećenoga života. Samo tako bit će kadre svladavati sve protivštine života, svetošću biti Crkvi na radost, a djelom i ljubavlju promicati u svijetu njezinu nauku.«

Na kraju misnoga slavlja čestitku sestrama svečaricama i zahvalu ocu Nadbiskupu i domaćinima u ime cijele zajednice uputila je s. M. Radoslava zaželjevši da u župi Kistanje bude još ovakvih radosnih trenutaka, da se i druge djevojke i mladići hrabro odazovu na Gospodinov poziv i posvete svoj život Gospodinu i budu njegov glas u današnjem svijetu.

SVETKOVINA UZNESENJA MARIJINA NA BELAFUŽI U ZADRU

Povezanost bl. Alojzija Stepinca i sv. Ivana Pavla II. usporediva s evanđeoskim navještajem susreta Marije i Elizabete tema je propovijedi zadarskog nadbiskupa Želimira Puljića u koncelebriranom slavlju koje je na svetkovinu Uznesenja Marijina u ponедjeljak 15. kolovoza predvodio u svetištu Gospe Maslinske u župi Uznesenja BDM na Belafuži u Zadru. U zadnje dvije godine puno se govorilo i pisalo, informiralo i dezinformiralo o procesu kanonizacije bl. Alojzija Stepinca, rekao je nadbiskup, te je susret Marije i Elizabete prispodobio s hrvatskom situacijom: „Kao što je mlada Marija pošla u pohode svojoj staroj rodici Elizabeti, tako je prije osamnaest godina, u listopadu 1998. g., jedan 78-godišnji starac, sv. Ivan Pavao II., došao u pohode mladoj zemlji Hrvatskoj, domovini mučenika Alojzija Stepinca.

Kao što je susret Marije i Elizabete pun simbolike i značenja za povijest spasenja, tako je i drugi pastoralni pohod Hrvatskoj sv. Ivana Pavla II. obilježen znakovitim zbivanjima kojih se uvijek rado sjećamo. Vrhunac tog pohoda bio je beatifikacija našeg dičnog sina u Gospinom nacionalnom svetištu u Mariji Bistrici, za što osobito zahvaljujemo Mariji, našoj vjernoj odvjetnici i zagovornici, koju od milja i poštovanja nazivamo ‘kraljicom Hrvata’“ rekao je nadbiskup Puljić, istaknuvši da je Marija bila zagovornica i velikom zagrebačkom nadbiskupu Alojziju „koji je u najteže vrijeme rata i porača mogao hrabro stati na braniku vjere i neustrašivo se sučeliti s ‘ognjenim Zmajem od sedam glava i deset rogova’, kako kaže knjiga Otkrivenja“.

„U tom ognjenom Zmaju prepoznaju se najopasnije ideologije 20. st. poput nacizma, fašizma i komunizma s kojima se bl. Alojzije hrabro i junački hrvao. Kad je za vrijeme rata osuđivao zlodjela nacista, ustaša i fašista, komunisti su prepisivali i širili njegove propovijedi. A kad je poslije rata upravio svoju kritiku na strašna komunistička zlodjela, proglašili su ga ‘neprijateljem naroda’ i osudili na šesnaest godina robije i gubitak građanskih prava. Prežalosni proces, kako ga je nazvao papa Pio XII, bio je početak ‘završetka’ bezbožne komunističke i ateističke ideologije“ rekao je mons. Puljić, sa žalošću ustvrdivši da je „taj završetak predugo trajao i koštao puno ljudskih života: od Bleiburga, Macelja i brojnih Jazovki do najnovijih žrtava Domovinskog rata. Dobro je što je na zahtjev Stepinčevog nećaka, na temelju zakona poništena sramotna presuda koja sa saborskog deklaracijom daje pozitivne naznake

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

kako se naše društvo, sporo ali postupno, suočava s prošlošću opakih ideologija. No, pravi sud, zapravo ‘vrhunaravnu presudu’ o Alojzijevim herojskim krepostima i mučeničkom trpljenju za Božje Kraljevstvo, izrekla je Crkva 3. listopada 1998. po sv. Ivanu Pavlu II.“ istaknuo je nadbiskup Puljić.

Božju milost koju je Elizabeta prepoznala u Mariji, nadbiskup je usporedio s milostima i zaslugama koje je Ivan Pavao II. prepoznao u osobi hrvatskog blaženika Stepinca. „Kao što je starica Elizabeta Duhom Božjim nadahnuta prepoznala milost susreta, pa izrekla divne pohvale na Marijin račun, tako je starac Woytyla, u svojoj 78. godini života, došao u Mariju Bistrigu reći pohvalne riječi o našem kardinalu Stepincu. Osobiti štovatelj BDM, kojeg je sve predao i po svom papinskom geslu Totus tuus, ‘Sav tvoj, Marijo’, došao je u naše nacionalno Gospino svetište proglašiti blaženim Slugu Božjega Alojzija.

Veličanstveni obred bio je pun simbola koji pokazuju veličinu i značenje tog događaja. Najprije, tu je neplanirana, ali dogođena datumskra podudarnost proglašenja blaženim (3. listopada 1998.) s danom obrane pred komunističkim sudom u Zagrebu (3. listopada 1946.). Tada je Stepinac osudio ideologiju komunizma i najavio njezin kraj. Sutradan, nakon proglašenja u Mariji Bistrici, sv. Ivan Pavao II. je posao u prasvetište Gospe od Otoka u Solin. U Solinu su naši vjerski i narodni korijeni gdje je 1976. g., prije četrdeset godina, počela Velika devetnica naših narodnih okupljanja koja su označila početak pada bezbožne ideologije komunizma. To je drugi veliki simbol tog pasto-

ralnog pohoda Hrvatskoj“ istaknuo je mons. Puljić, podsjetivši da je, govoreći o odlikama kardinala Stepinca, papa rekao da su „vjera u Boga, poštivanje čovjeka, ljubav prema svima, praštanje i jedinstvo s Petrovom Stolicom bile prepoznatljive crte tog neustrašivog pastira. Njemu je bila draža tamnica nego sloboda, i to samo zato da bi obranio slobodu Crkve i njeno jedinstvo. Nije se strašio okova, kako ne bi bilo okovano evangelje“.

„Zahvalni smo velikom Ivanu Pavlu II. za riječi kojima je ocrtao karakter tog hrabrog biskupa 20. st. Dobro je što ima kod nas i u inozemstvu onih koji osporavaju Stepinčevu veličinu, pa nam daju mogućnost da ga bolje proučavamo i upoznamo, još više ga volimo i njemu se molimo. Nekad nam treba te svijesti da proučavamo svoje, bolje poznajemo, poštujemo i volimo. Treba li nam netko drugi, izvana i sa strane doći i reći o veličini naših svetaca, poput sv. Nikole Tavelića ili Leopolda Bogdana Mandića, što se moglo vidjeti i za vrijeme nedavnog dolaska svečeva tijela u Hrvatsku“ upitao je mons. Puljić, potakнуvši na dublje upoznavanje požrtvovne Stepinčeve osobe koji je ostao vjeran Petrovoj stolici i neizmjerni je dar hrvatskom narodu i Crkvi. Nesagledivo loše bi bile posljedice da je Stepinac popustio komunističkim pritiscima o odvajanju Crkve u Hrvatskoj od Rima, upozorio je mons. Puljić, pohvalivši Stepinčevu hrabrost i vjernost Petrom nasljedniku i po cijenu gubitka vlastitog života.

Nadbiskup je sve ohrabrio da ne strahuju od opasnosti u životu, što je životom svjedočio i Stepinac. „Na putu smo sigurni, jer imamo Majku Mariju koja nas prati. Po apostolu Ivanu postali smo njena djeca. Ne treba se strašiti nevolja ni problema, jer Marija je tu da nas pomogne i zaštititi“ rekao je mons. Puljić, potaknuvši vjernike da zahvale za brojne darove koje Gospa pruža tijekom povijesti u osobnom, obiteljskom, narodnom i životu Crkve. Poželio je da Marija, koja je uz Isusa u središtu Crkve i u središtu naše povijesti, bdije i čuva obitelji, djecu i mlade te da nam pomogne dostojno živjeti pradjedovski zavjet vjere. Ona je dragocjena kruna vjernih vladara u hrvatskoj proš-

losti na koje smo ponosni, rekao je nadbiskup, jer su hrvatski vladari Mariji u čast dizali oltare i crkve, svoju sadašnjost i budućnost njoj povjeravali uz molitvu 'Brani Gospo, i nadalje narod svoj!'.

„Po toj smo vjeri bili prepoznatljivi diljem Europe i svijeta. S tom odanošću i povjerenjem želimo proslaviti i Marijino slavno uznesenje na nebo“ istaknuo je mons. Puljić. „Kao što Isusu, koji je umro na kalvariji i grob mu treći dan ostao prazan, nije trebala grobnica ni natpis 'Ovdje počiva', ni njegovo Majci Mariji nije trebao grob ni natpis, jer kad je blago usnula, dušom i tijelom bila je uznesena na nebo, u vječni život.“

Svetkovina Uznesenja je slavlje dana kad je Marija s ovog svijeta prešla k Ocu i Sinu. Uz dan nečije smrti tugujemo i žalimo zbog gubitka i rastanka s dragom osobom. Dan Marijinog uznesenja na nebo ispunja nas osobitom radošću pa zbog toga kličemo, molimo i pjevamo, zahvalni Bogu zbog njene proslave, zagovora, pomoći i zaštite“ naglasio je nadbiskup Puljić.

Posebnost ovogodišnje proslave na Belafuži je procesija svećenika i puka nakon mise koju je predvodio mons. Puljić. Inicijativom belafuskog župnika mr. don Darija Tičića, prvi put nakon 68 godina održana je procesija ulicama tog gradskog predjela nakon što je komunistička vlast 1948. g. bila zabranila održavanje procesije. Za vrijeme procesije moljena su slavna otajstva krunice.

Muškarci su u procesiji nosili drevnu sliku Gospe s Djetetom iz 1350. g., rad tempere na drvu, poznatog mletačkog slikara Paola Vene-

ziana, okićenu i zlatnim zavjetnim darovima, u zahvalnosti brojnog puka za dobročinstva primljena po zagovoru Gospe maslinske. Uz više tisuća vjernika, u svečanosti je sudjelovala i Gradska limena glazba Zadar.

VELI I MALI IŽ: SVETKOVINA VELIKE GOSPE I BLAGDAN SV. ROKA

Na otoku Ižu, u oba mjesta, Velom i Malom Ižu, svečano je proslavljen blagdan Velike Gospe u ponedjeljak 15. kolovoza. U Malom Ižu, gdje je to fešta mjesne župne crkve koja je posvećena Uznesenju Marijinu, mnoštvo se domaćih i stranih gostiju okupilo ujutro na svečanoj misi, a pridošli su i mnogi hodočasnici iz susjednog Velog Iža koji su pješice hodočastili i došli na poklon Majci Božjoj čiji je kip okićen zlatom i cvijećem dominirao na velikom oltaru crkve.

U poslijepodnevnim satima u Velom Ižu, nakon svečane mise održana je tradicionalna procesija zlatom ukrašenim Gospinim kipom kojega su nosili i pratili mladi u tradicijskim otočkim nošnjama. U jednom dijelu procesije svirao je i svjetski poznati trombonist Branimir Slokar iz Švicarske.

Procesija, u kojoj je sudjelovalo mnoštvo domaćih i gostiju, kretala se obalom veloiškog porta prepunog jahti, uz svečano slavljenje zvona i pjesmu. Mise u Malom i Velom Ižu predvodio je don Josip Kolega, duhovnik sjemeništa "Redemptoris mater" u Puli, a u propovijedima je potaknuo okupljene da se u svom duhovnom životu utječu Majci Božjoj i nikada ne gube nadu, koja je jedna od bitnih kršćanskih krješnosti.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

U Malom Ižu je navečer upriličena i pučka fešta uz ples i druženje u uvali Komoševa, gdje su okupljene zabavljali Ivana Sutlović i sastav "Central".

Sutradan, u utorak 16. kolovoza na blagdan sv. Roka, svečana misa je održana u crkvici sv. Roka na brdu Pelovac u Dragama, zasleku Velog Iža, gdje su se okupili domaći i gosti, kao i hodočasnici iz Malog Iža. Misu je predvodio don Ivica Bedrik, župnik Botinca (Zagreb) koji sa zajednicom mladih boravi na odmoru i duhovnoj obnovi na otoku Ižu. Mladi su pjesmom animirali slavlje, a poslije mise održana je i procesija s kipom sv. Roka oko crkve i održan blagoslov djece te na koncu zajedničko druženje i čašćenje.

Propovjednik je istaknuo sveca slavljenika kao uzor u svagdanjem nošenju životnoga križa i sve potaknuo na život u dobroti, iskrenosti i vjeri. Crkvica sv. Roka je iz 18. st. a podignuta je u vrijeme kada je otokom harala kuga.

BIBINJE: BLAGDAN SV. ROKA

Župa sv. Roka u Bibinjama u utorak 16. kolovoza proslavila je svoga zaštitnika svečanim koncelebriranim slavlјem u staroj župnoj crkvi sv. Roka koje je predvodio mons. dr. Mile Bogović, umirovljeni gospicko-senjski biskup. Uz bibinjskog župnika Zdenka Milića, suslavilo je petnaest svećenika koji su s pukom sudjelovali i u procesiji s kipom sv. Roka koju je središtem mesta oko starog sela, predvodio biskup Bogović. Na kraju ophoda s križem i barjacima, uz pjevanje pjesme u čast sv. Roka zaštitnika, navješteno je evangelje i udijeljen blagoslov zaustavljanjem procesije kod biste don Mar-

ka Sikirića, zaslužnog bibnjskog svećenika i hrvatskog rodoljuba. „Sv. Roko je dobio rane jer je ljubio bližnjega. Na svom putu naišao je na mjesto gdje je bila kuga. Nije to zaobišao misleći da mora čuvati svoje zdravlje, nego je pročitao bijedu tih ljudi, došao k njima, liječio ih i sam dobio tu bolest i rane po tijelu“ rekao je mons. Bogović, istakнуvši da i kip sv. Roka pokazuje kako sv. Roko prstom pokazuje na svoje rane na nozi. „To je njegova diploma, dobiti rane zbog toga što si volio drugoga, što si se trudio i žrtvovao za drugoga. Roko je cijeloga sebe prikazivao Bogu i ljudima. To je najvažnije. Time je Roko širio kraljevstvo koje je Isus navijestio prije dvije tisuće godina“ rekao je mons. Bogović. Govoreći o osobinama Božjeg kraljevstva, biskup je rekao da je Isus svjedočio kako je najvažnije da budemo spremni na ljubav prema Bogu i bližnjemu, da na tome temeljimo svako uređenje. „Razni ideolozi i stranke nude narodu svoje uređenje društva, obećavaju put u bolju budućnost. Slušamo razna obećanja. Isus se nije oslanjao na svjetske sile i svjetsku mudrost, nego je počeo od običnih ljudi. Red može postojati samo ako se oslanja na Boga. Sve što je Isus navještao i danas živi i traje. Razna druga kraljevstva i sustavi koji su obećavali trajna rješenja, varali su i danas varaju i propali su“ rekao je mons. Bogović, upozorivši da u obećanju o boljoj budućnosti nisu najvažniji ekonomski pokazatelji. „Mislimo da će naše stanje biti riješeno ako dobijemo dobrog financijera. Kakva zabluda! Sv. Roko je posvjedočio svoju najveću vrijednost, pokazuje nam svoje rane. Dobiti rane jer drugoga voliš, osjećaš njegovu bol, što se žrtvuješ za drugoga. To je najveća vrednota i pravi put – preko rana ući u život, preko truda za drugoga“ istaknuo je mons. Bogović. Upozorio je kako se neki pobednici ovoga svijeta osvećuju onima koje ne podnose. „Tako se slavi svjetska pobjeda. A Isus kaže, Idite i opratstajte grijehu. Ne osvećujte se. Ne voljeti samo one koji nas vole, nego biti spreman žrtvovati se poput sv. Roka. To je logika Kraljevstva Božjeg“ rekao je mons. Bogović. Nasuprot vladarima svijeta koji u širenju svog kraljevstva prebrojavaju tenkove i vojnike, Isus je na drugačiji način poslao apostole da ostvaruju njegovo kraljevstvo. „Na

dan svoje pobjede kad je slao apostole u svijet, nije se pojavio sa snagom, tenkovima, nego im je pokazao rane na rukama. To je snaga. Snaga je u stečenim ranama, kao što ih je dobio sv. Roko, jer je ljubio drugoga i Boga. To je Isus pokazao i na taj način se počelo širiti drugačije kraljevstvo, bez vojske i oružja“ rekao je mons. Bogović, dodavši da oni koji se drži na polugama ovoga svijeta ne mogu shvatiti tu novost, dati život za drugoga. „Jedino to kraljevstvo može donijeti mir svijetu. Isusov čas predavanja slavimo za oltarom. Tu dobivamo hranu da i mi moramo sebe predavati za drugoga. Sv. Roko se predavao za drugoga i time je osnaživao Kraljevstvo Božje. To je najvrjednije“ poručio je biskup. Naglasio je i kako Hrvati u svojoj povijesti imaju ljude koji su se izložili, založili život za druge. To su mučenici. „Hrvatskim ranama podignut je hram Crkva hrvatskih mučenika u Udbini. Mnogi naši mučenici koji su se žrtvovali za svoj narod i državu, u prošlosti nisu bili priznavani. Mnogi su po njima pljuvali jer nisu bili u skladu sa zahtjevima nametnute vlasti i od nas kao naroda nisu dobili dovoljno priznanja i poštovanja. Zato se naš naraštaj trebao odužiti tim spomenikom ranama hrvatskih mučenika na tijelu cijele Hrvatske. Cijenite te rane! To je najvrjednije u našoj povijesti u što Crkva stalo upire, kao što sv. Roko upire u svoje rane“ potaknuo je biskup Bogović.

Osvrćući se na sadržaje koji će se čuti i u predizbornoj kampanji o uređenju domovine, biskup je potaknuo prisutne da znaju razlučiti dobro od zla. „Najveća kvaliteta je voliš li ovu državu i ovaj narod? Najbolje može pomoći djeteštu majka koja ga najviše voli. Kriza je ljubavi prema hrvatskom narodu i državi. Ne birajte po tome kakvog je netko izgleda i zna li nekoga nasamariti, nego može li se u čovjeku pročitati ljubav prema ovom narodu i državi? Je

li sposoban oznojiti se da ovom narodu bude bolje, ne njemu i njegovoj obitelji. Je li spreman dobiti rane i ponijeti ih, da narodu bude bolje. Te vrline su potrebne“ istaknuo je mons. Bogović, podsjetivši kako je i Isus, „kad je video kako se sve političari miješaju i što sve mute, rekao, žao mi je naroda. Jer su kao ovce bez pastira. Žao mi je naroda i jer se da lako zavesti“. Biskup je potaknuo vjernike da u izborima budu vođeni kriterijem obećava li netko rane i znoj. „Podršku treba dati onome tko je pokazao da je spreman žrtvovati se radeći za svoj narod i državu. U životu ću najviše doprinijeti ako sam spreman do rana se založiti za bližnjega, ako je u meni spremnosti da za ovaj narod i državu žrtvujem svoj život“ rekao je mons. Bogović, podsjetivši kako je 1991. g. susreo Bibinje koje su u obrani domovine mogli pobijediti od njih bolje naoružani. „Ali Bibinjci su bili spremni da im se i to dogodi, da se žrtvuju, da budu ranjeni i da umru za svoju domovinu. Kad tražimo bolje rješenje za odnose u državi, mislimo na Isusa koji se u osvajanju prostora za svoje kraljevstvo nije oslanjao na silu, nego na snagu ljubavi i dobrote“ zaključio je biskup Bogović.

Čestitka prigodom 50. godišnjice svećeničkog života msgr. Slobodanu Štambuku

Preuzvišeni gospodine Štambuk,

Dragi Slòbodane!

Nedavno ste u svojoj rodnoj župi u Selcima na početku svete Mise radosno i glasno uskliknuli kako „Bogu želite s najvećim poštovanjem izraziti svoju zahvalnost za 50 godina svećeničke službe“. A kako je ovih dana na Kvarneru bilo velikih južnih vjetrova, Vaš poziv koji ste uputili nazočnima da Vam „pomognu Bogu reći hvala“, stigao je i do mene u Lovranu. I, evo me, dragi Slòbodane u redu onih koji s Vama žele zahvaliti Bogu za pet desetljeća Vašega svećeničkoga služenja. A u to je umreženo i naših dvadeset i šest godina biskupskega druženja, na čemu osobito želim reći: Bogu hvala.

Veliki je Božji dar obilježiti zlatni jubilej svećeništva, od čega dvadeset i sedam godina kao biskup u službi trotočke Hvarsko-Bračko-Viške biskupije i hrvatskog naroda. Zbog toga ste sa svećenicima i vjernicima u crkvi Karmelske Gospe sa psalmistom klicali: „Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našemu!“ Takve su obljetnice dobra prigoda razmišljati o daru milosnog poziva po kojem svećenici svojom vjernošću Crkvi uvećavaju sjaj Evangelja, a svojim odanim služenjem ljudima i općem dobru čovječanstva objavljaju milosrdno lice Očevo. U molitvenom zajedništvu s Vama pridružujem se ovim pismom drugim čestitarima, pa kličem iskreno i od srca: Ad multos annos, dragi slavljeniče!

Uz čestitku za jubilej Vašeg pedesetgodišnjeg vjernog služenja Crkvi i narodu molim neka Vam Krist i neizmjerna vrijednost njegove žrtve bude zalogom vječnog spasenja. A Marija, majka Isusova i majka svećenika, neka Vas prati svojom zaštitom i bude utjeha i snaga. Christus elegit te, gaude!

U radosti Vašega dugogodišnjega svećeničkoga i biskupskoga

izabranja i služenja u mislima i molitvenom zajedništvu s Vama,

uz pozdrav u Gospodinu,

mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Predsjenik Hrvatske biskupske konferencije

ČESTITKA ZADARSKOG NADBISKUPA ŽELIMIRA PULJIĆA OLIMPIJSKIM POBJEDNICIMA FANTELI I MARENIĆU U JEDRENJU

Šimi Fanteli i Igoru Mareniću, osvajačima zlatne olimpijske medalje u jedrenju u klasi 470 na Olimpijskim igrama u Rio de Janeiru, budući da su članovi zadarskog jedriličarskog kluba sv. Krševan, zadarski nadbiskup Želimir Puljić uputio je čestitku sljedećeg sadržaja:

Poštovani Šime Fantela i Igore Mareniću! Sve stanovnike Lijepe Naše, a posebice Zadrane, članove vaših obitelji i kluba obradovala je vi-

jest o osvajanju zlatne medalje na Olimpijskim igrama u Rio de Janeiro. Ostvarili ste svoj san i obradovali mnoge koji vole sport i natjecanje. Znakovito je da ste kao članovi „jedriličarskog kluba Sv. Krševana“, hrabrog ranokršćanskog viteza i mučenika, koji je zaštitnik grada Zadra, požrtvovnošću i hrabrošću osvojili zlatnu medalju. Svojim dugogodišnjim radom i ustrajnim vježbanjem pokazali ste kako medalje i nagrade „ne padaju same od sebe“.

„Per aspera ad astra“ (po trnju do zvijezda) govorili su stari Latini, a to znači kako se do pobjedničkog postolja dolazi uz puno žrtava, napora i odricanja. Zahvalujem vam što ste svojim samozatajnim primjerom pokazali svima, a posebice mladima, da se životni snovi mogu ostvariti. S radošću i ponosom gledali smo podizanje hrvatskoga stijega i slušali drugu himnu „Lijepa naša“. S vama na postolju dijelili smo radost uspjeha i ponosa kojeg ste priredili našoj domovini Hrvatskoj i svim njezinim žiteljima, a posebice Zadru i njegovim stanovnicima koji se diče svetim Krševanom, zaštitnikom Grada i vašega jedriličarskoga kluba. Od srca vam čestitam „osvojeno zlato“ i zavivam Božji blagoslov na vas, vaše obitelji, klub i stručni tim, kao i na vaš budući život i rad. Uz pozdrav i svako dobro od Gospodina“.

Šime Fanteli i Mareniću to je sudjelovanje na trećim Olimpijskim igrama. U Pekingu 2008. g. osvojili su deveto, a u Londonu 2012. g. šesto mjesto.

STANOVU U ZADRU: BLAGDAN KRALJICE MIRA

Blagdan Marije, Kraljice mira svečano je proslavljen u ponедjeljak 22. kolovoza u župi Kraljice mira na Stanovima u Zadru večernjim koncelebriranim slavlјem koje je u župnoj crkvi predvodio zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Suslavili su don Tomislav Sikirić, župnik Stanova i dekan dekanata Zadar Istok i desetak svećenika.

Nakon mise nadbiskup je predvodio i procesiju s kipom Marije okrunjene, s Isusom u naručju i žezlom u ruci, a za vrijeme ophoda tim gradskim predjelom svećenici i puk su pjevali marijanske pjesme. „Ta je liturgija odraz nebeskog glasa i radosti, aleluja zbog povijesnog pristanka Marije bez kojega ne bi bilo Isusovog rođenja, kršćanstva ni našeg spasenja. S pravom Mariju častimo i radujemo se što je kao skromna službenica surađivala s Božjim planom“ rekao je mons. Puljić, potaknuvši prisutne da zahvale Mariji za sve darove koje je svojim zagovorom i pomoću udijelila ljudima i Crkvi.

„Mariji na nebo uznesenoj pripada mjesto uz Krista Kralja i Gospodara nad Gospodarima. Stoga zemaljska Crkva nakon uznesenja slavi blagdan Kraljice mira i svemira. Pučka pobožnost izražava tu vjeru zadnjom desetkom slavne krunice ‘Koji te je Djevice, na nebu okrunio’. Simbolizam zlatne krunе kakvu stavljamo na Gospine kipove i slike tek je zemaljska slika dostanstva koje Mariji daje Bog na nebesima“ rekao je nadbiskup Puljić.

Podsjetio je i da neke biblijske stranice najavljaju Mariju kao kraljicu neba i zemlje. Pritom je spomenuo proroka Miheja koji, kad govori o Mesijinom rođenju, najavljuje ga kao ‘kneza mira koji će rasprostrijeti svoju vlast sve do krajeva zemlje’. Nju ‘koja ima roditi toga Kneza’ opisuje kao ‘Vladarica – majku’ (Mih 5, 3). U vrijeme kralja Davida u Jeruzalemu se iskazivalo osobitu čast kraljici majci, osobito pri ustoličenju novog vladara.

„U tom vidu nastao je i Psalm 45., kao svadbena pjesma s proročkom najavom mesijanskog Kralja koji će biti najljepši od sinova ljudskih. Njemu će Jahve dati božansko prijestolje kroz vjekove. U ritmu psalma opisana je i kraljica majka: ‘S desne ti je kraljica u zlatu ofirskom’, što se odnosi na Mariju kojoj kao Kraljici Majci pripada biti s desna u nebeskim dvorovima“ istaknuo je mons. Puljić.

Navještaj arkandela Gabrijela u evanđelju zapravo je poruka Mariji da će roditi Kralja kojem će ‘Bog dati prijestolje oca njegova Davida, i on će vladati nad domom Jakovljevim dobijeka, a njegovu kraljevstvu neće biti kraja’ (Lk 1, 32), rekao je nadbiskup. „U tom tekstu objavljeno je i ono što slavimo: Marija je Kraljica Majka u kraljevstvu svoga Sina Isusa Krista čijem kraljevstvu nema kraja. Uz te biblijske stranice zanimljiva je i otačka predaja koja Mariju naziva Kraljicom.

Pisac Efrem kaže da je ona Majka Kraljeva, Ivan Solunski proširuje taj naslov u veliku Gospodaricu čitavog svemira. Ivan Damaščanin u himnu Marijinog uznesenja kliče: „Ti si, o Kraljice i Gospodarice, prava Božja Majka, bila uznesena u kraljevske nebeske odaje“. Slično kaže sv. Bonaventura: Ako je dostojno da Sin iskaže Majci čast, dostojno je da joj udijeli kraljevsko prijestolje“ rekao je nadbiskup, dodavši da i Lauretanske litanije koje se pojavljuju prvi put oko 1200. g. ispovijedaju da je Marija Kraljica svih nebesnika: andela, patrijarha, proroka, apostola i svih svetih.

To potvrđuju i brojni himni u čast Kraljice nebeske, Zdravo Kraljice, Rajska kruna, rajska slavo, andeoska Djevo zdravo (12. st.) te Kraljice neba, raduj se (uskrnsna antifona iz 13.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

st.). „Petar Kanizije lijepom sintezom sabrao je razloge za Marijine naslove kao kraljice. Ona je najprije, kaže on, porijeklom od Davido-ve loze, a njezin Sin je Kralj nad kraljevima i Gospodar nad gospodarima. Zbog toga je ona s desna Sinu na nebeskom prijestolju uzdignuta iznad svih anđela i ljudi“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da tradicija i predaja o Kraljici Gospodarici nikad nije bila osporavana. U 20. st. potvrđena je u spisima Učiteljstva Crkve.

Liturgijski spomen BDM Kraljice koji se slavi 22. kolovoza ustanovio je papa Pio XII. 1955. g. „Pio XII. je nakon dogme o Marijinom uznesenju okružnicom Ad caeli Reginam uspostavio blagdan Kraljice svemira. Nju, najponizniju od svih stvorenja, neznatnu službenicu Gospodnju, učinio je kraljicom neba i zemlje.

Teološke razloge tog blagdana ovako je obratio: Kao što se Krist naziva novim Adamom i našim Kraljem, na sličan način govoriti se da je Marija Kraljica koja je kao Gospodarica s Kristom sve obnovila. Ona dostojanstvom nadilazi stvorene stvari pa joj i pripada prvo mjesto iznad svih stvorova“ rekao je nadbiskup Puljić,

zaključivši: „Svjesni njene važne uloge u povijesti spasenja, molit ćemo je neka čuva roditelje i odgojitelje, biskupe i svećenike, mlade i stare i sve odgovorne u društvu i državi. Neka svima učvrsti nadu i ojača međusobnu ljubav kako bismo ustrajali u vjernosti Kristu i Katoličkoj Crkvi“.

POHOD ZADARSKOG NADBISKUPA ŽELIMIRA PULJIĆA OTOKU RAVI

Zadarski nadbiskup Želimir Puljić pohodio je u nedjelju 21. kolovoza župu Uznesenja BDM na otoku Ravi gdje je u župnoj crkvi Vele Gospe, jednoj od najstarijih crkava posvećenih Marijinom uznesenju u Zadarskoj nadbiskupiji, predvodio svečano misno slavlje. Kršćani su znak i sredstvo Božje dobrote u svijetu bila je tema propovijedi u kojoj je nadbiskup u osvrtu na prvo čitanje iz Knjige proroka Izajie, koje govori o vremenu obnove nakon povratka Židova iz babilonskog sužanjstva, rekao da Bog po Izajiji poručuje da će obnoviti svoj savez kao znak prisutnosti za sve narode. „U evanđelju Isus kritizira vjerske predstojnike što postavljaju ljudske granice Božjem djelovanju, raspravljajući koliko se ljudi može spasiti. Ne žele prihvati znak Božje dobrote prema drugim narodima, kako ih Isus poučava. Zbog toga im govoriti o kazni koja ih čeka i najavljuje Crkvu u koju će doći različiti narodi“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da Izajin tekst obratilaže Jahvinu nakanu da se i poganim objavi Slava Božja, jer Bog je Stvoritelj svih naroda, želi sabrati sve puke i jezike. „Univerzalizmom tog teksta Jahve traži da se članovi njegovog Izabranog naroda prema poganim tako vladaju da ovi počnu dolaziti na liturgijsko slavlje u Jeruzalem, skupa sa Židovima, kako bi tako doživjeli Božju prisutnost u narodu, hramu i bogoslužju“ rekao je nadbiskup Puljić.

Poruku tog navještaja aktualizirao je spominjući događaj prije sedam godina, kad je papa u miru Benedikt XVI. u dvorani Clementini 21. prosinca 2009., uz božićnu čestitku, govorio o inicijativi „koja, nažalost, nije imala osobitog medijskog odjeka. Što više godine prolaze, sve se više osjeća potreba toga što je dalekovidni

papa Ratzinger tada zborio“ rekao je mons. Puljić, podsjetivši da je tadašnji papa Benedikt XVI. rekao: „Dolaze mi na pamet Isusove riječi kada u hramu citira Izaiju proroka pa kaže ‘Nije li pisano: dom će se moj zvati dom molitve za sve narode’ (Mk 11, 17). Mislio je na prostor ‘predvorja narodâ’ koji je bio predviđen za pogane koji su se htjeli moliti Bogu, a nisu mogli sudjelovati u bogoslužju u hramu. Osiguranjem tog molitvenog prostora za druge, mislilo se na one koji poznaju Boga iz daleka, koji nisu zadovoljni sa svojim mitovima i obredima, pa žele susresti čisto i veliko božanstvo, nepoznatog Boga, kojem su se mogli obratiti i uspostaviti neki odnos, iako ih je još uvijek obuhvaćala tama“.

Papa Ratzinger rekao je tada da smatra „kako bi i Crkva morala otvoriti neku vrstu ‘predvorja naroda’ gdje bi se ljudi mogli povezati s Bogom prije nego nadu pristup njegovom otajstvu. Valja stoga posebice razgovarati s onima kojima je religija tuđa, a Bog nepoznat. Smatram također važnim, nastavlja Benedikt XVI., da agnostiци i ateisti nama vjernicima budu na osobiti način u srcu i mislima. Istina, kada čuju da govorimo o novoj evangelizaciji oni se prepadnu, jer ne žele biti objektom naše misije, niti se odreći slobode svog mišljenja i htjeњa. Ali, pitanje o Bogu tiče se i njih, pa nam ne smije biti svejedno kada to bitno pitanje stave u stranu, usprkos nostalgijskoj za Bogom koja se krije u svakom čovjeku“ istaknuo je mons. Puljić Ratzingerove riječi.

Nadbiskup je naglasio da je potrebu takvih predvorja i susreta kao izlaženje na periferije obrazložio papa Franjo u svojoj pobudnici Radost evanđelja, gdje kaže da je Crkva suputni-

ca onima koji Boga traže, a njena evangelizacija odvija se putevima dijaloga na tri razine: s državom, s društvom po kulturi i znanosti te s onima koji ne pripadaju Katoličkoj Crkvi. “Zbog toga je naše poslanje ljubiti Isusa i njegov narod te svijetu pružati razloge nade. Ne kao neprijatelji koji prstom upiru i osuđuju, nego kao Božji ljudi koji se ne umaraju činiti dobro. Opečaćeni tim poslanjem mi prosvjetljujemo, blagoslivljamo, tješimo, lijećimo i oslobođamo” iznio je nadbiskup misli pape Franje. Pročitao je tekst iz 4. st. iz Poslanice Diogenu, u kojem стојi da ‘kršćane ubijaju, a oni oživljavaju. Siromasi su, a obogaćuju mnoge. Ružno o njima zbore, a onda svjedoče o njihovoj pravednosti. Vrijedaju ih, a oni blagoslivljaju. Što je duša u tijelu, to su kršćani u svijetu. Svakim danom ih je sve više, iako su izvrgnuti silnim mukama. Bog ih je postavio na takav položaj s kojega im nije dopušteno pobjeći’. Jer čuli su, shvatili i prihvatali Jahvin poziv po proroku Izajiji, ‘Dolazim sabrati sve puke i jezike, kako bi svi došli i vidjeli Slavu Gospodnju’, zaključio je nadbiskup Puljić.

Nakon mise, nadbiskup je sudjelovao u Veloj Ravi na predstavljanju knjige ‘Riznica glagoljaške kulture i hrvatske pismenosti otoka Rave’, izdanje biblioteke Monumenta glagolitica Archidiocesis Iadertinae koju objavljaju Stalna izložba crkvene umjetnosti i Sveučilište u Zadru, nakon čega je priređen obilazak i Male Rave. Mala Rava i Vela Rava su dva dijela jednog otočnog naselja, Rava. Rava je jedan od najmanjih naseljenih hrvatskih otoka, smješten između otoka Iža i Dugog otoka. Ravska župa je bogata riznicom glagoljaške baštine, a pisani dokumenti društveno – gospodarski razvoj na tom otoku prate od 13. st.

**RAVA: PREDSTAVLJANJE KNJIGE
„RIZNICA GLAGOLJAŠKE KULTURE
I HRVATSKE PISMENOSTI OTOKA RAVE“**

Predstavljanje knjige u četiri sveska ‘Riznica glagoljaške kulture i hrvatske pismenosti otoka Rave’ kao vrijedni duhovni, znanstveni i kulturni događaj održano je u nedjelju 21. kolovoza na trgu Kolešće u Veloj Ravi. To novo djelo u izdanju biblioteke Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae u nakladi Stalne izložbe crkvene umjetnosti Zadar i Sveučilišta u Zadru, suvremenog čitatelja i znanstvenog istraživača upoznaje s ravskim glagoljskim zapisima starijima od četiri stoljeća. Urednici izdanja su Blaga Bunčuga, Josip Faričić i Pavao Kero.

O knjizi su govorili mons. dr. Pavao Kero, dr. sc. Grozdana Franov Živković, prof. dr. Josip Lisac i prof. dr. Josip Faričić. Na 1500 stranica obrađeni su različiti dokumenti koji potvrđuju bogatu glagoljašku prošlost Rave, otkrivajući kulturno blago koje su svećenici i puk tog otoka kao rizničari sačuvali tijekom stoljeća. Objavljeni su faksimili originala matica, transliterirani i transkribirani tekstovi što je učinila dr. Franov Živković i prateće znanstvene studije. Naslovi svezaka su Glagolske matične knjige župe Uznesenja BDM na Ravi, 1613. – 1830., Glagolska madrikula bratovštine sv. Roka, 1764. – 1892. i Glagolska kopija iz Libra Kvaterna, 1769. – 1849., Fatevićev zbornik duhovnog štiva, 1617. i Svaštice (Miscellanea). Prvi svezak sadrži glagolske maticе krštenih i vjenčanih, 1613. – 1828., umrlih, 1613. – 1830., Maticu krizmanih, 1613. – 1635. i Ventarij od

duš, 1657. – 1809., kao dragocjen izvor podataka o broju stanovnika i prezimena na Ravi od 17. do 19. st. Drugi svezak pokazuje istaknuto ulogu bratovština kao staleško-strukovnih udruga vjernika, što potvrđuju razni glagoljski kodeksi – madrikule, knjige računa, zapisnici godišnjih skupština.

U Ravi su nekad djelovale bratovštine Sv. Roka, Sv. Sakramenta i Vele Gospe, a sačuvana su Madrikula Sv. Roka i neki računi drugih bratovština u glagoljskoj kopiji iz Kvaterana crkve Vele Gospe na Ravi. Madrikulu i Kvateran su pisali ravski kapelani kurzivnom glagoljicom, dijelom i latinicom, a ima zapisa i na talijanskom koji je u knjizi preveden na hrvatski jezik. Treći svezak donosi propovijedi, apokrifne priče, legende i druge duhovne tekstove koje je za svoje svećeničke službe u Ravi (1613.-1628.) iz više starijih predložaka marljivo prepisivao pop glagoljaš Mikula Fatević, prijatelj, apostol i širitelj knjige. Kasnije zapise unosili su Tome Bungurov i Mikula Pilicarić.

Fatevićev zbornik je biser hrvatske glagoljaške književnosti i čuva se u Arhivu HAZU-a u Zagrebu. Biblioteka Monumenta priprema izdavanje i Berčićeva glagoljskog zbornika koji je u vlasništvu Ruske nacionalne knjižnice u Petrogradu. Četvrti svezak donosi glagoljski rukopis Nota od mis koje je govorio pop Ivan Bobić u Ravi iz 1799. g. i priloge Govor otoka Rave (Vedran Žužak), Ravsko crkveno pjevanje (Izak Špralja) s notnim zapisima nekih napjeva i dijelova mise, Otok Rava u zadarskom notarijatu druge polovice 14. i početkom 15. st. (Serto Dokoza), Zemljini posjed franjevaca trećoredaca sa Školjića na otoku Ravi (Kristijan Juran), Ravska rodoslovija (Grozdana Franov Živković), Knjiga godova 18. i 19. st. i Običajnik župe Rava. Pojašnjavajući jezične osobitosti ravskih glagoljskih rukopisa u knjizi, Ivica Vigato piše da su oni riznica kulturoloških, jezičnih informacija o Ravljanima i otkivaju što je činilo život malog čovjeka.

Istaknuvši kako su kršćanska vjera i katoličke institucije osiguravali stalnost i sigurnost i u burnim vremenima političko-društvenih prevrata na Ravi, dr. Faričić je rekao da su duhovni pastiri otoka, među kojima mnogi ro-

dom Ravljani, ostavili brojna svjedočanstva o višestoljetnom hodu Ravljana s Kristom, pod zaštitom Gospe, sv. Roka i sv. Petra. „U glagoljskim matičnim knjigama mogu se pratiti demografska kretanja, rodnost i smrtnost, vjenčane veze i razvoj svake ravske obitelji, probleme s kojima su se suočavali siromašni težaci i ribari, domaćice i odgajateljice; u mandrikulama spoznati zajedničku skrb o slabima i nemoćima putem bratovština, u knjigama godova i kvateranu komemoriranje predaka putem zadužbina“ rekao je dr. Faričić, istaknuvši da su Ravljane vodili svećenici nadahnjivani bogatim duhovnim štivom, a liturgijska slavlja su obogaćivali jednostavnim, melodioznim pučkim pjevanjem.

Dr. Franov Živković je istaknula da su glagolske matične knjige prvorazredan izvor za proučavanje povijesti stanovništva, jezika i glagoljskog kurzivnog pisma te sadrže i druge podatke relevantne za proučavanje svakodnevnice tadašnjih ljudi, nastajanja prezimena, društveno-gospodarske veze sa susjednim i udaljenijim naseljima, kroz vjenčanje ili posao na otoku. „Iz matica se mogu iščitati društveno-ekonomski položaj obitelji, seoskih glavešina ili obrtnika, njihove prijateljske i društvene veze, najviše kroz kumstva. U maticama su zapisane razne ljudske sADBINE, npr. izvanbračna djeca“ rekla je dr. Živković. Istaknula je veliku ulogu svećenstva u životu otočana jer su bili s njima u neposrednom doticaju i sami su često potjecali iz sredine u kojoj su djelovali.

Školovanju svećenika pridavala se velika pažnja, a stečena znanja svećenici nisu samo reproducirali, nego i prepisivali tuđa, komplirali različita i pisali svoja. Ravski župnici su opismenjivali stanovništvo i organizirali prvu školu na otoku. Uz vođenje evidencije župljana,

matične knjige imale su i praktičnu vrijednost: na temelju njih su izdavane razne potvrde, npr. o slobodnom bračnom stanju za vjenčanje, rođenju ili krštenju te o rodoslovjima obitelji. Rukopisi u ravske glagoljske kodeksima su uredni i čitljivi te je dr. Živković navela njihove osobine uz imena svećenika koji su ih pisali.

Dr. Kero je u knjizi objavio popis i kratki životopisi za 64 svećenika koji se spominju u ravske glagoljske kodeksima. „Ti su svećenici svojim radom, marnim bilježenjem i pisanjem knjiga, ostavili u baštinu podatke o svom vremenu. Tako danas znamo kako se u Ravi nekad živjelo, čime su se Ravljani bavili na otoku i kako se umiralo. Da nije bilo njih, ne bi bilo ni vrijednih glagoljskih kodeksa i drugih pisanih tragova. Hvala im“ rekao je dr. Kero. Od 1613. do 1873. g. iz Rave su rodom bila 33 svećenika.

Otok Rava prvi put se spominje u dokumentima 1289. g., a prvi spomen crkve na Ravi je 1354. g. Uz Ravljane, koji su goste nesebično i bogato počastili agapeom i domjenkom, u događaju su sudjelovali i zadarski nadbiskup Želimir Puljić, dr. Dijana Vican, rektorica Sveučilišta u Zadru, dr. don Elvis Ražov, pročelnik Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru, mr. don Zdenko Dundović, predsjednik Društva za povjesnicu Zadarske nadbiskupije ‘Zmajević’ te raski župnik o. Franjo Kowal, studentski kapelan Zadarske nadbiskupije.

KOLAN: POSLJEDNJI ISPRAĆAJ DON ČEDOMILA ŠUPRAHE, ZADARSKOG KANONIKA

Posljednji isprācāj don Čedomila Šuprahe, kanonika Stolnog kaptola sv. Stosije u Zadru, zadnjeg rektora zadarskog Nadbiskupskog sjemeništa ‘Zmajević’, u utorak 30. kolovoza u župi sv. Luke u Kolanu na otoku Pagu okupio je više tisuća vjernika iz svih dijelova Zadarske nadbiskupije. Bila je to zaključna potvrda koliko je don Čedomil bio blizak i drag svećenik cijele nadbiskupije i kako je svugdje ostavio trag.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE

Misu zadušnicu i sprovodne obrede u župnoj crkvi don Čedomilove rodne župe Kolan predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić, u zajedništvu s brojnim svećenicima iz nadbiskupije, drugdje iz Hrvatske i iz BiH. U crkvi u kojoj je krštenjem započelo životno hodočašće don Čedomila, gdje je prije 53 godine slavio mlađu misu, zahvalio Bogu i ljudima koji su ga pratili na njegovom svećeničkom putu, okupili smo se i mi zahvaliti Bogu i don Čedomilu za njegov život i darove služenja kojih smo bili dionici i svjedoci, rekao je nadbiskup Puljić u propovijedi, istaknuvši:

„Zahvaljujemo Providnosti za don Čedinu brižnost i ljubav koju je očitovao prema otajstvu Crkve koju je iz duše volio. S pravom smo ponosni na tog Božjega radnika koji se trudio objavljivati lice milosrdnog Oca. U prigodi sprovoda slušamo njegovu posljednju propovijed: živjeti euharistijski znači žrtvovati se, darivati se, izići iz svoje uskogrudnosti i egoizma, prema onome što Bog želi od nas. Euharistijski život kršćana nije samo egzistencija, nego proegzistencija: život u služenju dugima i zauzimanja za druge. Poput Isusa koji je na Posljednjoj večeri oprao noge apostolima i odredio neka i oni isto čine“ rekao je mons. Puljić, u zahvalnosti Bogu za dar njegovog uzornog svećeništva.

„Don Čedomil je 53 godine slavio misu i propovijedao da smrt nije kraj, nego početak novog života. Hvala za sve dobro što je činio i propovijedao. On je bio duboko svjestan kako je život koracanje prema vječnosti, prema kući Očevoj. Bog te nagradio za divno svjedočanstvo vjere, skromnosti i ljubavi prema Isusu, Crkvi i povjerenim ljudima“ istaknuo je mons. Puljić.

Don Čedo je tek postao župnikom Nina 1978. g. i odmah ga je dopala zahtjevna priprema: biti domaćinom svehravtske vjerske i narodne proslave Branimirove godine 1979. g., u sklopu jubileja Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata, koja je okupila hrvatske biskupe i 250 000 vjernika iz domovine i inozemstva. Nakon radnog dana, svaku večer bi u Zadar odlazio izvjestiti nadbiskupa Marijana Oblaka o tijeku pripreme. U svom svjedočanstvu na bdjenju za zvanja u zadarskoj katedrali sv. Stošije 2013. g., don Čedo je podsetio kako je 1963. g. bilo zaređeno njih dvanaest svećenika.

„Izvana su bili teški trenuci za Crkvu, no iznutra je bilo lijepo. Živjelo se liturgijski, živjeli smo u iščekivanju novoga. Drugi Vatikanski koncila je počeo 1962. g. Imali smo prve novine, počeo je izlaziti Glas s Koncila. Narod je bio uz svećenike, rado smo dočekani u župama. U pastoral su nas dodatno uvukle velike crkvene proslave, poput 1300 godina pokrštenja Hrvata. Narod se i po tome vezao uz svoju Crkvu“ rekao je don Čedo.

Često je isticao i hvalio vjeru naroda govoreći: „Čovjek treba računati sa žrtvom, poniznošću, molitvom svog naroda. Bog u svako vrijeme izabere vođe Crkve, da odgovaraju baš za to vrijeme. Bog vodi našu osobnu povijest, povijest naroda i svjetsku povijest. I traži od nas suradnju. Bog će uvijek biti na strani svog naroda. Nosit će nas i odgovor naših vjernika, kad vidiš da te narod treba“.

Mr. don Dario Tičić na kraju mise u Kolalu istaknuo je don Čedinu ljubav prema Crkvi, Bogu i narodu. „Imali ste domaću dušu i domaće srce. Voljeli ste našu nadbiskupiju i nas mlađe toj ljubavi učili. Ovom misom stavljamo palu na kalež Vašeg života, da s njime uđete u rajske slavlje“ rekao je don Dario.

Životopis don Čede na misi zadušnici predstavio je mr. don Zdravko Katuša, ravnatelj Svećeničkog doma u Zadru. „Iz župa u kojima je služio vidljivo je koliko je bio obilježen raznolikošću službi svećenički život don Čedomila. Prošao je Zadarskom nadbiskupijom od sjevera i juga, istoka i zapada“ rekao je Katuša, istaknuvši da je svećeničku zadaću vjerno vršio.

„Sigurno nije bila laka njegova služba ravna-

telja caritasa u teško vrijeme Domovinskog rata, kad pogodjena ljudska duša progonom i mnogim nevoljama kuca na vrata caritasa, ali i tu je službu s marom vršio i radovao se kad je mogao pomoći“ rekao je Katuša koji je s još dvojicom kolega živio s don Čedom godinu dana nakon Domovinskog rata u župnoj kući u Benkovcu. „Doživio sam ga kao čovjeka jednostavnog, otvorenog, iskrenog, susretljivog i spremnog dati nam korisne savjete u svakoj prilici, a to nam je bilo potrebno jer smo tek počeli s pastorlanim radom. Don Čedo je znao često ponavljati za bilo koje primljeno dobro ‘blagoslov Božji’, pa neka te riječi i sada odzvanjuju u otajstvu vječnosti“ rekao je Katuša.

Župe u kojima je služio pokazuju da je don Čedomil išao u od Zadra udaljenija i pastoralno zahtjevnija mjesta, osobito u zaleđu, no on je to odmah i s radošću prihvaćao, ‘spašavao’. Kolanski župnik o. Josip Galić istaknuo je na sprovodu don Čedinu osobinu koju valja naslijedovati, radosno življenje kršćanstva. Zračio je i širio radost, do zadnjega je pohodio svoj rodni Kolan i pomogao ih. Gdje god bi došao, podizao bi duhovno i obnavljao materijalno, župne kuće i crkve. Taj je njegov duh došao do izražaja i u službi rektora sjemeništa. I mons. Puljić je rekao da se don Čedo „sa sjemeništarima ophodio kao dobri nono“.

Njegovu emotivnost i očinski karakter potvrđuju i suze koje bi mu se odmah pojatile u susretu sa sjemeništarcima za vrijeme njegove bolesti zadnjih mjeseci. S tolikom ljubavlju i pažnjom im je pristupao da je želio da sjemeništarci i nedjeljom navečer, po povratku s vikenda, imaju topli svežezi obrok. Obnovio je

inventar sjemeništa i pokrenuo glazbenu sekciju gitare i mandoline u kojoj sjemeništarci rado sudjeluju i stekli su glazbena znanja, te im je omogućio dodatne satove iz stranih jezika. Propedeutima u sjemeništu don Čedo je sat vremena tjedno izlagao o povijesti Zadarske nadbiskupije. U želji da sjemenište bude otvorenih vrata, rado je prihvaćao biti domaćin raznih tribina podržavajući duhovne, pastoralne, kulturne i društvene inicijative. Htio je da sjemenišni prostor bude funkcionalan, u službi rada i života te je za njegova mandata Nadbiskupija dio zgrade sjemeništa dala na korištenje Sveučilištu u Zadru koje je taj dio obnovio za svoje sveučilišne odjele koje sad pohađaju zadarski studenti.

Koliko su mu bili na duši mladi svećenici, govori i to da bi sa svog računa s kojim je raspolagao svakom zadarskom mladomisniku uplatio 10 000 kn. Imajući osjećaja za potrebe svakodnevice i tog slavlja, govorio bi da mu taj iznos treba prije ređenja, a ne poslije. Hvalio je pastorskiju viziju zadarskog nadbiskupa Mate Garkovića (1882-1968) koji je nakon Drugog svjetskog rata u srušenom Zadru i opustošenoj nadbiskupiji, unatoč komunističkoj propagandi, duhovno i materijalno počeo obnovu sjemeništa Zmajević. Sljedeće misli otkrivaju duhovni kompas don Čedinog angažiranog djelovanja koje nadilazi poteškoće i u povjerenju Providnosti predaje se domisljatim uzimanjima. „Materijalno je odnekud stizalo, oskudno, ali dostatno da se preživi. Kakva je to bila vjera u Oca na nebu! Stari su znali više zaposliti Božju providnost, dozvoliti dragom Bogu da on radi. Naši veliki vizionari preci, kad su dalekosežno namjeravali ostvariti nešto na crkvenom planu, nisu detaljno provodili sociološka mjerena ni finansijska predviđanja o isplativosti, kako se to danas traži. Osjetili su potrebe svoje Crkve i slušali što im Duh nadahnjuje. Znali su čuti i slijediti Božji glas. Imali su mudrost koja ih je vodila, potrebe Crkve za odgojenim i obrazovanim klerom da druge poučavaju, ugled kojim su mogli naći sredstva, a nadasve duboku vjeru u Božju providnost koja im je to omogućila i davala sigurnost uspjeha“ rekao je don Čedomil na proslavi Bezgrešne, zaštitnice sjemeništa 7. prosinca 2011. g.

IZ ŽIVOTA ZADARSKЕ CRKVE

U poraću je u zadarskom sjemeništu bilo i 160 učenika. „To su bili sjemeništari bez ljudskih prava, jer im se nije priznavala škola (a jedina klasična gimnazija u Zadru sa stručnim kadrrom), djeca bez socijalne zaštite (iako su im roditelji radili u poduzećima, no druga dječa su imala socijalnu i medicinsku zaštitu, ali sjemeništara ne) bez popusta na prijevozna sredstva (i sam sam plaćao cijenu prijevoza kao odrasli), na odgodu vojske. Usprkos svemu tome, puno sjemenišne djece! Nije li to čudo pravedničke molitve, Božje providnosti i Marijine zaštite“ istaknuo je tada rektor Šupraha, podsjećajući na ljepotu crkvenog zajedništva između samostana sv. Frane, sv. Mihovila i benediktinki sv. Marije koje su bile ‘molitvena vojska za sve potrebe’.

Na početku sprovodne povorke od župne crkve do obiteljske grobnice Šupraha na kolanskom groblju, znakovita je bila zahvalna prisutnost brojnih redovnica raznih karizmi iz cijele Hrvatske. Don Čedo je na osobit način živio pastirsku ljubav prema redovnicama. I one su bile subjekt njegovog poštovanja. On je doveo Klanjateljice Krvi Kristove da služe u Selinama i teško je prihvaćao kad bi redovnice otišle iz župe. „Časna sestra u župi je biser koji treba čuvati, ona je svjedočanstvo habita kojeg redovnica nikad ne skida“ govorio je don Čedo. U danima postoperativne terapije u Splitu, don Čedi su gostoprivmstvom smještaja uzvratile sestre milosrdnice u svom samostanu u Splitu. U Svećeničkom domu u Zadru o njemu je zadnjih mjeseci osobito brinula s. Tihomira.

U oporuci je don Čedomil napisao da je „iz dubine bića zahvalan svom Stvoritelju što ga je pozvao u život u turbulentnim prilikama“. Djetinjstvo je prošao u teškim vremenima Drugog svjetskog rata, u oskudici i strahu i poslije za vrijeme službenog bezbožnog jednoumlja kao đak, bogoslov i mladi svećenik. Bio je zahvalan roditeljima Luki i Barici i stariju braći što su ga podržavali prema svećeništvu. Ratnih dana se sjećao sa žalošću jer je 1946. g. poginuo njegov najstariji brat Ivan kao vojnik u 23. godini života.

„Ta tuga je za dugo vremena obilježila našu obitelj, tim teža što je poginuo na moru, ispod

Lošinja i nismo imali njegovog groba. Nakon toga u našoj kući se nije nikada zapjevalo, niti u prigodama vjenčanja sestre i braće“ napisao je don Čedo u oporuci. U sjemenište Zmajević došao je 1949. g. u svojoj 11. godini života. „To su bile poratne oskudne, ali duhovno, nadom i vjerom bogate godine. Zahvalan sam poglavarima, odgojiteljima i profesorima u sjemeništu u Zadru, dva semestra na Bogosloviji u Zagrebu i svima koji su me podržavali na putu prema svećeništvu i u pastoralu. Posebno zadarskim nadbiskupima Garkoviću, Oblaku i Prendi te subrači svećenicima i redovnicima, redovnicama iz sjemenišnih dana te suradnicama u zadarskom caritasu i u pastoralu u Starigradu, Ninu, Benkovcu i Zadru“ dio je iz don Čedine oporuke.

Među brojnim izrazima sućuti su i kardinala Vinka Puljića koji je devet godina bio duhovnik u sjemeništu Zmajević, varaždinskog biskupa Josipa Mrzljaka, predsjednika Caritasa HBK. U zahvalnosti Bogu za takav život napisao je da će „njegov svećenički život biti nadahnuće mnogima, klericima i laicima za prevažnu djelatnost Caritasa u životu Crkve. Njegovo djelovanje preko caritasa u Domovinskom ratu neprocjenjiv je udio za stvaranje slobodne i neovisne domovine Hrvatske“.

Sućut su izrazili i mostarko-duvanjski biskup Ratko Perić iz čije biskupije sjemeništari počinju zadarsko sjemenište, fra Andrija Biločapić, provincijal Franjevačke provincije sv. Jeronima i Stipe Zrilić, župan Zadarske županije.

Mons. dr. Juraj Batelja, nekadašnji duhovnik u sjemeništu Zmajević i počasni kanonik Stolnog kaptola sv. Stošije, u izrazu sućuti piše da mu je don Čedo učinio puno radosti u životu i pružio potporu u njegovom svećeničkom služenju u Zadarskoj nadbiskupiji, uz želju da „Gospodin udijeli Crkvi Zadarskoj nove pastire koji će poput njega izgarati za Boga i bližnjega“.

Don Čedo je nakon teške bolesti preminuo u subotu 27. kolovoza u 79. godini života i 54. godini svećeništva.

POVIJESNI PRILOG

Bratovština blažene Djevice Marije od dobre radosti

Ovo je jedna od bratovština čiji se spisi čuvaju u Arhivu Zadarske nadbiskupije.

Bratovština je u potpunosti vjerskog karaktera tj., članovi su samo svećenici što je u suprotnosti sa onim bratovštinama koje su bile svjetovnog uglavnom strukovnog karaktera, gdje su članovi uglavnom samo obrtnici iz pojedinih zanimanja. Vjerske bratovštine su mogle imati za članove (bratime) vjernike ili samo svećenike kao navedena bratovština. Članovi vjerskih bratovština uglavnom su samo muškarci mada su postojale i miješane i samo ženske bratovštine. Bratovština Blažene Djevice od Dobre radosti izvorno talijanski „Confraternità della Beata Vergine del Buon gaudio“ ustanovljena je 8.12. 1510., u katedrali sv. Stošije, a uređena je 1.1.1547. Najprije ju je potvrđio nadbiskup Alvise Molin 11.5.1554., te ponovo svojim dekretom od 26.4.1598. nadbiskup Minuccio de Minucci. Ova svećenička bratovština imala je samo 12 bratima (u spomen na 12 apostola) i to kanonika i svećenika koji su vršili funkcije u katedrali sv. Stošije. Prihodi su joj bili nasljedne daće, kamate glavnica i najmovi vlastitih kuća od kojih su godišnje primali oko 120 fiorina. Oko 1760. bratovština je izgradila vlastiti mramorni oltar u katedrali (prvotni oltar je bio drveni) na kojem se nalazi uljena slika Blažene Djevice Marije, obložena srebrom. Također su imali i svoje srebrne svjećnjake i ostale srebrne oltarne ukrase. Bratovština je dala izraditi i svoju knjigu regula (madrikulu) koja je bila bogato ukrašena srebrnim okovima sa prikazima sv. Petra i sv. Marije sa Isusom u plaštu ispod kojeg su okupljeni bratimi. Prikazi su lijepo izrađeni u plitkom srebrnom reljefu. Madrikula se danas nalazi u crkvi sv. Šime.

Svrha (ili funkcija) ove svećeničke bratovštine bila je častiti neoskvrnjenu Blaženu Djevicu Mariju, pomagati bolesnu svećeničku braću te se skrbiti za duše pokojne braće u vidu održavanja redovitih misa. Bratovština je tijekom 18.st., imala svoj narodni (hrvatski) karakter što se ogleda u obavljanju službe božje u osmini Tijelova i u neke druge dane na hrvatskom jeziku, čak i u katedrali. Gradivo Bratovštine Blažene Djevice od Dobre radosti očito je pripadalo župnom uredu sv. Stošije te je naknadno preneseno, s drugim gradivom te župe, u Arhiv Zadarske nadbiskupije. Gradivo je sačuvano fragmentarno i nije izrađeno arhivističko obavjesno pomagalo.

Fond se sastoji od jedne kutije spisa te od jedne knjige bratovštine. U kutiji se nalaze spisi korespondencije bratovštine, ostavštine (testamenti pojedinaca), računi, inventari dobara bratovštine, knjižice primanja pojedinih bratima za pojedine godine, parnice oko posjeda bratovštine i dr. Knjiga ima 214 stranica, a donosi prihode i rashode bratovštine od 1667. do 1808. godine. Bratovština je ukinuta 1821. godine kada su sva primanja i rente pripali katedrali sv. Stošije uz obvezu čuvanja oltara Blažene Djevice Marije i obvezu držanja godišnje 20 misa.

SADRŽAJ

Uvodna riječ	3
SVETA STOLICA	4
Milosrđe i služenje	4
Milostinja je bitan aspekt milosrđa	6
HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA	8
Papa primio članove Stalnoga vijeća HBK	8
Priopćenje Hrvatske biskupske konferencije	8
Govor nadbiskupa Puljića na početku 52. plenarnog zasjedanja HBK	9
Priopćenje s 52. plenarnog zasjedanja HBK	11
Priopćenje sa sjednice Vijeća HBK za ekumenizam i dijalog	14
Predsjednik HBK čestitao židovskim vjernicima Pesah	15
Sastanak Biskupske komisije HBK za odnose s državom i Komisije za odnose s vjerskim zajednicama Vlade RH	15
ZADARSKA NADBISKUPIJA	16
Crkva je po naravi je misionarska (ag 2) – misije su njezina trajna i aktualna stvarnost	16
Krjeposti svetoga Josipa u homilijama blaženoga Alojzija Stepinca	17
Veliki Četvrtak, misa posvete ulje	19
Veliki Četvrtak – dan ustanovljenja euharistije i svetog reda	21
Isusov križ je blagoslov i lijek, naša snaga i utjeha	22
Bdjenjem slavimo isusovu pobjedu nad smrću i grijehom	23
Svetkovina Uskrsa	24
ODREDBE	25
KRONIKA	33
IMENOVANJA I RAZRIJEŠENJA	35
NAŠI POKOJNICI	36
IZ ŽIVOTA ZADARSKE NADBISKUPIJE	37
IZ ŽIVOTA GIMNAZIJE	97